

แนวทางการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการกองทัพบก
ศึกษากรณีกรมจเรทหารบก

โดย

พันเอก ประธาน นิลพัฒน์
รองเจ้ากรมจเรทหารบก
กองทัพบก

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๘
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๘ – ๒๕๖๐

ในส่วนที่เป็นภารกิจหน้าที่ของกรมจเรทหารบก ตั้งแต่ปี ๕๙ – ๖๐ ทำการตรวจในเรื่องเดียวกัน มีการจัดชุดตรวจ และหน่วยรับตรวจ รวมทั้งงบประมาณที่ได้รับในการตรวจมีจำนวนใกล้เคียงกัน การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบก ส่วนใหญ่เป็นการประเมินผลเฉพาะด้าน ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ไม่ได้มุ่งเน้นถึงผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน และยังไม่มีความเชื่อมโยงถึงข้อมูลด้านยุทธศาสตร์ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาในการตรวจ หน่วยรับตรวจมีจำนวนมาก จำนวนชุดตรวจไม่เพียงพอ อีกทั้งผู้ตรวจราชการแต่ละคนมีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง ทำให้บางชุดตรวจ ไม่สามารถตรวจหน่วยได้ครบภายใน ๑ ปี

คำนำ

การตรวจราชการเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญในการตรวจสอบผลการปฏิบัติราชการของหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยจะต้องมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งในปัจจุบันการบริหารราชการมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือผลสัมฤทธิ์เป็นหลัก แต่การตรวจราชการของกองทัพบกยังเป็นการตรวจกระบวนการ ทำให้ทราบเพียงหน่วยรับตรวจได้ปฏิบัติตามระเบียบหรือไม่ โดยยังไม่ได้มุ่งเน้นถึงผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานและไม่มีความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนากองทัพบกและยุทธศาสตร์กองทัพบก เอกสารวิจัยฉบับนี้มีความมุ่งหมายเพื่อประเมินสถานภาพการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบกในปัจจุบัน วิเคราะห์ปัจจัย ปัญหา ข้อจำกัด ตามกระบวนการประเมินผลการตรวจราชการ และเสนอแนวทางการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบก

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารวิจัยฉบับนี้จะเป็นข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีความสนใจ ได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการตรวจราชการของกองทัพบกให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งสามารถทำการประเมินผลการตรวจทั้งในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของหน่วยรับตรวจ

พันเอก

(ประธาน นิลพัฒน์)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๕

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	ง
สารบัญแผนภาพ	จ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๓
บทที่ ๒ องค์ความรู้และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๔
แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลการตรวจราชการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๔
การตรวจราชการมุ่งผลสัมฤทธิ์	๑๔
ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๕)	๑๘
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)	๒๖
นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔)	๓๓
รายงานการศึกษาและเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพ	
ของระบบการตรวจราชการ	๔๔
แนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ	๔๕
การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ	๕๐
กระบวนการในการวิจัย	๕๒
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๕๔
สรุป	๕๕

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๓	
การประเมินผลการตรวจราชการและการจัดทำรายงาน	๕๖
การประเมินผลการตรวจราชการและการจัดทำรายงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๕๖
โครงสร้างและระบบการตรวจราชการกองทัพบก	๖๒
แผนปฏิบัติการราชการ ๔ ปี ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๖๕
การประเมินผลการตรวจราชการและการจัดทำรายงานของกองทัพบก	๗๓
สรุป	๗๕
บทที่ ๔	
แนวทางการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบก	๗๗
การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการตรวจราชการของกรมจเรทหารบก	๗๗
ปัจจัย ปัญหา ข้อจำกัด ตามกระบวนการประเมินผลการตรวจราชการ	
ของกรมจเรทหารบก	๘๔
สรุป	๘๕
บทที่ ๕	
สรุปและข้อเสนอแนะ	๘๒
สรุป	๘๒
ข้อเสนอแนะ	๘๖
บรรณานุกรม	๘๘
ประวัติย่อผู้วิจัย	๑๐๑

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓-๑	สถานภาพงบประมาณที่ได้รับ ปีงบประมาณ ๒๕๕๗ - ๒๕๖๐	๖๖
๓-๒	จำนวนผู้ตรวจราชการแต่ละชุดตรวจของ จบ. ปีงบประมาณ ๒๕๕๗ - ๒๕๖๐	๖๗
๓-๓	จำนวนผู้ตรวจราชการของ จบ. ปีงบประมาณ ๒๕๕๗ - ๒๕๖๐	๖๗
๓-๔	จำนวนวันในการตรวจราชการของ จบ. ปีงบประมาณ ๒๕๕๗ - ๒๕๖๐	๖๘
๓-๕	จำนวนหน่วยในการตรวจราชการของ จบ. ปีงบประมาณ ๒๕๕๗ - ๒๕๖๐	๖๘

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒ – ๑ การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result Based Management : RBM)	๑๕
๒ – ๒ กรอบความคิดเรื่องการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์	๑๖
๒ – ๓ กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๕)	๒๓
๒ – ๔ การถ่ายทอดกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปีสู่การปฏิบัติ	๒๕
๒ – ๕ กรอบแนวคิดของการวิจัย	๕๔
๓ – ๑ โครงสร้างหน่วย กรมจเรทหารบก	๖๓

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารราชการแผ่นดินจำเป็นต้องมีการตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การตรวจราชการ เป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญในการตรวจสอบผลการปฏิบัติราชการของหน่วยงานต่างๆ หัวหน้าส่วนราชการสามารถใช้ข้อมูลจากรายงานผลการตรวจราชการ ในการป้องกันความเสียหายและแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องที่อาจเกิดขึ้นในการบริหารราชการ รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายและแผนการปฏิบัติในครั้งต่อไป ระบบการตรวจราชการต้องมีการปรับปรุงพัฒนาให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์นโยบาย และแผนที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งในปัจจุบันมีการร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” รวมทั้งการกำหนดทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) โดยยึดกรอบแนวคิดและหลักการในการวางแผนที่สำคัญดังนี้ (๑) การน้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (๒) คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม (๓) การสนับสนุนและส่งเสริมแนวคิดการปฏิรูปประเทศ และ (๔) การพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ในด้านความมั่นคงของประเทศ มีการกำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔) เป็นแนวทางหลักให้ส่วนราชการนำไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม เพื่อป้องกันและลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากภัยคุกคามรูปแบบต่างๆ ด้วยเหตุนี้ หน่วยงานภาครัฐจึงต้องเตรียมพร้อมเพื่อจัดทำแผนการปฏิบัติราชการ รวมทั้งพัฒนาระบบการตรวจราชการ เพื่อให้สามารถบรรลุผลตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งนโยบายความมั่นคงแห่งชาติดังกล่าว

กองทัพบกเป็นหน่วยงานราชการที่มีภารกิจสำคัญหลายด้าน โดยเฉพาะภารกิจด้านการรักษาความมั่นคงภายในประเทศ การป้องกันประเทศรวมทั้งการช่วยเหลือประชาชน โดยมีบุคลากรและหน่วยงานในสังกัดทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อให้สามารถสนองตอบต่อภารกิจดังกล่าวข้างต้น รวมถึงการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการภายในองค์กรที่ดี มีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ของภารกิจ ในการตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน

ของแต่ละหน่วยงานในสังกัดกองทัพบก มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ ๔ หน่วยงาน ได้แก่ กรมจเรทหารบก สำนักงานตรวจสอบภายในทหารบก กองพัฒนาระบบราชการ สำนักงานปลัดบัญชาการกองทัพบก และศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ในสำนักเลขาธิการกองทัพบก แต่ละหน่วยงานมีภารกิจในการตรวจสอบแตกต่างกัน ในการวิจัยนี้ จะทำการศึกษาเฉพาะกรมจเรทหารบก ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ตรวจราชการโดยทั่วไป เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยต่างๆ เป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ และคำสั่งต่างๆ รวมทั้งทำหน้าที่สืบสวนสอบสวน กรณีเกิดข้อร้องเรียนหรือข้อบกพร่องในการปฏิบัติงาน

การตรวจราชการของกองทัพบกในปัจจุบันมีการประเมินผลเฉพาะในด้านการปฏิบัติงานว่าเป็นไปโดยถูกต้องตามระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้องหรือไม่ รวมถึงการตรวจนับจำนวน ครบถ้วนถูกต้องตามรายการหรือไม่ ทำให้การนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์นั้น ทำได้อย่างจำกัด เนื่องจากยังไม่มีมีการเชื่อมโยงถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น ภารกิจและแผนการปฏิบัติงานประจำปีของหน่วยรับตรวจ ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ นโยบายและแผนที่มีการเปลี่ยนแปลงไป การประเมินประสิทธิผลและความคุ้มค่าในการปฏิบัติงานเมื่อพิจารณาถึงงบประมาณที่หน่วยรับตรวจได้รับ เป็นต้น ดังนั้น การพัฒนา ปรับปรุง แนวทางการประเมินผลการตรวจราชการ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากจะทำให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการใช้เป็นข้อมูลให้หัวหน้าส่วนราชการสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว รวมทั้งป้องกันความเสียหายและแก้ไข ปัญหาข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นได้อย่างทันเวลา ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารราชการของกองทัพบกบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อประเมินสถานการณ์การประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบกในปัจจุบัน
๒. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัย ปัญหา ข้อจำกัด ตามกระบวนการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบก
๓. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบก

ขอบเขตของการวิจัย

๑. เน้นการวิจัยเฉพาะกระบวนการและรูปแบบการประเมินผลการตรวจราชการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒. การศึกษาร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔) จะศึกษาเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้อง

๓. การเสนอแนวทางการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบก จะเป็นเพียงการเสนอแนวคิดหรือหลักการกว้างๆ โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติราชการเป็นปัจจัยสำคัญ รวมทั้งนำหลักการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐมาใช้ในการพัฒนาการตรวจราชการของกองทัพบกให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัย บทความ เอกสารต่างๆ รวมทั้งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและการประเมินผลการตรวจราชการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องการตรวจราชการ นำมารวบรวมประมวลผล วิเคราะห์ เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบก

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทราบถึงสถานการณ์ภาพการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบกในปัจจุบัน
๒. ทราบถึงปัจจัย ปัญหา ข้อจำกัด ตามกระบวนการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบก
๓. ได้แนวทางการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบก

บทที่ ๒

องค์ความรู้และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ความรู้และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลการตรวจราชการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การตรวจราชการแบบบูรณาการเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๕) ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔) รายงานการศึกษาและเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการตรวจราชการ รวมทั้งหลักการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ โดยมีรายละเอียดดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลการตรวจราชการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

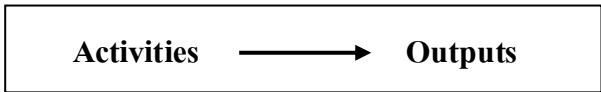
การประเมินผลการตรวจราชการ เป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญหลังจากได้ดำเนินการตรวจราชการตามที่ได้วางแผนไว้หรือตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้มีอำนาจสั่งการ โดยจะต้องนำข้อมูลที่ได้รับมาประเมินผลการตรวจ เพื่อสรุปและจัดทำรายงานผลการตรวจนำเสนอให้ผู้มีอำนาจสั่งการในขั้นต้นควรที่จะได้ศึกษาถึงความหมายของคำว่า การประเมินผลการตรวจราชการ ดังนี้

๑. ความหมายของการประเมินผลการตรวจราชการ

ความหมายของคำว่า การประเมินผล ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๔ “การประเมินผล” หมายความว่า พิจารณาและวัดคุณค่าของกิจการใด ๆ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เช่น ประเมินผลสัมมนา ประเมินผลการปฏิบัติงานในรอบปีของบริษัท เป็นต้น การประเมินผล หรือมักเรียก “การติดตามประเมินผล” เป็นกระบวนการดำเนินงานด้านการกำกับควบคุม เพื่อติดตาม ความก้าวหน้าของภารกิจและหรือประเมินว่าภารกิจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การติดตามประเมินผล โดยปกติจะต้องกำหนดดัชนีการติดตามประเมินผล เพื่อเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่า สถานการณ์ที่ตรวจสอบวัดได้นั้นบรรลุหรือไม่บรรลุเมื่อเทียบกับเกณฑ์หรือดัชนีที่กำหนดประโยชน์ของการติดตามประเมินผลไม่เพียงแต่ช่วยให้ทราบความก้าวหน้าและหรือความล่าช้าของการดำเนินการ โดยใช้ดัชนีประเมินว่าการดำเนินการ ใกล้ถึงเป้าหมายที่กำหนดแค่ไหนเพียงไร แล้ว ยังสามารถช่วยให้วิเคราะห์เพิ่มเติมให้ทราบปัจจัยเหตุแห่งความสำเร็จและความล้มเหลวดังกล่าวได้ ทำให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงแนวทางดำเนินการต่อไปได้ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, ออนไลน์, ๒๕๖๐)

๑.๑ รูปแบบของการประเมินผลได้ ๓ แบบ (นัทรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์, ออนไลน์, ๒๕๔๔ อ้างถึงใน วรวิทย์ วรรณะศักดิ์, ๒๕๕๖ : ๑๒ - ๑๓) ดังนี้

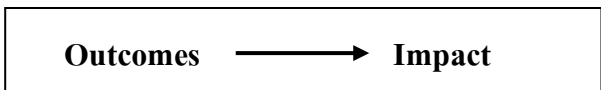
๑.๑.๑ การประเมินผลกระบวนการ (Process Evaluation) หรือการประเมินประสิทธิภาพ (Efficiency Evaluation) เน้นการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการดำเนินงานของกิจกรรมที่จะนำส่งผลผลิต (Outputs) โดยศึกษากระบวนการจัดทำกิจกรรมต่างๆ ว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดมีรูปแบบดังนี้

๑.๑.๒ การประเมินผลที่ได้รับจากการให้บริการ เน้นการวิเคราะห์ประสิทธิผล (Effectiveness) โดยศึกษาว่า ผลผลิตที่ได้นั้นสามารถนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของเป้าหมายการให้บริการหรือไม่ และประชาชนได้รับประโยชน์อย่างไรจากผลลัพธ์ (Outcomes) ที่เกิดจากการให้บริการนั้น

๑.๑.๓ การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) เป็นการวิเคราะห์ผลที่ได้รับต่อเนื่องจาก การวิเคราะห์ผลลัพธ์ โดยศึกษาว่าผลที่ได้รับจากการบรรลุวัตถุประสงค์สามารถเป็นส่วนหนึ่งที่จะไปช่วยสนับสนุนการบรรลุเป้าประสงค์ของการพัฒนาหรือเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติได้หรือไม่ เพียงใด

๑.๒ การติดตามประเมินผล เป็นกลไกที่ใช้ประเมินผลในภาพรวมทำให้ทุกฝ่ายได้ทราบถึงคุณภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานในองค์กรว่าได้มีการปฏิบัติที่ถูกต้องครบถ้วนตามแผนและกฎระเบียบที่วางไว้หรือไม่ ไปในทิศทางที่ถูกต้องหรือไม่ และมีข้อบกพร่องจุดใดและได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสมแล้วหรือไม่ ประการใด จึงเป็นกระบวนการบ่งชี้ถึงคุณภาพและคุณค่าของงานว่าได้ผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้เพียงใดซึ่งรวมตลอดความโปร่งใส ในการดำเนินงานด้วย ทำให้ผู้บริหารสามารถเห็นภาพรวมในการดำเนินงานขององค์กรชัดเจนขึ้น

เนื่องจากการติดตามและประเมินผลเป็นการกระทำอย่างต่อเนื่องและเป็นการวัดผลไม่เฉพาะด้านการเงินเท่านั้น แต่รวมถึงกระบวนการบริหารงานด้านอื่นๆ ด้วย ทั้งนี้ การกำหนดวิธีติดตามประเมินผลควรกำหนดวิธีที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงระบบที่ถูกต้อง (Accuracy) น่าเชื่อถือได้ ความรวดเร็วทันเวลา ประหยัดและคุ้มค่า เป็นต้น เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปอย่างเหมาะสม ประหยัด และสามารถตรวจสอบได้ อีกทั้งระยะเวลาที่ใช้ไปเพื่อการนี้เหมาะสมสอดคล้องกับการปฏิบัติงานในการติดตามประเมินผล อาจใช้บุคคลภายนอกดำเนินการหรือบุคลากรภายในองค์กร เช่น ฝ่ายตรวจสอบ ภายใน หรือฝ่ายแผนและประเมินผลงาน ให้ดำเนินการโดยมีผู้มีหน้าที่ติดตามประเมินผลไม่ควรเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในงานนั้นๆ เพื่อให้การติดตามประเมินผลเป็นไปอย่างโปร่งใสและเสนอข้อคิดเห็นได้อย่างอิสระ การมีระบบติดตามและประเมินผลที่เข้มแข็ง จะสามารถช่วยป้องกันการทุจริตได้ทางหนึ่ง รวมทั้งช่วยป้องกันทรัพยากรต่างๆ ขององค์กรถูกใช้ไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพหรือเสียไปโดยเปล่าประโยชน์ (กรมบัญชีกลาง, ๒๕๕๖: ๔๖)

ความหมายของคำว่า ตรวจราชการ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ คำว่า “ตรวจราชการ” หมายความว่า ตรวจดูการทำงานให้ดำเนินไปโดยเรียบร้อย เช่น ผู้ตรวจราชการภาค ตรวจการ เป็นต้น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๕๕ “ตรวจราชการ” หมายความว่า ตรวจ ติดตามผล เรงรัด แนะนำ สืบสวน สอบสวน สอบข้อเท็จจริง สดับตราบฟังเหตุการณ์ เสนอแนะ ติดต่อ ประสานงาน ตรวจเยี่ยมหรือดำเนินการอื่นใด เพื่อให้การปฏิบัติงานของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ได้สมประโยชน์ต่อทางราชการ

การตรวจราชการของประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยส่วนหนึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารราชการแผ่นดินในแต่ละยุคสมัย สุพจน์ ทรายแก้ว (๒๕๕๒ : ๗๘ – ๘๐) ได้กล่าวถึง พัฒนาการของระบบบริหารการตรวจราชการไว้ในวารสารสถาบันพระปกเกล้า ไว้ว่า การตรวจราชการของประเทศไทยมีพัฒนาการในเชิงวิวัฒนาการแบ่งออกเป็นยุคสมัยที่สำคัญได้เป็น ๕ ยุค กล่าวคือ

ยุคที่หนึ่ง ช่วงก่อนปี พ.ศ. ๒๔๑๕ ขึ้นไป เป็นยุคของการตรวจราชการตามแบบโบราณราชประเพณี หรือการตรวจราชการในยุคราชธิปไตย อันได้แก่ การตรวจราชการในช่วงที่ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบราชาธิปไตยแบบดั้งเดิม ที่องค์พระมหากษัตริย์ทรงออกตรวจราชการโดยพระองค์เอง หรือมอบหมายให้บุคคลที่ทรงไว้วางใจเป็นผู้ออกไปตรวจราชการแทนพระองค์เพื่อรับทราบถึงปัญหาข้อขัดข้องในการบริหารราชการแผ่นดิน

ยุคที่สอง (ช่วงปี พ.ศ. ๒๔๑๕-๒๕๐๒) เป็นการตรวจราชการแบบระบบราชการยุคแรกเริ่ม โดยบุคคลที่ทำงานราชการเป็นอาชีพ ซึ่งได้รับแต่งตั้งโดยผู้มีอำนาจในทางปกครอง

อันได้แก่ ตำแหน่งข้าหลวงเทศาภิบาลที่ราชการที่ ๕ กำหนดและแต่งตั้งขึ้นในช่วงที่มีการปฏิรูประบบราชการให้เป็นแบบเดียวกับประเทศตะวันตก หรือตำแหน่งข้าหลวงใหญ่ ข้าหลวงตรวจการผู้ว่าราชการภาค และผู้ตรวจราชการแผ่นดิน ที่ผู้นำรัฐบาลกำหนด แต่งตั้งขึ้นในช่วงที่ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข

ยุคที่สาม (ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๐๓ – ๒๕๔๐) เป็นยุคการพัฒนาการตรวจราชการในเชิงสถาบันและกระบวนการ โดยในยุคที่สามนี้ บุคคลที่ทำหน้าที่หลักในการตรวจราชการ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้ตรวจราชการ การพัฒนาระบบการตรวจราชการในช่วงที่สามนี้ จะมีจุดมุ่งเน้นที่การสร้างสถาบันการตรวจราชการให้มีความเป็นสากลมากขึ้น มีการพัฒนาระเบียบและกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อสร้างหลักประกันว่า งานตรวจราชการจะไม่เบี่ยงเบนไปจากระเบียบเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยในช่วงแรกจะดำเนินการภายใต้กรอบของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ต่อมาจึงได้มีการจัดทำระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจราชการ พ.ศ. ๒๕๓๒ ขึ้น การตรวจราชการในช่วงเวลานี้มุ่งเน้นที่การปฏิบัติราชการที่ต้องมีความสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ (compliance) “ระบบงานตรวจราชการ” จึงให้น้ำหนักความสำคัญกับความพร้อมรับผิดชอบตามกระบวนการ (accountability for procedure) ที่กำหนดขึ้นตอนตามระเบียบและกฎเกณฑ์ต่างๆ นอกจากนี้ยังให้น้ำหนักความสำคัญกับงานตรวจราชการตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรี และ/หรือรองนายกรัฐมนตรีตลอดจนรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงรวมทั้งงานตรวจราชการสืบสวนหาข้อเท็จจริงเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางป้องกันและแก้ไขต่อหน่วยงานนโยบาย

ยุคที่สี่ (ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๕๐) เป็นยุคของการพัฒนาระบบการตรวจราชการเพื่อแสดงความพร้อมรับผิดชอบตามผลงาน (accountability for result) เหตุที่กล่าวเช่นนั้นก็เพราะนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่มีการปฏิรูปการเมืองและมีความเคลื่อนไหวในการปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งในส่วนของราชการส่วนกลางและภูมิภาค และมีการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น โดยระบบการบริหารราชการแผ่นดินได้เปลี่ยนแปลงเป็นการบริหารแผ่นดินที่มุ่งผลงานเชิงยุทธศาสตร์ ตามแนวทางของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์การภาครัฐทุกระดับให้เป็นองค์กรที่มีการบริหารจัดการในเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Management) หรือการพัฒนาเป็นองค์กรมุ่งเน้นผลงานเชิงยุทธศาสตร์ (The Strategy Focused Organization) โดยรัฐบาลต้องมีการจัดทำแผนบริหารราชการแผ่นดิน ในขณะที่ส่วนราชการต่างๆ ต้องกำหนดแผนยุทธศาสตร์การปฏิบัติราชการระยะ ๔ ปี เพื่อใช้เป็นกรอบกำหนดแผนปฏิบัติราชการและคำรับรองการปฏิบัติราชการประจำปีตามมิติประสิทธิผล คุณภาพการบริการ ประสิทธิภาพและการพัฒนาองค์กร

ยุคที่ ๕ (ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๐-ปัจจุบัน) เป็นยุคแห่งการสร้างคุณค่าและยกระดับประสิทธิภาพประสิทธิผลการปฏิบัติราชการ ผ่านการเสริมสร้างความพร้อมเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic readiness) ทั้งในส่วนของ การปฏิบัติราชการทั่วไปและการปฏิบัติการตรวจราชการ โดยทุกหน่วยงานในระบบบริหารราชการแผ่นดินจะต้องมุ่งเน้น ให้มีความสำคัญต่อการพัฒนาขีดสมรรถนะขององค์กร บุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านการนำองค์กร การวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์, การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การวัดวิเคราะห์และการจัดการความรู้ การจัดการกระบวนการและการมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล เพื่อประกันผลลัพธ์จากการดำเนินงานและสามารถรับมือกับความท้าทายใหม่ที่จะเกิดขึ้นกับองค์กรให้ได้ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ยุคที่ห้า คือ ยุคแห่งการพัฒนากระบวนการตรวจราชการเพื่อความพร้อมรับมือในการเพิ่มขีดความสามารถ (Accountability for capacity building) ตามมาตรฐานสากล

ในการวิจัยนี้ ศึกษาการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบก ซึ่งกล่าวได้ว่าการประเมินผลการตรวจราชการ หมายถึง การนำข้อมูลที่ได้จากการตรวจราชการมาวิเคราะห์ประมวลผล โดยคำนึงถึงระเบียบ คำสั่ง กฎเกณฑ์ มาตรฐาน และแผนงานที่กำหนดไว้ และจัดทำรายงานผลการประเมินเพื่อใช้ประโยชน์ในการบริหารราชการ รวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่ตรวจพบ

๒. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการ

ในปัจจุบันแต่ละส่วนราชการจะมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ตรวจราชการ เนื่องจากมีความจำเป็นต้องตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัด เพื่อให้เป็นไปตามนโยบาย วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ รวมทั้งกระบวนการดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง ในการวิจัยนี้ได้ศึกษาตัวอย่างหน่วยงานของรัฐที่มีภารกิจหน้าที่ในการตรวจราชการ โดยศึกษาการรายงานผลการตรวจราชการ ซึ่งแสดงถึงแนวทางในการประเมินผลการตรวจราชการของแต่ละหน่วยงาน ดังนี้

๒.๑ สำนักตรวจราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่จัดทำแผนการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นศูนย์ประสานการตรวจราชการ ประสานแผนและติดตามผลการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการทุกกระทรวง ทบวง กรม ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงาน พัฒนาขีดสมรรถนะและศักยภาพหน่วยงาน พัฒนาการตรวจราชการ รวมทั้งการสร้างระบบสนับสนุนการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี (ออนไลน์, ๒๕๖๐) โดยมีการกำหนดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจราชการ พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งได้กล่าวถึง คำจำกัดความเกี่ยวกับการตรวจราชการ วัตถุประสงค์ของการตรวจราชการ การรายงานและการดำเนินการตามผลการตรวจราชการ ดังนี้

“ผู้ตรวจราชการ” หมายความว่า ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้ตรวจราชการกระทรวง ผู้ตรวจราชการกรม หรือผู้ดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีหน้าที่ในการตรวจราชการ แต่ไม่รวมถึงผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบภายใน

“ผู้รับการตรวจ” หมายความว่า หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในหน่วยงานของรัฐ

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น หน่วยงานในการบริหารราชการในต่างประเทศ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐที่อยู่ในกำกับของฝ่ายบริหาร

๒.๑.๑ วัตถุประสงค์ของการตรวจราชการ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการตรวจราชการ พ.ศ. ๒๕๔๘ ดังนี้

๒.๑.๑.๑ เพื่อชี้แจง แนะนำ หรือทำความเข้าใจกับหน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับแนวทางและการปฏิบัติงานหรือการจัดทำภารกิจตามนโยบายของรัฐบาล และแผนต่างๆ ของชาติ และของหน่วยงานของรัฐ

๒.๑.๑.๒ เพื่อตรวจติดตามว่าหน่วยงานของรัฐได้ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ มติของคณะรัฐมนตรี และคำสั่งของนายกรัฐมนตรี และเป็นไปตามความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ตามนโยบายของรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน แผนหรือยุทธศาสตร์ใดๆ ที่กำหนดเป็นยุทธศาสตร์ชาติ หรือวาระแห่งชาติหรือไม่

๒.๑.๑.๓ เพื่อติดตามความก้าวหน้า ปัญหา และอุปสรรค รวมทั้งประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความคุ้มค่าในการปฏิบัติงานหรือการจัดทำภารกิจของหน่วยงานของรัฐ

๒.๑.๑.๔ เพื่อสดับรับฟังทุกข์สุข ความคิดเห็น และความต้องการของเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชน

๒.๑.๑.๕ เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริง และสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ในพื้นที่

๒.๑.๒ การรายงานผลการตรวจราชการ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการตรวจราชการ พ.ศ. ๒๕๔๘ กำหนดให้จัดทำโดยสรุปให้เห็นถึงสภาพตามวัตถุประสงค์ของการตรวจราชการพร้อมทั้งปัญหาหรืออุปสรรค โดยจะเสนอแนะแนวทางแก้ไขด้วยก็ได้ ในกรณีที่ได้แนะนำหรือสั่งการด้วยวาจาไว้ให้สรุปคำแนะนำและการสั่งการนั้นไว้ในรายงานด้วย

๒.๒ สำนักตรวจราชการและเรื่องราวร้องทุกข์ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นอีกหน่วยงานที่มีภารกิจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการ โดยประสานการสร้างเครือข่าย ร่วมกับสำนักนายกรัฐมนตรี และหน่วยงานอื่น และภาคประชาชน เพื่อบูรณาการแผนการตรวจราชการ แบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ จัดทำแผนการตรวจราชการแบบบูรณาการระหว่างผู้ตรวจราชการของหน่วยงาน ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย ภายใต้นโยบายสำคัญของรัฐบาลและกระทรวงมหาดไทย พัฒนาระบบการตรวจราชการ การรายงาน และติดตามผลเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ ในระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Inspection) (สำนักตรวจราชการและเรื่องราวร้องทุกข์, ออนไลน์, ๒๕๖๐) ทั้งนี้ได้มีการกำหนด ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งได้กล่าวถึง คำจำกัดความเกี่ยวกับการตรวจราชการ การแบ่งลักษณะของการตรวจราชการ วัตถุประสงค์ของการตรวจราชการ และการรายงานผลการตรวจราชการ ดังนี้

“หน่วยงาน” หมายความว่า กรม สำนักงานหรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐ ทั้งในราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานของรัฐภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทย

“ตรวจราชการ” หมายความว่า ตรวจ ติดตามผล เรงรัด แนะนำ สืบสวน สอบสวน สอบข้อเท็จจริง สดับตราบฟังเหตุการณ์ เสนอแนะ ติดต่อประสานงาน ตรวจเยี่ยมหรือ ดำเนินการอื่นใด เพื่อให้การปฏิบัติงานของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ได้สมประโยชน์ต่อทางราชการ

“ผู้ตรวจราชการกระทรวง” หมายความว่า ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตรวจและแนะนำการปฏิบัติราชการอันเกี่ยวกับกระทรวง กรม สำนักงาน หรือ หน่วยงานอื่นใดของรัฐทั้งในราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ราชการบริหาร ส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานของรัฐภายใต้การกำกับดูแลของ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับของกระทรวง กรม รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือมติของคณะรัฐมนตรี หรือการสั่งการของรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทย หรือการสั่งการของนายกรัฐมนตรี

๒.๒.๑ การตรวจราชการ แบ่งเป็น ๒ กรณี ดังนี้

๒.๒.๑.๑ การตรวจราชการกรณีปกติ ได้แก่ การตรวจราชการ ตามแผน แผนงาน งาน และโครงการตามนโยบายของรัฐบาล นโยบายของกระทรวงมหาดไทย หน่วยงานตามที่ได้พิจารณาคัดเลือก และกำหนดแผนการตรวจราชการไว้แล้วล่วงหน้าเป็นรายปี

ในกรณีตรวจติดตามแผนงาน งาน และ โครงการซึ่งเป็น นโยบายสำคัญของกระทรวงในเรื่องเดียวกัน โดยปกติให้ผู้ตรวจราชการกระทรวง และผู้ตรวจราชการกรม ที่เกี่ยวข้องประสานเพื่อตรวจติดตามร่วมกัน

๒.๒.๑.๒ การตรวจราชการกรณีพิเศษ ได้แก่ การตรวจราชการที่ นอกเหนือจากการตรวจราชการกรณีปกติ ตามที่ผู้บังคับบัญชาเห็นชอบและมอบหมาย ได้แก่ เรื่องที่ ได้รับการร้องขอจากหน่วยงานให้ช่วยเหลือ สนับสนุนหรือประสานการปฏิบัติงานตามนโยบาย แผนงาน งาน และ โครงการ ที่ดำเนินการอยู่แต่มีปัญหาขัดข้อง ซึ่งไม่สามารถแก้ไขหรือดำเนินการ ได้แล้วเสร็จตามขั้นตอนปกติ สมควรได้รับการแก้ไข ประสานการปฏิบัติหรือสนับสนุนจาก หน่วยเหนือหรือหน่วยบังคับบัญชาในระดับที่สูงกว่า เรื่องที่ราษฎรร้องเรียนขอความเป็นธรรมหรือ ขอความช่วยเหลือเพื่อคลี่คลายหรือแก้ไขความทุกข์ยากเดือดร้อน เรื่องที่เกี่ยวกับสถานการณ์ หรือ เหตุการณ์สำคัญ หรือสาธารณภัยอันจำเป็นที่รัฐบาลและหน่วยงาน ต้องเข้าไปดำเนินการช่วยเหลือ และแก้ไขให้ทันการ และงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๒.๒.๒ การตรวจราชการมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๒.๒.๒.๑ เพื่อเผยแพร่ นโยบาย ประสานงานและเร่งรัดให้ หน่วยงานนำนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงมหาดไทยไปจัดทำแผนงาน งาน และ โครงการให้ ครบถ้วน

๒.๒.๒.๒ เพื่อทราบความก้าวหน้า ความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามแผนงาน งาน และ โครงการ ตลอดจนผลกระทบอันจะมี

๒.๒.๒.๓ เพื่อประสานงาน เร่งรัดติดตามความก้าวหน้าและ ความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามแผนงาน งาน และ โครงการ ให้ สมประโยชน์ต่อทางราชการ ตลอดจนตรวจสอบคุณภาพงานและการปฏิบัติราชการของหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน

๒.๒.๒.๔ เพื่อตรวจเยี่ยม รับฟัง หรือสับดับรับฟังความทุกข์สุข ความคิดเห็น ช่วยเหลือ แนะนำ ชี้แจงให้เจ้าหน้าที่ที่มีสมรรถภาพและขวัญกำลังใจในการทำงาน

๒.๒.๒.๕ เพื่อตรวจเยี่ยม รับฟัง หรือสับดับรับฟังทุกข์สุข ความคิดเห็น และความต้องการของประชาชน แนะนำ ชี้แจง ในฐานะเป็นสื่อกลางระหว่างหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่กับประชาชน

๒.๒.๒.๖ เพื่อแสวงหาหรือสอบข้อเท็จจริง สืบสวน สอบสวน หรือสับดับรับฟังเหตุการณ์เมื่อได้รับคำสั่ง คำร้องเรียน หรือเมื่อมีเหตุอันสมควร ตลอดจนรับทราบ

สภาพหรือสถานการณ์ในพื้นที่สำหรับนำไปประกอบการเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความเป็นธรรม
เหมาะสมกับความเป็นอยู่และความต้องการของประชาชน

๒.๒.๒.๓ เพื่อศึกษาประมวล วิเคราะห์ ประเมินผล และเสนอแนะ
ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หรือปลัดกระทรวงมหาดไทยแล้วแต่กรณี เพื่อทราบ พิจารณา
หรือวินิจฉัยสั่งการในอันที่จะปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้สมประโยชน์ต่อทางราชการ รวมทั้ง
เสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของผู้บังคับบัญชาเกี่ยวกับการบริหารงานและการบริหารงานบุคคล

๒.๒.๓ การรายงานผลการตรวจราชการ ดังนี้

๒.๒.๓.๑ เมื่อเสร็จสิ้นการตรวจราชการ ให้ผู้ตรวจราชการกระทรวง
รับรายงานผลการตรวจราชการต่อปลัดกระทรวงมหาดไทย หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
ทราบ หรือพิจารณาสั่งการแล้วแต่กรณี

๒.๒.๓.๒ การรายงานผลการตรวจราชการ ให้ทำเป็นลายลักษณ์
อักษร โดยแสดงเรื่องที่มีการตรวจข้อเท็จจริง ระเบียบ กฎหมาย นโยบาย พยาน หลักฐาน ข้อมูลต่างๆ
ปัญหาอุปสรรค หรือข้อขัดข้อง ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ แล้วแต่กรณี ซึ่งจะต้องมีความชัดเจน กะทัดรัด
เข้าใจง่ายและเป็นรูปธรรม

๒.๒.๓.๓ ในกรณีมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องรายงานหรือ
จะต้องขอคำวินิจฉัยสั่งการจากผู้บังคับบัญชา หรือผู้มีอำนาจ ให้รับรายงานทางเครื่องมือสื่อสาร
หรือทางอื่นตามความเหมาะสมและเมื่อกลับจากการตรวจราชการแล้ว ให้แสดงรายละเอียดไว้ใน
รายงานผลการตรวจด้วย

๒.๒.๓.๔ ให้จัดทำรายงานประจำปี โดยประมวลรายงานผลการ
ตรวจราชการกรณีปกติของผู้ตรวจราชการกระทรวงสรุปเป็นภาพรวมของแต่ละแผน แผนงาน งาน
และโครงการ แล้วแต่กรณีตามที่กำหนดไว้ในแผนการตรวจราชการประจำปี เสนอให้คณะกรรมการ
กำหนดแผนและติดตามผลการตรวจราชการของกระทรวงมหาดไทยพิจารณาให้ความเห็นชอบ
เพื่อนำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยทราบ หรือพิจารณาสั่งการ

การตรวจราชการกรณีพิเศษ หากสามารถประมวล
รายงานผลการตรวจราชการในภาพรวมได้ ก็ให้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม แล้วเสนอ
คณะกรรมการกำหนดแผนและติดตามผลการตรวจราชการของกระทรวงมหาดไทยทราบหรือ
พิจารณาด้วย

๒.๒.๔ วิสัยทัศน์ของผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย

วิสัยทัศน์ของผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย (สำนักงาน
ผู้ตรวจราชการ กระทรวงมหาดไทย, ออนไลน์, ๒๕๖๐) ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทยเป็น

ตำแหน่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารราชการแผ่นดินทำหน้าที่สอดส่อง ดูแลแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย และปลัดกระทรวงมหาดไทย ซึ่งหลักการบริหารราชการแผ่นดิน มีองค์ประกอบ ๓ อย่าง คือ การกำหนดนโยบาย (Policy making) การนำนโยบายไปปฏิบัติ(Implementation) และการติดตามประเมินผล (Evaluation) การติดตามประเมินผลเป็นเครื่องมือที่สำคัญของรัฐบาลเพื่อติดตาม กำกับ ดูแล และประเมินผล การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ ดังนั้นกลไกการตรวจราชการ จึงเป็นเครื่องมือในการติดตาม กำกับ ดูแล และประเมินผล ตลอดจนเร่งรัดให้การปฏิบัติงาน ของหน่วยงาน ของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งรับฟังข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นจากภาคประชาสังคม ให้สมประโยชน์ต่อราชการ สถานการณ์ปัจจุบัน ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง ผลจากการเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีโลกข้อมูลข่าวสาร ภาวะการแข่งขันที่ไร้พรมแดน การก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.๒๕๕๘ ส่งผลกระทบต่อการบริหารราชการแผ่นดิน นโยบายของรัฐบาล หน่วยงานภาครัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ภาคเอกชน ตลอดจน ภาคประชาชน การตรวจราชการจึงต้องมีการพัฒนา ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการตรวจราชการ ที่มุ่งเน้นสร้างความพร้อมเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic readiness) ทั้งหน่วยงานปฏิบัติ (หน่วยรับตรวจ) และหน่วยตรวจราชการ ปัจจัยความสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย ขึ้นอยู่กับการบริหารงาน ดังนี้

ด้านการบริหารยุทธศาสตร์ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การตรวจราชการแบบมีส่วนร่วม การสื่อสารสร้างความเข้าใจในทิศทาง กระบวนการตรวจราชการ การจัดทำคำรับรองการตรวจราชการ กับภาคีเครือข่ายระหว่างผู้ตรวจราชการกระทรวง และผู้ตรวจราชการกรม โดยการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์กระทรวง ยุทธศาสตร์จังหวัดและกลุ่มจังหวัด พร้อมนำปัญหาข้อเรียกร้องความต้องการ ของภาคประชาสังคม เป็นปัจจัยนำเข้า (Input) บรรจุไว้ในแผนยุทธศาสตร์การตรวจราชการประจำปี ทั้งนี้ควรกำหนด แผนงาน/โครงการ นโยบายสำคัญเป็นตัวชี้วัดผลงานการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงและผู้ตรวจราชการกรม การจัดทำรายงานผลการตรวจราชการในรูปแบบของการประเมินผลสัมฤทธิ์ของแผนงาน/โครงการ นโยบาย รัฐบาลและกระทรวง พร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา ให้สามารถสะท้อนประสิทธิผล ประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า และผลสัมฤทธิ์ (Result) เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดความยั่งยืนแก่ประชาชน โดยใช้ยุทธศาสตร์การตรวจราชการเป็นแกนกลางในการดำเนินการ

ด้านบริหารงานแบบบูรณาการ (Integration) ภาครัฐ สามารถประสานความร่วมมือ และการสร้างทีมงานเป็นการผนึกพลังในการตรวจราชการ แบบบูรณาการ การตรวจ ราชการร่วมกับ กระทรวง กรม จังหวัด(หน่วยรับตรวจ) และบูรณาการเชิงพื้นที่ หน้าที่งาน และ การมีส่วนร่วม (Area – Function - Participation) คำนี้ถึง การมีส่วนร่วม “ร่วมคิด

ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับประโยชน์ร่วมกัน” ภาคประชาชน สร้างความสัมพันธ์แบบเท่าเทียมกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ผู้ตรวจราชการภาคประชาชน และภาคีทางสังคมทุกภาคส่วน เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจราชการ โดยรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุง และสะท้อนให้ผู้กำหนดนโยบายได้รับทราบ

ด้านการขับเคลื่อน/การตรวจราชการแนวใหม่ หลักการตรวจราชการแบบบูรณาการเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามนโยบายของรัฐบาล เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบเมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๔๖ โดยเป็นการตรวจราชการที่ครอบคลุมทุกประเด็น มีเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจนให้ทุกส่วนราชการร่วมมือและสนับสนุนระบบการตรวจราชการแนวใหม่ ซึ่งเป็นการตรวจราชการเชิงรุก เป็นการป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น หรือส่งสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้า ให้ผู้บริหารหน่วยงาน รวมทั้งให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำ เพื่อพัฒนาขีดสมรรถนะขององค์กร ให้ดำเนินการที่เหมาะสม (Best Fit) มีการวิเคราะห์จัดลำดับที่สำคัญของแผนงาน/โครงการ พื้นที่ดำเนินการ และประเด็นการสอบทานความเสี่ยงล่วงหน้า มีการประสานสนับสนุนจากทุกภาคส่วนราชการ(Collaborative Network) ระหว่างผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้ตรวจราชการกระทรวงต่าง ผู้ตรวจราชการกรม กับที่ปรึกษาผู้ตรวจราชการภาคประชาชนร่วมกัน ให้ข้อมูลในการตรวจราชการและให้ข้อเสนอแนะเชิงพื้นที่

การตรวจราชการมุ่งผลสัมฤทธิ์

การบริหารราชการในยุคปัจจุบัน มุ่งเน้นผลลัพธ์ที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือผลสัมฤทธิ์เป็นหลัก ต้องการพัฒนาศมรรถนะขององค์กร ทั้งในด้านบุคลากร และเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลในการปฏิบัติราชการ มีการจัดการความรู้ คำสั่งถึงประโยชน์ที่จะได้รับโดยแท้จริง ดังนั้นหน่วยงานที่มีการทำหน้าที่ตรวจราชการในปัจจุบันจำเป็นต้องมีการพัฒนาการบริหารองค์กร โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์เช่นเดียวกัน จึงได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ รวมทั้งการตรวจราชการแบบบูรณาการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ดังนี้

๑. การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์

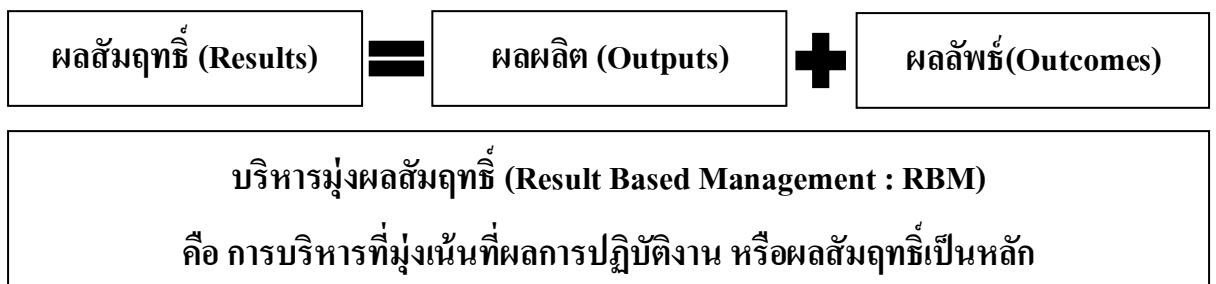
การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result Based Management : RBM) หรืออาจเรียกว่า Managing for Results หรือ Result-Oriented Management หรือ Performance Management) หรือ Performance Based Management ไม่ใช่แนวความคิดใหม่ แต่เป็นความพยายามในการบูรณาการหรือเชื่อมโยงเรื่องของการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ระบบงบประมาณ และระบบการวัดผลงาน

(Measurement System) เข้าด้วยกันอย่างครบวงจรเพื่อประโยชน์ต่อการปฏิรูประบบการบริหารงานภาครัฐ (ทศพร ศิริสัมพันธ์และคณะ, ๒๕๔๕, ๕๔ อ้างถึงใน วรวิทย์ วรรณะศักดิ์, ๒๕๕๖ : ๑๓)

เมธินี จิตติขานนท์ (๒๕๔๗ : ๓ อ้างถึงใน วรวิทย์ วรรณะศักดิ์, ๒๕๕๖ : ๑๔) กล่าวว่า การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์เป็นเทคนิควิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่ที่นำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์และวิธีการบริหารงานภาครัฐไปจากเดิมที่ให้ความสำคัญต่อทรัพยากรหรือปัจจัยนำเข้า (Inputs) และอาศัยกระบวนการเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความถูกต้อง สุจริต และเป็นธรรม โดยหันมาเน้นถึงวัตถุประสงค์ และผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงาน ทั้งในแง่ของผลผลิต (Outputs) และผลลัพธ์ (Outcomes) และในแง่ความคุ้มค่าของเงิน (Value for money) รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพและสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชนผู้รับบริการด้วย

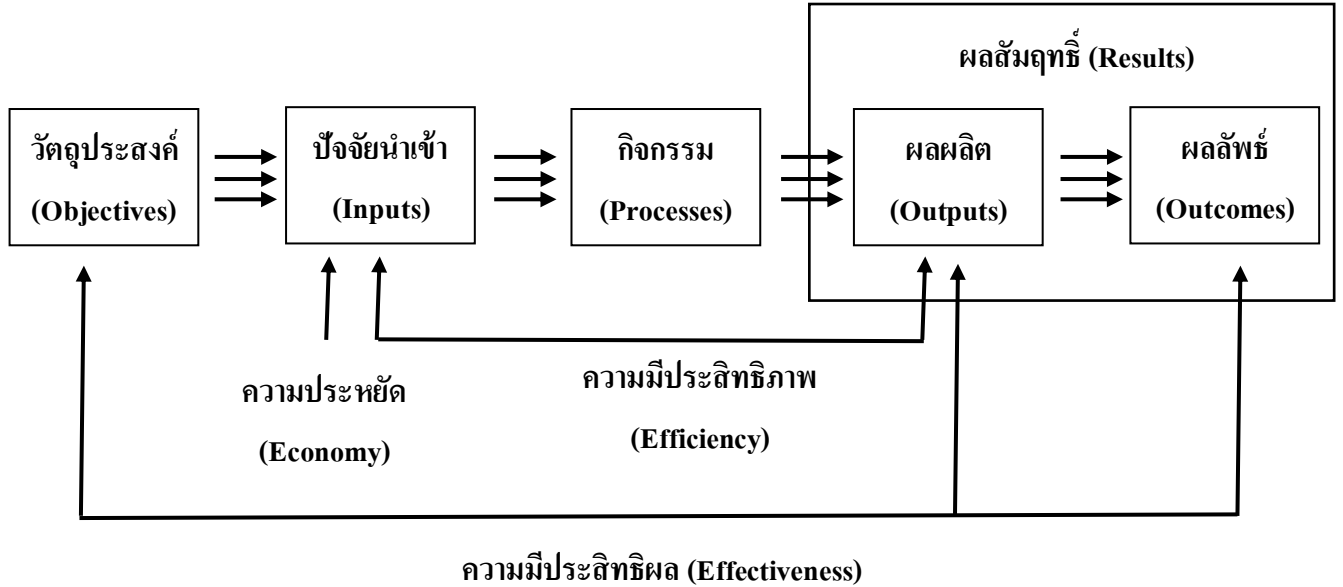
David Shand(บรรยาย, ๒๕๕๒ อ้างถึงใน วรวิทย์ วรรณะศักดิ์, ๒๕๕๖ : ๑๔) ได้อธิบายว่า การบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ เป็นวิธีการบริหารที่มุ่งเน้นผลการปฏิบัติงานหรือผลสัมฤทธิ์เป็นหลัก โดยมีการวัดผลการปฏิบัติงานด้วยตัวชี้วัดอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทำให้ผู้บริหารทราบผลความก้าวหน้าของการดำเนินงานเป็นระยะๆ และสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่เป็นการควบคุมทิศทางการทำงานให้มุ่งสู่วิสัยทัศน์ของหน่วยงาน โดยได้สรุปความหมายของการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ และกรอบความคิดเรื่องการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ ได้ตั้งแผนภาพที่ ๒-๑ และแผนภาพที่ ๒-๒

แผนภาพที่ ๒-๑ การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result Based Management : RBM)

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ออนไลน์, ๒๕๕๒ อ้างถึงใน วรวิทย์ วรรณะศักดิ์, ๒๕๕๖ : ๑๕)

แผนภาพที่ ๒-๒ กรอบความคิดเรื่องการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ออนไลน์, ๒๕๕๒ อ้างถึงใน วรวิทย์ วรรณะศักดิ์, ๒๕๕๖ : ๑๕)

คำว่า ผลผลิต ผลลัพธ์ ผลสัมฤทธิ์ ความประหยัด ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ตามแผนภาพที่ ๒-๑ และแผนภาพที่ ๒-๒ มีความหมาย ดังนี้

ผลผลิต หมายถึง งาน บริการ หรือกิจกรรมที่เจ้าหน้าที่ทำเสร็จสมบูรณ์พร้อมส่งมอบให้ประชาชนผู้รับบริการ ผลผลิตเป็นผลงานที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมโดยตรง

ผลลัพธ์ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นตามมา ผลกระทบ หรือเงื่อนไขที่เกิดจากผลผลิต ผลลัพธ์มีความสัมพันธ์โดยตรงกับประชาชนผู้รับบริการและสาธารณชน

ผลสัมฤทธิ์ คือ งาน บริการ หรือกิจกรรมที่เกิดจากการทำงานได้ผลผลิตตามเป้าหมาย และเกิดผลลัพธ์ตรงตามวัตถุประสงค์ กล่าวคือ ผลผลิตสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง หรือเป็นที่พึงพอใจ

ความประหยัด คือ มีการใช้ต้นทุนหรือทรัพยากรการผลิตอย่างเหมาะสม และมีความคุ้มค่าที่สุด

ประสิทธิภาพ คือ มีการปฏิบัติงานให้ได้ผลงานในระดับที่สูงกว่าปัจจัยนำเข้า

ประสิทธิผล คือ มีการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

๒. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

การบริหารงานเพื่อมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ขององค์กรจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์กร จึงควรมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ซึ่งสามารถทำได้โดยการใช้เทคนิค SWOT Analysis เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม โดยวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (Strength, Weakness, Opportunity, and Threat Analysis : SWOT Analysis) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมนั้นมีความสำคัญมาก เพราะนอกจากจะเป็นการประเมินสภาพแวดล้อมเพื่อค้นหาจุดแข็งที่ควรเสริมสร้างความเข้มแข็ง และจุดอ่อนที่ต้องปรับปรุงยังเป็นการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกในบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ที่มีความเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก และส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการดำเนินการ (คณะกรรมการ ป.ป.ช., ๒๕๕๘ : ๔๑)

๓. การตรวจราชการแบบบูรณาการมุ่งผลสัมฤทธิ์

สุพจน์ ทรายแก้ว (๒๕๕๒ : ๘๑ – ๘๒) ได้กล่าวถึง การตรวจราชการแบบบูรณาการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ไว้ว่า การพัฒนาระบบบริหารจัดการของประเทศไทยภายใต้แนวคิดการพัฒนาระบบบริหารราชการแผ่นดินที่มุ่งผลสัมฤทธิ์เชิงยุทธศาสตร์และการสร้างเสริมระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้สร้างผลกระทบต่อให้ระบบบริหารการตรวจราชการในประเทศไทยต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไป ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีและสำนักตรวจราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ทำการศึกษาและพัฒนาระบบบริหารการตรวจราชการให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป จนได้มีการข้อสรุปเกี่ยวกับกรอบแนวคิดด้วย “การตรวจราชการแบบบูรณาการมุ่งผลสัมฤทธิ์” ว่า หมายถึง การตรวจราชการแนวใหม่ที่มีจุดเน้นสำคัญสี่ประการ โดยมีรายละเอียดของแนวคิด ดังต่อไปนี้

๓.๑ การตรวจราชการเชิงรุก เป็นการตรวจราชการที่มีกระบวนการทำงานในเชิงรุก หมายถึง การตรวจราชการเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น หรือส่งสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้าให้แก่ผู้บริหารหน่วยงาน รวมทั้งการให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำเพื่อพัฒนาขีดสมรรถนะขององค์กรได้ หรือแนะนำวิธีดำเนินงานที่เหมาะสม (Best fit) ดังนั้น การตรวจราชการจำเป็นต้องมีการเตรียมการออกตรวจราชการที่เป็นระบบ มีการวิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญของแผนงาน โครงการ พื้นที่ดำเนินงานและประเด็นเพื่อการตรวจสอบล่วงหน้า มีการจัดทำแผนการตรวจที่สอดคล้องกับจังหวะของการดำเนินโครงการในพื้นที่ ซึ่งการวิเคราะห์และการวางแผนที่ดีจำเป็นต้องมีข้อมูลที่ครอบคลุมถูกต้อง เชื่อถือได้ และเพียงพอในการวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง

๓.๒ การตรวจราชการแบบบูรณาการ เป็นการตรวจราชการที่บูรณาการกระบวนการทำงานร่วมกัน หมายถึง การประสานหรือเชื่อมโยงการตรวจราชการทุกระดับ ทั้งแนวดิ่งและแนวขวาง

(Vertical and horizontal integration) ทั้งภาพรวมของประเทศ กระทรวงและกรมเข้าด้วยกัน ซึ่งการเชื่อมประสานนี้รวมด้านการประสานข้อมูล การจัดทำแผนการตรวจราชการ การปฏิบัติงานตรวจ และการรายงานผล เพื่อให้การตรวจราชการมีเอกภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับการบริหารราชการยุคปัจจุบันที่เน้นยุทธศาสตร์ โดยเชื่อมโยงทั้งยุทธศาสตร์ชาติ กระทรวง กลุ่มจังหวัด และจังหวัด

๓.๓ การตรวจราชการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ เป็นการตรวจราชการที่มีการจัดระบบการตรวจสอบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยมีการเปรียบเทียบผลงานจริงที่เกิดขึ้น กับวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามเกณฑ์ที่ระบุไว้ในตัวชี้วัดผลดำเนินงานด้านต่างๆ ตามที่ผู้บริหารในแต่ละระดับขององค์กรได้กำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์หรือในคำรับรองการปฏิบัติการ รวมทั้งการประเมินผลภาพรวมของแผนยุทธศาสตร์ เพื่อเสนอแนะในเชิงนโยบายและการพัฒนาองค์กรได้

๓.๔ การตรวจราชการแบบมีส่วนร่วม เป็นการตรวจราชการที่ยึดหลักธรรมาภิบาล สร้างความโปร่งใส และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาคประชาชน กลุ่มประชาสังคมและหน่วยรับตรวจ รวมทั้งการเปิดให้ภาคประชาชนและกลุ่มประชาสังคมร่วม สอดส่อง ติดตาม แสดงความคิดเห็นและเข้ามามีส่วนร่วมในการกระบวนการตรวจสอบติดตามตรวจสอบ การบริหารราชการ รวมทั้งผู้ตรวจราชการต้องมีมาตรฐานทางวิชาชีพและความซื่อสัตย์สุจริต

การตรวจราชการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของกองทัพกในการวิจัยนี้ หมายถึง การตรวจราชการที่มีการวางแผนอย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นถึงผลการปฏิบัติของหน่วยรับตรวจเป็นไปตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ นโยบายของผู้บังคับบัญชา แผนงานและยุทธศาสตร์ของหน่วยเหนือที่เกี่ยวข้อง ขึ้นการปฏิบัติการตรวจมีประสิทธิภาพ และขึ้นการประเมินผลการตรวจสามารถนำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์และปัญหาข้อขัดข้องของหน่วยรับตรวจ รวมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขให้ผู้บังคับบัญชาได้รับทราบ

ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)

การบริหารราชการแผ่นดินในปัจจุบันต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ซึ่งในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วด้วยปัจจัยสำคัญประการหนึ่งคือ การพัฒนาทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะด้านการสื่อสาร ทำให้เกิดการสร้างกระแส แนวความคิดทั้งด้านบวก ด้านลบ ดังนั้นการบริหารประเทศให้สามารถรองรับกับการเปลี่ยนแปลง จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

รวมทั้งเพื่อให้ประเทศชาติมีความมั่นคงเจริญก้าวหน้าเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว รัฐบาลปัจจุบันได้มีมอบหมายให้มีการจัดทำ ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)

ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) (ออนไลน์, ๒๕๖๐) มีเนื้อหาประกอบด้วย ความเป็นมา สาระสำคัญเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม วิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์ชาติ ในการศึกษาวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของกองทัพบก โดยสรุปได้ดังนี้

๑. ความเป็นมา

การกำหนดร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ เริ่มขึ้นเมื่อคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ เห็นชอบให้จัดตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน คณะอนุกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์และกรอบการปฏิรูป ได้ดำเนินการยกร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี ตามแนวทางที่คณะรัฐมนตรีกำหนด โดยได้มีการนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติที่มาจากหลายภาคส่วน ได้แก่ ภาคราชการ ภาคเอกชน ภาคการเมือง และนักวิชาการ รวมถึงได้พิจารณานำข้อคิดเห็นจากสภาปฏิรูปแห่งชาติ และความคิดเห็นจากภาคประชาชนมาเป็นข้อมูลในการยกร่างยุทธศาสตร์ชาติด้วย ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการปรับปรุงร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติตามมติที่ประชุมคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ

ในการดำเนินการขั้นต้นไป คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติจะนำเสนอร่างกรอบยุทธศาสตร์เพื่อขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและจะได้รับการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน ก่อนที่จะนำเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้ความเห็นชอบกรอบยุทธศาสตร์ชาติมาใช้เป็นกรอบในการกำหนดทิศทางในการบริหารประเทศภายในเดือนตุลาคม ๒๕๕๙ ซึ่งเป็นช่วงเวลาของการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (ตุลาคม ๒๕๕๙ – กันยายน ๒๕๖๔) นอกจากนี้หน่วยงานต่างๆ จะได้นำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งเป็นแผนระยะ ๕ ปี มาถ่ายทอดลงสู่แผนปฏิบัติการระดับกระทรวงและแผนพัฒนารายสาขา ในระหว่างที่กลไกการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติตามร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่อยู่ระหว่างดำเนินการ ซึ่งคาดว่า จะดำเนินการแล้วเสร็จภายในเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๐

๒. สาระสำคัญ

๒.๑ สภาพแวดล้อม

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา กระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลก เป็นไปอย่างรวดเร็วและหลายมิติ ทำให้ภูมิทัศน์ของโลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่ง

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ก่อให้เกิดโอกาส ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี และการเมืองของประเทศไทย และในขณะเดียวกันก็เป็นความเสี่ยงและภัยคุกคามที่ต้องบริหารจัดการด้วยความยากลำบากมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ของโลกได้ทำให้เกิดภัยคุกคามด้านอื่นๆ ที่ซับซ้อนขึ้น อาทิ การก่อการร้าย โรคระบาด เครือข่ายยาเสพติดข้ามชาติ และการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกที่รุนแรงขึ้น โดยที่การก่อการร้ายจะยังเป็นภัยคุกคามของโลกและอาชญากรรมข้ามชาติเป็นปัญหาที่มีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้นตามกระแสโลกาภิวัตน์ที่เข้มข้นขึ้น การเคลื่อนย้ายอย่างเสรีภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์เข้มข้นจะเอื้อให้สามารถประกอบอาชญากรรมในรูปแบบและช่องทางใหม่ๆ ที่แยบยลมากขึ้น สถานการณ์และแนวโน้มดังกล่าวบ่งชี้ว่าประเทศไทยต้องเตรียมความพร้อมในการพัฒนาระบบการเตือนภัยและการบริหารความเสี่ยงที่ดี รวมทั้งประชาชนจะต้องได้รับความรู้ที่สามารถใช้วิจารณ์ญาณได้ดีในสถานการณ์ที่ล่อแหลมและมีความเสี่ยง

ในด้านความมั่นคงของโลกที่กำลังก้าวเข้าสู่ช่วงเปลี่ยนผ่านที่สำคัญจากการปรับลดอำนาจของสหรัฐฯ เพื่อพยายามคงบทบาทผู้นำโลกไว้และเพื่อคานอิทธิพลและบทบาทของจีนและรัสเซียที่เพิ่มมากขึ้นในเอเชียและยุโรปนั้น น่าจะมีผลทำให้บรรยากาศด้านความมั่นคงของโลกในช่วงปี ๒๕๖๐ – ปี ๒๕๖๕ มีลักษณะผสมผสานกันทั้งความร่วมมือและความขัดแย้ง โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยผลประโยชน์แห่งชาติทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคีเป็นองค์ประกอบสำคัญในการกำหนดนโยบายของประเทศและกลุ่มประเทศ สำหรับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วจะเป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับอนาคตของโลกและประเทศไทยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เป็นอัจฉริยะจะกระทบการดำรงชีวิตของคนและทำให้เกิดธุรกิจรูปแบบใหม่รวมทั้งเกิดการเชื่อมต่อและการบรรจบกันของเทคโนโลยีก้าวหน้า อุตสาหกรรม และผลิตภัณฑ์ภายใต้เงื่อนไขที่กดดันให้ต้องมีความสอดคล้องกับแนวคิดสีเขียวด้วยเช่นกัน และในขณะเดียวกันเทคโนโลยีจะมีส่วนสำคัญในการแก้ปัญหาการลดลงของทรัพยากรต่างๆ รวมทั้งน้ำมันซึ่งในช่วงที่ผ่านมาต้องเผชิญกับภาวะที่ปริมาณลดลง ราคาแพงขึ้น และผลักดันให้มุ่งสู่การผลิตพลังงานทดแทนในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งพืชพลังงานที่อาจจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารของโลก

นอกจากนั้น ประสบการณ์ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจและการเงินในปี ๒๕๔๐ – ๒๕๔๑ ได้ส่งผลให้ภาครัฐและภาคเอกชนปรับตัวในการบริหารความเสี่ยงและสร้างภูมิคุ้มกันให้ดีขึ้นตามแนวคิดการบริหารจัดการที่ดี แต่ประเทศไทยก็ยังมีจุดอ่อนในเชิงโครงสร้างหลายด้าน การดำเนินงานและการบริหารจัดการภาครัฐยังขาดการบูรณาการจึงสิ้นเปลืองงบประมาณ การดำเนินงานเพื่อพัฒนามักขาดความต่อเนื่อง ประสิทธิภาพต่ำ ขาดความโปร่งใส และขาดความรับผิดชอบ ขณะที่ปัญหาคอร์รัปชันมีเป็นวงกว้าง การบังคับใช้กฎหมายยังขาดประสิทธิผลและกฎระเบียบต่างๆ ล้าสมัยไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ปัจจัยและเงื่อนไข

ภายในประเทศที่จะส่งผลกระทบต่ออนาคตการพัฒนาประเทศที่สำคัญ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรผู้สูงอายอย่างสมบูรณ์ ในระยะเวลา ๑๕ – ๒๐ ปีต่อจากนี้ไป จะมีนัยยะที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ โครงสร้างที่เป็นจุดอ่อนและการบริหารจัดการที่ขาดประสิทธิภาพและความโปร่งใสจะส่งผลให้ประเทศไทยยังต้องเผชิญกับแรงกดดันและความเสี่ยงมากขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่กระแสโลกาภิวัตน์เข้มข้นขึ้นเป็นโลกไร้พรมแดนอย่างแท้จริง โดยที่การเคลื่อนย้ายของผู้คน สินค้าและบริการ เงินทุน องค์ความรู้ เทคโนโลยี ข้อมูลและข่าวสารต่างๆ เป็นไปอย่างเสรี ทั้งนี้เงื่อนไขในปัจจุบันและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคตในทุกมิติจะส่งผลกระทบต่ออนาคตการพัฒนาประเทศไทยอย่างมาก

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขจุดอ่อนและเสริมจุดแข็งให้เอื้อต่อการพัฒนาประเทศนั้น เพื่อให้บรรลุซึ่งเป้าหมายการสร้างและรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติในการที่จะให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในทุกด้าน คนในชาติมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมั่งคั่ง และประเทศสามารถพัฒนาไปได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้การวิเคราะห์ให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัดรวมทั้งความเสี่ยงของประเทศ จะนำไปสู่การกำหนดตำแหน่งยุทธศาสตร์และเป้าหมายของประเทศที่ชัดเจนและได้รับการยอมรับร่วมกันในสังคมไทยที่จะส่งผลให้เกิดการผนึกกำลังและระดมทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน การดำเนินการมีบูรณาการและเป็นเอกภาพภายใต้การมองภาพอนาคตของประเทศที่เป็นภาพเดียวกัน เพื่อเป็นการปฏิรูประบบการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทยให้มีเป้าหมายการพัฒนาในระยะยาว และเพื่อเป็นการกำหนดให้ฝ่ายบริหารมีความรับผิดชอบที่จะต้องขับเคลื่อนประเทศไปสู่เป้าหมายที่เป็นที่ยอมรับร่วมกันและเป็นเอกภาพ ประเทศไทยจำเป็นต้องมี “ยุทธศาสตร์ชาติ” เพื่อเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศในระยะยาว พร้อมกับการปฏิรูปและการพัฒนาระบบและกลไกการบริหารราชการแผ่นดินในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังจะช่วยยกระดับคุณภาพของประเทศไทยในทุกภาคส่วนและนำพาประเทศไทยให้หลุดพ้นหรือบรรเทาความรุนแรงของสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

สาระสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติซึ่งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติกำลังดำเนินการยกร่างอยู่ในขณะนี้ จะประกอบด้วย วิสัยทัศน์และเป้าหมายของชาติที่คนไทยทุกคนต้องการบรรลุร่วมกัน รวมทั้งนโยบายแห่งชาติและมาตรการเฉพาะซึ่งเป็นแนวทาง ทิศทาง และวิธีการที่ทุกองค์กรและคนไทยทุกคนต้องมุ่งดำเนินการไปพร้อมกันอย่างประสานสอดคล้อง เพื่อให้บรรลุซึ่งสิ่งที่คนไทยทุกคนต้องการ คือ ประเทศไทยมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในทุกสาขาของกำลังอำนาจแห่งชาติ อันได้แก่ การเมืองภายในประเทศ การเมืองต่างประเทศ เศรษฐกิจ สังคม

จิตวิทยา การทหาร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การพลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

๒.๒ วิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ทั้งนี้ วิสัยทัศน์ดังกล่าวจะต้องสนองตอบต่อผลประโยชน์แห่งชาติ อันได้แก่ การมีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ การดำรงอยู่อย่างมั่นคง ยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติ การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกัน ในชาติอย่างสันติสุขเป็นปึกแผ่น มีความมั่นคงทางสังคมท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรมและความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติประสานสอดคล้องกัน ด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ไม่เป็นภาระของโลก และสามารถเกื้อกูลประเทศที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจที่ต่ำกว่า

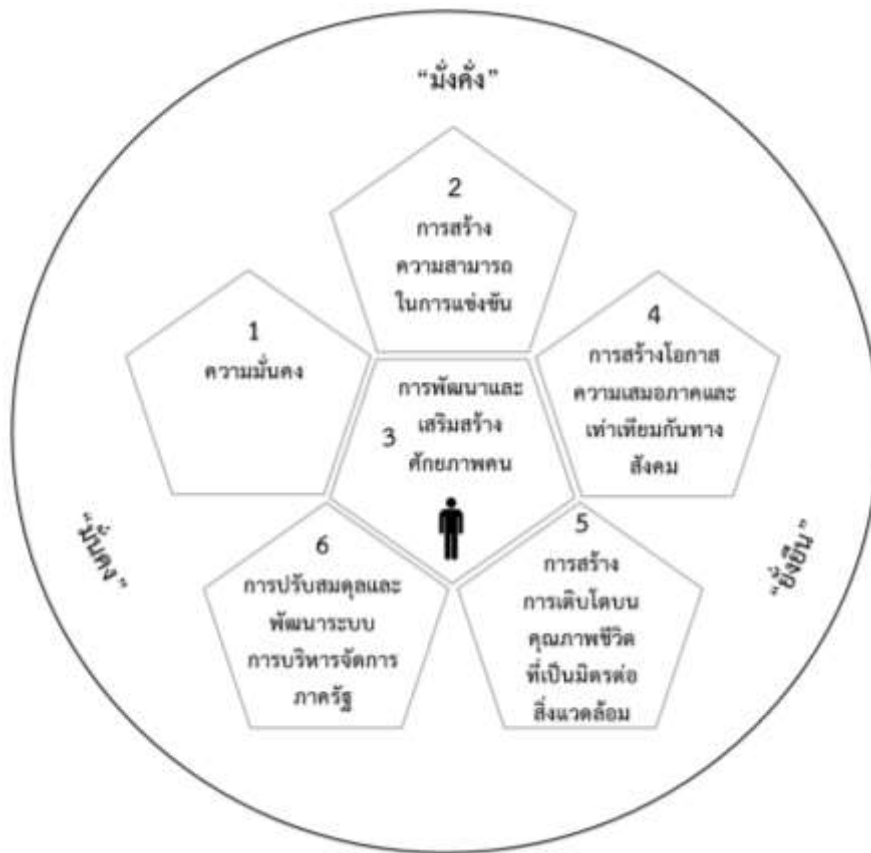
อนาคตประเทศไทย ปี ๒๕๖๕ ร่วมมือกันขับเคลื่อนประเทศให้ก้าวไปสู่ เศรษฐกิจและสังคมไทยมีการพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยสถาบันหลักของชาติดำรงอยู่อย่างมั่นคง เป็นจุดยึดเหนี่ยวของสังคม มีความสามัคคีของคนในชาติ มีความสงบและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ในทุกพื้นที่ และมีระดับรายได้ในกลุ่มประเทศรายได้สูง มีความเป็นธรรมในสังคมและความเหลื่อมล้ำ ลดลงในทุกมิติ ประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในภูมิภาคและโลก คนไทยในอนาคต มีศักยภาพ ในการร่วมกันพัฒนาประเทศ สามารถปรับตัวรองรับบริบทการพัฒนาในอนาคต มีความพร้อม ทั้งกายใจ สติปัญญา มีทักษะในการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง มีจิตสำนึกวัฒนธรรมที่ดีงาม รู้คุณค่าความเป็นไทย และมีความรับผิดชอบ เป็นรากฐาน ที่มั่นคงของ ชุมชน สังคม รักชาติ และสถาบันพระมหากษัตริย์ ระบบการบริหารภาครัฐมีประสิทธิภาพ ทันท่วงที รับผิดชอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้และประชาชนมีส่วนร่วม กระจายอำนาจและมีการกำหนด ภารกิจ ที่เหมาะสมระหว่างส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น

๓. ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติที่จะใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาในระยะ ๒๐ ปีต่อจากนี้ไป จะประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (๑) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง (๒) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (๓) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน (๔) ยุทธศาสตร์

ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม (๕) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ (๖) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ดังแผนภาพที่ ๒-๓

แผนภาพที่ ๒-๓ กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)

ที่มา : ประเมธี วิมลศิริ (ออนไลน์, ๒๕๖๐)

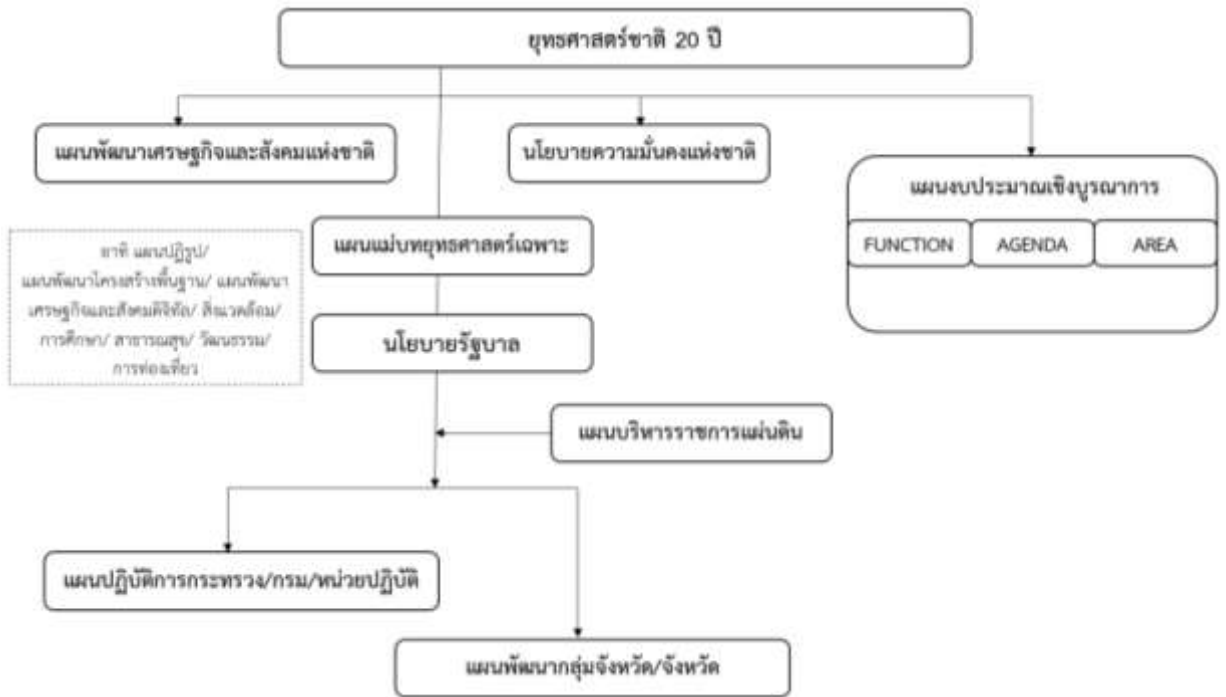
สถานะและทิศทางการปรับตัวของประเทศไทย(ประเมธี, ๒๕๕๙) ด้านความมั่นคง ประเทศไทยมีความเสี่ยงต่อการก่อการร้าย และมีความเสี่ยงสูงในด้านไซเบอร์ โดยเครื่องคอมพิวเตอร์ประมาณ ๑ ใน ๕ เครื่องในประเทศถูกโจมตีของโปรแกรมที่ไม่พึงประสงค์ และในอนาคตแนวโน้มความเสี่ยงอาจเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนี้ประเทศไทยเผชิญกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่หลากหลายรูปแบบและมีวิธีการที่ซับซ้อนมากขึ้น ในส่วนของสถานะด้านการบริหารจัดการในภาครัฐและธรรมาภิบาล การให้บริการประชาชนมีการปรับปรุงดีขึ้นมาก แต่ยังไม่ได้มาตรฐานสากลเผชิญปัญหาขาดกำลังคนทดแทนข้าราชการที่เกษียณอายุ และคุณภาพของบุคลากรภาครัฐลดลง

ภาครัฐไม่สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในยุคสังคมออนไลน์ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้ขยายไปในวงกว้างทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งกฎหมายล้าสมัยและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ

กรอบแนวทางที่สำคัญของยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี ด้านความมั่นคง ได้แก่ เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ปฏิรูปกลไกการบริหารประเทศและพัฒนาความมั่นคงทางการเมือง ขจัดคอร์รัปชัน การรักษาความมั่นคงภายในและความสงบเรียบร้อยภายในตลอดจนการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนและชายฝั่งทะเล การพัฒนาระบบ กลไก มาตรการและความร่วมมือระหว่างประเทศทุกระดับ การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการผนึกกำลังป้องกันประเทศสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ ในส่วนของยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการภาครัฐ การปรับปรุงโครงสร้าง บทบาท ภารกิจของหน่วยงานภาครัฐให้มีขนาดที่เหมาะสม การวางระบบบริหารราชการแบบบูรณาการ การพัฒนาระบบบริหารจัดการกำลังคนและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบต่างๆ ให้ทันสมัยเป็นธรรมและเป็นสากล พัฒนาระบบการให้บริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐ และปรับปรุงการบริหารจัดการรายได้และรายจ่ายของภาครัฐ

กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี ได้นำไปเป็นแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ แผนงบประมาณ รวมทั้งแผนแม่บทยุทธศาสตร์เฉพาะ ดังแผนภาพที่ ๒-๔

แผนภาพที่ ๒-๔ การถ่ายทอดกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปีสู่การปฏิบัติ

ที่มา : ประเมธี วิมลศิริ (ออนไลน์, ๒๕๖๐)

จากการศึกษาร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๕) ทำให้ทราบสภาพแวดล้อมของประเทศไทย สถานการณ์ในปัจจุบันทั้งภายในประเทศและสังคมโลก โดยอาจเกิดความเสี่ยงจากภัยคุกคามต่างๆ ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมของประเทศ จึงต้องกำหนดกรอบในการบริหารและการพัฒนาประเทศระยะยาว เพื่อให้ประเทศไทยสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงในอนาคต ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทัพบกโดยตรง คือ ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง โดยมีภารกิจสำคัญในการรักษาความมั่นคงและป้องกันประเทศ กองทัพบกจึงต้องกำหนดแผนงาน โครงการต่างๆ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ดังกล่าว ดังนั้น ระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ โดยทำหน้าที่รายงานผลการปฏิบัติของหน่วยงานในสังกัดว่า เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) (ออนไลน์, ๒๕๖๐) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนไทยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ประเทศไทยมีเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง มีเสถียรภาพ มีการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ทนสมัย และมีการทำงานเชิงบูรณาการ รวมทั้งผลักดันให้ประเทศไทยมีความเชื่อมโยงกับประเทศต่างๆ ได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ โดยสรุปส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยได้ ดังนี้

๑. หลักการ

หลักการพัฒนาประเทศที่สำคัญในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙-๑๑ และยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลผลิตการผลิตบนฐานการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม

สำหรับการกำหนดวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ยึดวิสัยทัศน์ของกรอบยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ในขณะที่การกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในด้านต่างๆ ของแผนพัฒนาฯ ได้ยึดเป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี ๒๕๗๕ ที่เป็นเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี มาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุใน ๕ ปี โดยที่เป้าหมายและตัวชี้วัดต้องสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่องค์การสหประชาชาติกำหนดขึ้นเป็นต้น ส่วนแนวทางการพัฒนา ได้บูรณาการนโยบายหรือประเด็นพัฒนาที่สำคัญของประเด็นการปฏิรูปประเทศ ๓๗ วาระ และไทยแลนด์ ๔.๐

การจัดทำแผน ขับเคลื่อน และการติดตามประเมินผล เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม ทั้งจากภาครัฐ เอกชน ประชาชน และภาคการศึกษา ในทุกพื้นที่ของประเทศ เป็นกลไกประชารัฐที่รวมพลังให้สามารถกำหนดเป้าหมายแนวทางการพัฒนา รวมทั้งแผนงาน โครงการสำคัญที่ตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้อย่างสอดคล้องกับภูมิสังคมและเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังใน ๕ ปี

๒. จุดเปลี่ยนสำคัญในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ ๑๒

ประเทศไทยมียุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ จะเป็นแผนแรกที่ถูกใช้ให้เป็นกลไกเชื่อมโยงสู่การขับเคลื่อนการพัฒนา ซึ่งกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่จะต้องบรรลุผลลัพธ์และผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนา รวมทั้งกำหนดแนวทางการพัฒนาในรายละเอียดที่ต้องเชื่อมต่อการปฏิบัติที่ต้องดำเนินการในช่วง ๕ ปี โดยได้กำหนดแผนงาน/โครงการสำคัญ (Flagship Program) และประเด็นพัฒนาเชิงบูรณาการที่สำคัญ ในช่วง ๕ ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิบัติ จะทำให้ระบบการจัดสรรงบประมาณ การบริหารจัดการงบประมาณแผ่นดิน แผนสำหรับบริหารราชการแผ่นดิน กฎ ระเบียบวินัยทางการเงินและการคลังภาครัฐ และระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนา ตลอดจนระบบการติดตามประเมินผล การปฏิบัติราชการของหน่วยงานภาครัฐต้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก

นอกจากนี้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ มีแนวทางการพัฒนาจังหวัด ภาค และเมืองที่กำหนดพื้นที่เป้าหมาย สาขาการผลิตและบริการเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ และกำกับให้การขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ จังหวัด ภาค และเมือง เกิดผลสัมฤทธิ์และสอดคล้องกับเป้าหมายรวมของประเทศ รวมทั้งได้กำหนดแนวทางเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนประเด็นการปฏิรูปประเทศที่สภาพัฒนาฯ แห่งชาติและสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปได้เสนอและต้องเร่งดำเนินการให้แล้วเสร็จในช่วง ๕ ปีต่อจากนี้

๓. ประเด็นการพัฒนาหลักที่สำคัญในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒

ประเทศไทยแม้ว่าได้ดำเนินมาตรการเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดี มีการขยายการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นระบบโครงข่ายมากขึ้น และมีการเพิ่มการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา แต่อันดับความสามารถในการแข่งขันของไทยยังปรับตัวช้าเมื่อเทียบกับหลายประเทศ เนื่องจากคุณภาพคนต่ำ การลงทุนในการวิจัยและพัฒนายังมีน้อย คุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานยังไม่ดี และปัญหาการบริหารจัดการภาครัฐและกฎ ระเบียบต่างๆ ล้าสมัยและขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้ เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ โลกและภัยพิบัติธรรมชาติ ทำให้เศรษฐกิจไทยฟื้นตัวได้ง่าย และเศรษฐกิจโดยรวมขยายตัวในอัตราที่ต่ำกว่าศักยภาพมาต่อเนื่องหลายปี

นอกจากนี้ประเทศไทยต้องเผชิญกับแรงกดดันและความเสี่ยงมากขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่กระแสโลกาภิวัตน์เข้มข้นมากขึ้น เป็นโลกไร้พรมแดน โดยมีการเคลื่อนย้ายคน เงินทุน องค์ความรู้ เทคโนโลยี ข่าวสาร สินค้าและบริการอย่างเสรี ทำให้การแข่งขันในตลาดโลกรุนแรงขึ้น ส่งผลให้มีการรวมตัวด้านเศรษฐกิจของกลุ่มต่างๆ ในโลกมีความเข้มข้นขึ้น ประเทศเศรษฐกิจใหม่ มีขีดความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น เช่น จีน อินเดีย ละตินอเมริกา และเวียดนาม ซึ่งมีแรงงานราคาถูกและมีมาตรการอื่นๆ ประกอบในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศได้เพิ่มขึ้น นอกจากนั้น

การพัฒนาการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้สังคมโลกมีความเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิดมากขึ้น ทำให้เกิดภัยคุกคามและความเสี่ยง อาทิ การก่อการร้าย โรคระบาด อาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาแรงงานต่างด้าว

ในขณะเดียวกันประเทศไทยมีความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ผู้สูงวัยมากขึ้น จำนวนประชากรวัยแรงงานลดลง ผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพและมีแนวโน้มอยู่คนเดียวสูงขึ้น ปัญหาความยากจนยังกระจุกตัวหนาแน่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ รวมทั้งความแตกต่างของรายได้ระหว่างกลุ่มคนรวยที่สุดและกลุ่มคนจนที่สุดสูงถึง ๓๔.๕ เท่า ในปี ๒๕๕๖ เนื่องจากการกระจายโอกาสการพัฒนาไม่ทั่วถึง ยิ่งไปกว่านั้นทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม มีปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติระหว่างรัฐกับประชาชน และระหว่างประชาชนในกลุ่มต่างๆ เนื่องจากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติมีลักษณะรวมศูนย์ ขาดการเชื่อมโยงกับพื้นที่ ในขณะที่ปัญหาสิ่งแวดล้อมเพิ่มสูงขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจและชุมชนเมือง ประกอบกับสภาพภูมิอากาศมีการเปลี่ยนแปลงผันผวนมากขึ้น ประเทศไทยต้องเผชิญกับภัยพิบัติธรรมชาติรุนแรงมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมไทยมากกว่าในอดีต

ภายใต้เงื่อนไขและสภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นทั้งในและต่างประเทศดังกล่าว จะเป็นแรงกดดันให้ประเทศไทยต้องปรับตัว และมีการบริหารความเสี่ยงอย่างชาญฉลาดมากขึ้น ต่อจากนี้ไป ประเทศไทยต้องปรับเปลี่ยนครั้งใหญ่ เพื่อแก้ไขปัญหารากฐานสำคัญที่เป็นจุดอ่อนและข้อจำกัดของประเทศที่สั่งสมมานาน ในขณะเดียวกันดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกเพื่อใช้ประโยชน์จากจุดแข็งและจุดเด่นของประเทศ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับประเด็นที่มีลักษณะการบูรณาการ และใช้ประกอบการพิจารณาการจัดสรรงบประมาณ เพื่อการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติเกิดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างแท้จริง ในประเด็นต่างๆ โดยรวมถึงประเด็นการบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประทุติมิชอบ และการสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย จะต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาธรรมาภิบาลในภาครัฐ อย่างเป็นรูปธรรมทั้งด้านระบบการบริหารงานและบุคลากร มีการบริหารจัดการภาครัฐที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพ สามารถตรวจสอบได้อย่างเป็นธรรม และประชาชนมีส่วนร่วม มีการกระจายอำนาจ และแบ่งภารกิจรับผิดชอบที่เหมาะสมระหว่างส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น

๓.๑ การประเมินสภาพแวดล้อมการพัฒนาประเทศ

๓.๑.๑ สถานการณ์และแนวโน้มภายนอก ในด้านสถานการณ์ความมั่นคงโลก ประเทศมหาอำนาจมีแนวโน้มใช้อำนาจทางทหารและเศรษฐกิจเข้าแทรกแซงกิจการภายในของประเทศต่างๆ รวมถึงเกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศด้านอาณาเขตแบบรัฐต่อรัฐทั้งด้านอาณาเขตทางบก การอ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเล และภูมิศาสตร์เพื่อผลประโยชน์และการแข่งขันทรัพยากร

นอกจากนั้น การก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติ และอาชญากรรมทางไซเบอร์จะทวีความรุนแรง และมีวิธีการที่ซับซ้อนมากขึ้น

๓.๑.๒ สถานการณ์และแนวโน้มภายใน ด้านความมั่นคงภายใน สถาบันหลักของชาติได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง ที่มีรากฐานของปัญหาจากความเห็นต่างทางความคิด และความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ขณะที่สถานการณ์ในจังหวัดชายแดนใต้ ยังมีการสร้างสถานการณ์โดยมีเป้าหมายให้เกิดความสูญเสียต่อเจ้าหน้าที่รัฐ นอกจากนี้ยังต้องเผชิญกับมีความเสี่ยงจากปัญหาอาชญากรรมทางไซเบอร์ที่ปรับเปลี่ยนรูปแบบไปสู่การโจมตีระบบขององค์กรขนาดใหญ่ ที่ส่งผลกระทบในวงกว้างและมีมูลค่าความเสียหายสูง ในด้านการบริหารจัดการภาครัฐยังอ่อนแอ ภาครัฐมีขนาดใหญ่และรายจ่ายประจำเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง การบริหารจัดการภาครัฐมีประสิทธิภาพต่ำ ขาดระบบการทำงานที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายแบบบูรณาการกับหน่วยงานหรือภาคส่วนอื่นๆ การให้บริการประชาชนยังต้องปรับปรุงให้ได้มาตรฐานสากล ขณะที่การทุจริตและประพฤติมิชอบได้ขยายไปในวงกว้างทั้งในภาครัฐ เอกชนและองค์กรเอกชน นอกจากนี้ กฎหมายหลายฉบับยังไม่ได้มาตรฐานสากลเนื่องจากล่าสมัยและกระบวนการตรากฎหมายยังมีจุดอ่อนหลายประการ ตลอดจนกระบวนการยุติธรรมยังขาดประสิทธิภาพและไม่สามารถอำนวยความยุติธรรมได้อย่างเสมอภาค

๓.๒ วัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒

วัตถุประสงค์ เพื่อวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะ เป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ความสามารถ และพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ในด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้คนไทยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ เศรษฐกิจเข้มแข็ง แข่งขันได้ มีเสถียรภาพ มีความยั่งยืน สร้างความมั่นคงทางพลังงาน อาหาร และน้ำ มีการรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ในด้านการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ทันสมัย และมีการทำงานเชิงบูรณาการของภาคีการพัฒนา กระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค และผลักดันให้ประเทศไทยมีความเชื่อมโยงกับประเทศต่างๆ ทั้งในระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาค และนานาชาติได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ

เป้าหมายรวมด้านความมั่นคง มีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย สังคมปลอดภัย สามัคคี สร้างภาพลักษณ์ดีและเพิ่มความเชื่อมั่นของนานาชาติต่อประเทศไทย ความขัดแย้งทางอุดมการณ์และความคิดในสังคมลดลง ปัญหาอาชญากรรมลดลง ปริมาณความสูญเสียจากภัยโจรสลัดและการลักลอบขนส่งสินค้าและค่านมนุษย์ลดลง มีความพร้อมที่ปกป้องประชาชนจากการก่อการร้ายและภัยพิบัติทางธรรมชาติ ประเทศไทยมีส่วนร่วมในการกำหนดบรรทัดฐานระหว่างประเทศ เกิดความเชื่อมโยงการขนส่ง โลจิสติกส์ ห่วงโซ่มูลค่า เป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่สำคัญ

ในอนุภูมิภาค ภูมิภาค และโลก และอัตราการเติบโตของมูลค่าการลงทุนและการส่งออกของไทยใน อนุภูมิภาค ภูมิภาค และอาเซียนสูงขึ้น ในส่วนของเป้าหมายรวมด้านการบริหารจัดการภาครัฐ มีระบบบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย โปร่งใส ตรวจสอบได้ กระจายอำนาจและมีส่วนร่วมจากประชาชน บทบาทภาครัฐในการให้บริการซึ่งภาคเอกชนดำเนินการแทนได้ดีกว่าลดลง เพิ่มการใช้ระบบดิจิทัลในการให้บริการ ปัญหาคอร์รัปชันลดลง และการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระมากขึ้น โดยอันดับประสิทธิภาพภาครัฐที่จัดทำโดยสถาบันการจัดการนานาชาติและอันดับความยากง่ายในการดำเนินธุรกิจในประเทศดีขึ้น การใช้จ่ายภาครัฐและระบบงบประมาณมีประสิทธิภาพสูง ฐานภาษีกว้างขึ้น และดัชนีการรับรู้การทุจริตดีขึ้น รวมถึงมีบุคลากรภาครัฐที่มีความรู้ความสามารถและปรับตัวได้ทันกับยุคดิจิทัลเพิ่มขึ้น

๔. ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

ยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ มีทั้งหมด ๑๐ ยุทธศาสตร์ โดยมี ๖ ยุทธศาสตร์ ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และอีก ๔ ยุทธศาสตร์ที่เป็นปัจจัยสนับสนุน สำหรับยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องข้องกับการศึกษาวิจัยนี้ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ และธรรมาภิบาลในสังคมไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

๔.๑ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่ง และยั่งยืน

กระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน มีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและเสถียรภาพของประเทศไทยในหลายมิติ ทั้งภัยคุกคามภายนอกในเรื่องการขยายอิทธิพลและการเพิ่มบทบาทของประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคต่างๆ ของโลก อาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย และภัยคุกคามภายในประเทศ ได้แก่ ความเห็นต่างทางความคิดและอุดมการณ์ของคนในชาติ การสร้างสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และการคุกคามทางเศรษฐกิจโดยอาชญากรรมคอมพิวเตอร์

ดังนั้น การพัฒนาในระยะต่อไป จึงเน้นในเรื่องการปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ให้เป็นสถาบันหลักของประเทศ สังคมมีความสมานฉันท์ ประชาชนมีส่วนร่วม ป้องกันแก้ไขปัญหาความมั่นคง ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีโอกาสในการศึกษาและการประกอบอาชีพที่สร้างรายได้เพิ่มขึ้น ประเทศไทยมีความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงกับนานาประเทศในการป้องกันภัยคุกคามในรูปแบบต่างๆ ควบคู่ไปกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติ มีความพร้อมต่อการรับมือภัยคุกคามทั้งภัยคุกคามทางทหาร

และภัยคุกคามอื่นๆ และแผนงานด้านความมั่นคงมีการบูรณาการสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนาสำคัญ ประกอบด้วย (๑) การรักษาความมั่นคงภายใน เพื่อให้เกิดความสงบในสังคมและธำรงไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ (๒) การพัฒนาเสริมสร้าง ศักยภาพการป้องกันประเทศเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือภัยคุกคามทั้งการทหารและ ภัยคุกคามอื่นๆ (๓) การส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศด้านความมั่นคง เพื่อบูรณาการความร่วมมือ กับมิตรประเทศเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการป้องกันภัยคุกคามข้ามชาติ (๔) การรักษา ความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเลเพื่อคงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตยและสิทธิอธิปไตยในเขต ทะเล และ (๕) การบริหารจัดการความมั่นคงเพื่อการพัฒนา เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกันระหว่าง แผนงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงการพัฒนาภายใต้การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

๔.๒ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติกมิชอบ และธรรมาภิบาลในสังคมไทย

ระบบการบริหารจัดการในภาครัฐที่ขาดประสิทธิภาพเป็นอุปสรรคที่สำคัญ ต่อการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง ทั้งการให้บริการประชาชนยังไม่ได้มาตรฐานสากล การบังคับใช้ กฎหมายที่ขาดประสิทธิภาพ การบริหารจัดการและการให้บริการของท้องถิ่นขาดความโปร่งใส ระบบและกระบวนการยุติธรรมไม่สามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างเสมอภาคและเป็นธรรม รวมทั้งการทุจริตประพฤติกมิชอบในสังคมไทย

การพัฒนาในระยะต่อไปจึงต้องเร่งปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐให้เกิดผล สัมฤทธิ์อย่างจริงจัง โดยมุ่งเน้นในเรื่องการลดสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร และเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการและการให้บริการภาครัฐ รวมทั้งประสิทธิภาพการประกอบธุรกิจของประเทศ การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การปรับคะแนนดัชนี การรับรู้การทุจริตให้อยู่ในระดับที่ดีขึ้น และการลดจำนวนการดำเนินคดีกับผู้มิได้กระทำความผิด

แนวทางการพัฒนาสำคัญ ประกอบด้วย (๑) ปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงาน บทบาทภารกิจ และคุณภาพบุคลากรภาครัฐ ให้มีความโปร่งใส ทันสมัย คล่องตัว มีขนาดที่เหมาะสม เกิดความคุ้มค่า (๒) ปรับปรุงกระบวนการงบประมาณ และสร้างกลไกในการติดตามตรวจสอบ การเงินการคลังภาครัฐ เพื่อให้การจัดสรรและการใช้จ่ายมีประสิทธิภาพ (๓) เพิ่มประสิทธิภาพและ ยกระดับการให้บริการสาธารณะให้ได้มาตรฐานสากล เพื่อให้ประชาชนและภาคธุรกิจ ได้รับบริการ ที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และอำนวยความสะดวกตรงตามความต้องการ (๔) เพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้รับการบริการอย่างมี ประสิทธิภาพและทั่วถึง (๕) ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติกมิชอบ เพื่อให้สังคมไทย

มีวินัย โปร่งใส และยุติธรรม และ (๖) ปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้มีความทันสมัย เป็นธรรม และสอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ

๕. แนวทางขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒

สร้างความรู้ความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนตระหนักถึงความสำคัญและพร้อมเข้าร่วม ในการผลักดันแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ไปสู่การปฏิบัติ สร้างความเชื่อมโยงระหว่างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายรัฐบาล แผนเฉพาะด้าน และแผนปฏิบัติการ โดยกำหนดประเด็น การพัฒนาที่สำคัญภายใต้ยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ นำไปสู่การกำหนดแผนงานโครงการ การระดมทรัพยากร และแนวทางการร่วมดำเนินงานของภาคส่วนต่างๆ รวมถึงบูรณาการประเด็น การพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่มีความเชื่อมโยงกันและจัดทำเป็นแผนการลงทุนการพัฒนา/แผนพัฒนา เฉพาะด้านที่ตอบสนองการพัฒนาในหลายมิติภายใต้ยุทธศาสตร์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ เพื่อปิด ช่องว่างการพัฒนา (Development Gap) ของประเทศในแต่ละช่วงเวลาและสร้างรากฐานสำคัญของการ พัฒนาประเทศสู่เป้าหมายที่กำหนดในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ หน่วยงานกลาง อาทิ สศช. สำนักงานปรมาณู สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ จัดทำยุทธศาสตร์การจักระบวน ปรมาณูแบบมีส่วนร่วม การจักระบวนปรมาณูรายจ่ายประจำปีใช้เป้าหมาย ตัวชี้วัด และ แนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ในการกำหนดลำดับความสำคัญของแผนงาน โครงการและภารกิจหน่วยงาน เพื่อให้การดำเนินงานสามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ในแผนฯ อย่างมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน

การติดตามประเมินผลแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ มีแนวคิด หลักการ และแนวทาง ดำเนินการ โดยศึกษาเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย สรุปได้ดังนี้

๕.๑ แนวคิดและหลักการติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วม เน้นการติดตาม ประเมินผลที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วม เป็นระบบประเมินผลเชิงบูรณาการ ที่มุ่งเสนอผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ ประเมินด้วยตนเองเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้และ ติดตามผลอย่างใกล้ชิด ควบคู่กับการให้หน่วยงานหรือสถาบันที่เป็นกลางทำหน้าที่ประเมินผล มีหลักเกณฑ์การติดตามประเมินผลและตัวชี้วัดที่ชัดเจน โปร่งใส มีมาตรฐาน เป็นกลาง และถูกต้อง ตามหลักวิชาการ

๕.๒ แนวทางการประเมินผลแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแบบมีส่วนร่วม ดำเนินการโดยวางระบบการติดตามประเมินผล ๓ ระยะเวลา ประกอบด้วย การประเมินผลก่อน การปฏิบัติหรือก่อนเริ่มโครงการ การประเมินผลระหว่างดำเนินการ และการประเมินผลหลังการ ดำเนินงาน วางระบบการติดตามประเมินผลแผนงาน โครงการระดับกระทรวงและงานที่เกี่ยวข้อง มากกว่าหนึ่งกระทรวง เพื่อเชื่อมโยงตัวชี้วัดของแผนปฏิบัติการกระทรวงและกลุ่มกระทรวงกับ

เป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งเป้าหมายและประเด็นพัฒนาสำคัญของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ส่งเสริมให้เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงานประมาณ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนกลางและในพื้นที่เพื่อให้เกิดการติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งพัฒนาระบบข้อมูลและประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการประเมินผลโดยจัดทำระบบข้อมูลการบริหาร การเข้าถึงข้อมูล การวิเคราะห์และการนำข้อมูลไปใช้ได้อย่างเหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสามารถนำข้อมูลการประเมินไปใช้ในการกำหนดทางเลือกนโยบายและสร้างนวัตกรรมในการบริหารจัดการ

จากการศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ทำให้ทราบเกี่ยวกับสถานการณ์เศรษฐกิจและสภาพสังคมของประเทศไทยในปัจจุบัน รวมทั้งแนวทางการพัฒนาในระยะเวลา ๕ ปีต่อจากนี้ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ มีความเชื่อมโยงกับกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยหน่วยงานภาครัฐจะต้องยึดถือเป็นแนวทางในการกำหนดแผนงาน โครงการเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ และดำเนินการให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทัพบกคือ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการภาครัฐ โดยจะต้องกำหนดแผนงาน โครงการต่างๆ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ดังกล่าว จึงควรมีการพัฒนาให้มีระบบการตรวจสอบ ติดตามประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔)

กองทัพบกมีภารกิจในการจัดเตรียมกำลังและใช้กำลังเพื่อปฏิบัติการกิจตามแผนป้องกันประเทศ โดยยึดถือตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี ที่กำหนดไว้ล่วงหน้าเป็นเวลานาน นำมาถ่ายทอดสู่การปฏิบัติโดยกำหนดเป็นแผนงาน โครงการต่างๆ และกำหนดตัวชี้วัดการประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อใช้ในการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด ทั้งนี้ในระยะเวลา ๗ ปี รัฐบาลได้กำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔ เพื่อเป็นกรอบด้านความมั่นคงของชาติ ซึ่งได้ยึดแนวทางตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔) โดยกำหนดแบ่งมอบความรับผิดชอบให้กับหน่วยงานต่างๆ การวิจัยครั้งนี้ จึงได้ทำการศึกษา นโยบายความมั่นคงแห่งชาติดังกล่าว เพื่อทราบถึงนโยบายและภารกิจความรับผิดชอบ

ที่เกี่ยวข้องกับกองทัพบก ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการตรวจสอบผลการดำเนินงานของกองทัพบกให้มีประสิทธิภาพและทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔ (สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ, ๒๕๕๘) เป็นนโยบายระดับชาติของรัฐบาล ตามข้อเสนอแนะของสภาพความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งคณะรัฐมนตรี ให้ความเห็นชอบให้ใช้เป็นกรอบทิศทางหลักในการรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เอกภาพและประสานสอดคล้องกัน โดยมอบหมายให้ส่วนราชการรวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นกรอบแนวทางกำหนด ยุทธศาสตร์หรือแผนงาน โครงการ และงบประมาณดำเนินการตามภารกิจที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ และกำหนดให้สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติเป็นหน่วยงาน อำนวยการกำกับติดตามและประเมินผลในระดับนโยบายอย่างต่อเนื่อง

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔ ประกอบด้วย ๑๖ ประเด็นนโยบาย ซึ่งได้ลำดับความสำคัญเพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายมีทิศทางที่ชัดเจน กำหนดเป็นสองส่วน คือ ส่วนที่ ๑ นโยบายสำคัญเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ ๓ นโยบาย มุ่งการเสริมสร้าง ฐานรากความมั่นคงและเสริมสร้างสภาวะแวดล้อมที่สันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และส่วนที่ ๒ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป ๑๓ นโยบาย มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันของสังคมในทุกกระดับ ให้พร้อม เผชิญปัญหาและภัยคุกคามต่างๆ รวมถึงการลดความเสี่ยงจากผลกระทบของภัยคุกคามดังกล่าว ตลอดจนการเตรียมพร้อมเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาความมั่นคงอย่างรอบด้าน มีความเข้มแข็ง ในการป้องกันประเทศและการเสริมสร้างสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศที่เอื้อต่อการรักษาผลประโยชน์ ของชาติ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติฯ มีจุดหมายสำคัญ คือ การมีเสถียรภาพความเป็นปึกแผ่น ปลอดภัยจากภัยคุกคาม และก่อให้เกิดความเชื่อใจในอาเซียนและประชาคมโลก ทั้งนี้ โดยให้ความสำคัญ ต่อการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ในการกำหนดเจ้าภาพหรือหน่วยรับผิดชอบให้ชัดเจน การขยายเครือข่ายภาคีด้านความมั่นคงและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม การบริหารจัดการ นโยบายในทุกระดับอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ในการกำหนดให้นโยบายความมั่นคงแห่งชาติฯ เป็นกรอบการจัดทำยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ แผนการปฏิบัติราชการหรือแผนบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล

๑. ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงในระดับโลก

การเมืองโลกมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่หลายขั้วอำนาจ โดยสหรัฐฯ ต้องเผชิญ กับการท้าทายจากรัฐเซียและจีน นอกจากนี้ การเกิดขึ้นของขั้วอำนาจใหม่ทางเศรษฐกิจ คือ กลุ่ม BRICs ประกอบด้วยบราซิล รัสเซีย อินเดีย จีนและแอฟริกาใต้ ซึ่งกำลังมีบทบาทในเวทีระหว่างประเทศ เพิ่มมากขึ้นและมีท่าทีต้องการมีส่วนร่วมกำหนดกรอบกติกาของโลก โดยมีความเคลื่อนไหวที่สำคัญ

ในด้านเศรษฐกิจและการเงินระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นการท้าทายและสร้างคุณอำนวยใหม่ และมีแนวโน้มส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงระเบียบโลกทั้งการเมืองและเศรษฐกิจ สภาพการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ประเทศไทยต้องดำเนินนโยบายด้วยความอ่อนตัว ในการกำหนดท่าทีเพื่อรักษาดุลยภาพทางความสัมพันธ์ ระหว่างไทยกับประเทศมหาอำนาจต่างๆ นอกจากนี้ ปัจจัยความมั่นคงด้านพลังงาน สิ่งแวดล้อม และภัยธรรมชาติ ถือเป็นปัญหาสำคัญของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแสวงหาแหล่งพลังงานใหม่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศ ในขณะที่ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศซึ่งส่งผลโดยตรงต่อภัยธรรมชาติที่มีระดับความรุนแรงมากขึ้น ทำให้จำเป็นต้องมีความร่วมมือในระดับนานาชาติเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติที่เกิดขึ้น รวมถึงจะนำมาสู่การกำหนดกรอบกติกาใหม่ที่มีมหาอำนาจอาจเข้ามาแทรกแซงประเทศอื่นๆ และใช้เป็นมาตรการกีดกันทางการค้า

๒. ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงในระดับภูมิภาค

๒.๑ การขยายอิทธิพลและบทบาทของประเทศมหาอำนาจต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายที่แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการแข่งขันและการขยายอิทธิพลของชาติมหาอำนาจ ทั้งในรูปแบบของการใช้พลังอำนาจทางทหารและทางเศรษฐกิจ เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ของตนและการเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในของประเทศต่างๆ ในภูมิภาค ซึ่งหากเกิดความขัดแย้งขึ้นก็อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ของไทยซึ่งอยู่ในภูมิภาคนี้

๒.๒ การขยายตัวของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในระดับภูมิภาค พัฒนาการของกลุ่มประเทศอาเซียนที่กำหนดการจัดตั้ง “ประชาคมอาเซียน” ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ จะทำให้อาเซียนมีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น ทั้งการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคม อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างพัฒนาการทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก การสร้างความเป็นประชาคม และการเปิดกว้างของการติดต่อระหว่างกันอย่างเสรี ทำให้มีความเสี่ยงที่จะเกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการย้ายถิ่นฐานของประชากรในภูมิภาค และการขยายตัวของอาชญากรรมข้ามชาติและเศรษฐกิจนอกระบบ

๒.๓ ความขัดแย้งทางดินแดนและการใช้กำลังทางการทหาร ยังคงมีปัญหาคือความไม่เข้าใจและความหวาดระแวงที่อาจทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน แต่สามารถจำกัดขอบเขตและระดับความรุนแรงให้อยู่เฉพาะพื้นที่ โดยเป็นผลจากการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือที่ใกล้ชิดกัน และการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการทูตเชิงป้องกัน รวมถึงทิศทางการร่วมมือของประเทศในภูมิภาคที่มุ่งสู่การเป็นประชาคมอาเซียน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ข้อพิพาทในภูมิภาค สถานการณ์ภายในของประเทศเพื่อนบ้าน และบทบาทของประเทศมหาอำนาจที่เกี่ยวข้องกับภูมิภาค และการที่ประเทศไทยมี

ชายแดนทั้งทางบกและทางทะเลติดกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ โดยยังมีปัญหาความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนและอาณาเขตทางทะเลระหว่างกัน รวมถึงมีสิ่งบ่งชี้ถึงการเพิ่ม งบประมาณทางทหารของประเทศในภูมิภาค จึงยังคงมีความเสี่ยงที่จะนำไปสู่การใช้กำลังทหารต่อกันหากเกิดความขัดแย้งรุนแรงและไม่มีการบริหารจัดการปัญหาร่วมกันที่มีประสิทธิภาพ

๒.๔ ความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทะเล ปัจจุบันผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศไทยมีมูลค่าสูง และในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ประเทศไทยเป็นจุดยุทธศาสตร์เส้นทางการเดินเรือที่สำคัญในภูมิภาคและเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ส่งผลให้มหาอำนาจต่างๆ มุ่งที่จะรักษาและแผ่ขยายอิทธิพลของตนเองในพื้นที่ดังกล่าว ทั้งนี้ ภัยคุกคามต่อความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทยที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาการอ้างสิทธิ์ทับซ้อนทางทะเล ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมโดยมนุษย์ กฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายทางทะเล ปัญหาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับทะเล ปัญหาการลักลอบขนส่งสิ่งผิดกฎหมายทางทะเล โดยเฉพาะสินค้าและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สองทางที่มีความเสี่ยง จะนำไปใช้ในการผลิตอาวุธทำลายล้างสูง การลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย และการกระทำอันเป็นโจรสลัด อันอาจส่งผลให้มีความเสี่ยงต่อการสร้างดุลยภาพในการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

๓. ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงภายในประเทศ

๓.๑ ความขัดแย้งของคนภายในประเทศ พัฒนาการทางการเมืองของไทยที่ผ่านมา มีทิศทางที่น่าสังคมนไทยวิวัฒน์ไปสู่วัฒนธรรมการเมืองที่ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ในนโยบายของรัฐมากขึ้น โดยเฉพาะการกระจายความมั่งคั่งและอำนาจจัดการทรัพยากรสำคัญ โดยประชาชนแสดงออกด้วยการใช้สิทธิทางการเมืองและเสรีภาพพลเมืองในการเลือกตั้ง และการปกป้องสิทธิของตนหรือสิทธิของชุมชนท้องถิ่น ในขณะที่สังคมนไทยกำลังอยู่ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง โดยที่ยังคงมีปัญหาเชิงโครงสร้างจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคมและการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงโลกทัศน์ที่แตกต่างกันของกลุ่มคนในสังคม เป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดความแตกแยกทางความคิดระหว่างคนกลุ่มต่างๆ ในห้วงที่ผ่านมา การเคลื่อนไหวทางการเมืองถูกขับเคลื่อนด้วยเป้าหมายสุดโต่งทางการเมือง ส่งผลให้สถานการณ์เปลี่ยนแปลงดังกล่าวนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองที่มีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น และโดยที่ความอดทนอดกลั้นของคนกลุ่มต่างๆ ในสังคมมีแนวโน้มลดต่ำลง ทำให้สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองยังคงเป็นจุดเปราะบางในการรักษาเอกภาพของชาติและการสร้างภูมิคุ้มกันของสังคมนไทย หากการสร้างความสัมพันธ์ปรองดองและการแก้ไขรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งยังคงไม่บรรลุผล

๓.๒ ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานเป็นปัญหาที่มีพัฒนาการที่มีความซับซ้อน ละเอียดย่อย และมีความเชื่อมโยงกันหลายมิติ โดยการต่อสู้ที่ใช้ความรุนแรงเป็นผลมาจากคนกลุ่มหนึ่งที่มีอุดมการณ์ต้องการแบ่งแยกดินแดนได้นำเงื่อนไขอัตลักษณ์เฉพาะมาขยายผลในการใช้ความรุนแรง ทำให้บรรยากาศความกลัว ไม้ไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชนและประชาชนกับประชาชนเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ได้ปรากฏมีปัญหาใหม่ที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ คือ ปัญหา ยาเสพติด ปัญหาภัยแทรกซ้อน บทบาทของภาคประชาสังคม โดยเฉพาะเยาวชนที่เห็นต่างจากรัฐ และถูกดึงเข้ามามีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของผู้เห็นต่างจากรัฐ การเข้ามามีบทบาทและแทรกแซงขององค์การระหว่างประเทศ ที่เป็นการเพิ่มความซับซ้อนของปัญหามากยิ่งขึ้น

๓.๓ ความไม่เชื่อมั่นในการบริหารประเทศตามหลักนิติธรรม ประเทศไทยยังคงมีปัญหาเชิงโครงสร้างที่ไม่เอื้อต่อการบริหารตามหลักนิติธรรม ความไม่เชื่อมั่นในการบริหารประเทศและวิกฤติศรัทธาของผู้นำ รวมถึง โครงสร้างทางการเมืองการบริหารซึ่งแม้จะมีการกระจายอำนาจมากขึ้นแต่ในภาพรวมยังคงมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจที่ส่วนกลาง เป็นข้อจำกัดต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในสังคม ประกอบกับการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐขยายตัวออกไปทุกระดับ ส่งผลให้เกิดความไม่เชื่อมั่นของประชาชน ในขณะที่เดียวกันประชาชนบางส่วนยอมรับกระบวนการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว โดยผลของปัญหาดังกล่าวได้กัดกร่อนพื้นฐานทางคุณธรรมจริยธรรมของสังคม

๓.๔ ปัญหายาเสพติด ปัจจุบันสถานการณ์ยาเสพติดของประเทศไทยมีแนวโน้มรุนแรงเพิ่มขึ้นมาโดยต่อเนื่อง โดยเฉพาะการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มของเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงที่สำคัญ ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการทำลายศักยภาพของประชากร และปัญหาการขยายตัวขององค์กรอาชญากรรม นอกจากนี้ ประเทศไทยต้องเผชิญกับการลักลอบค้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยเป็นประเทศทางผ่านและประเทศปลายทาง ในขณะที่การลักลอบขนยาเสพติดและแหล่งพักยาเสพติดอยู่บริเวณพื้นที่ชายแดนฝั่งไทยและประเทศเพื่อนบ้าน โดยที่พื้นที่ชายแดนภาคเหนือเป็นพื้นที่สำคัญ รองลงมาคือ พื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ กลุ่มนักค้าจากนอกภูมิภาคเข้ามามีบทบาทสำคัญในการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ ในการลำเลียงยาเสพติดจากหลายแหล่งผลิตทั้งในและนอกภูมิภาค ซึ่งการจับกุมกระทำได้ยากขึ้น เนื่องจากลักษณะเฉพาะตัวของการจัดองค์กรและรูปแบบและวิธีการค้ายาเสพติดที่ปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ

๓.๕ ความเสี่ยงภัยพิบัติทางธรรมชาติ สภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสภาวะโลกร้อนเกิดขึ้นพร้อมกับการเพิ่มจำนวนของประชากรโลก

รวมถึงการพัฒนาประเทศที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก นำไปสู่การใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยขาดความสมดุล ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ จนนำไปสู่ภัยพิบัติธรรมชาติเพิ่มขึ้นและมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยมีพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัย วาตภัย รวมถึงสถานการณ์แผ่นดินไหวที่เพิ่มมากขึ้น ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาความสามารถ ความรู้ ทักษะ ประสิทธิภาพ และการเตรียมความพร้อมในลักษณะที่สามารถบริหารจัดการ วิกฤติการณ์และภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพตั้งแต่ขั้นป้องกัน การแก้ไขและการฟื้นฟู สถานการณ์ผลกระทบจากวิกฤติการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติในระดับรุนแรงมากขึ้นควบคู่กับการขยายความร่วมมือกับประชาคมโลกเพื่อจัดการกับภัยพิบัติดังกล่าว

๔. ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงข้ามพรมแดน

๔.๑ การเคลื่อนตัวของภัยคุกคามข้ามชาติ ปัจจุบันภัยคุกคามข้ามชาติได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วตามสถานะโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และความมั่นคงของชาติโดยรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบจากการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ในด้านปัญหาการก่อการร้าย แรงขับเคลื่อนของการต่อสู้เชิงอุดมการณ์ยังคงมีอยู่อย่างเข้มแข็ง และขยายอุดมการณ์ความเชื่อ ไปสู่คนและกลุ่มบุคคลในพื้นที่ที่มีเงื่อนไขพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองเป็นผู้ก่อการร้ายในหลายรูปแบบ โดยเงื่อนไขที่เป็นปัจจัยผลักดันที่สำคัญ ได้แก่ ความคับแค้นอันเนื่องมาจากปัญหาการไม่ได้รับความเป็นธรรม ทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และอัตลักษณ์ทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม และการแปรเปลี่ยนความเชื่อทางศาสนาให้เป็นพลังผลักดัน นอกจากนี้ การเผยแพร่แนวคิดรุนแรงของกลุ่มก่อการร้ายสากลและกลุ่มหัวรุนแรงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังคงดำรงอยู่ ทั้งการก่อการร้ายจากกลุ่มหัวรุนแรงในพื้นที่ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากต่างประเทศและการแทรกซึมเข้ามาปฏิบัติภารกิจเองจากกลุ่มก่อการร้ายนอกภูมิภาค โดยอาศัยช่องว่างด้านมาตรการการรักษาความปลอดภัยและชายแดนที่เปราะบางของประเทศในภูมิภาค รวมถึงการเชื่อมโยงติดต่อและการเผยแพร่ความคิดอุดมการณ์ของกลุ่มก่อการร้ายผ่านทางอินเทอร์เน็ตและสังคมออนไลน์ ทั้งนี้ แม้ว่าประเทศไทยจะไม่ใช่เป้าหมายการโจมตีโดยตรงของกลุ่มก่อการร้ายสากล แต่ยังคงมีความจำเป็นที่ต้องเฝ้าระวังความเสี่ยง โดยเฉพาะการใช้เป็นสถานที่พักพิงและอำนวยความสะดวกในการก่อการร้ายจากกลุ่มก่อการร้ายทั้งในและนอกภูมิภาคและการก่อความรุนแรงในเมือง

สำหรับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ อันประกอบด้วย การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การค้าอาวุธ การฟอกเงิน การกระทำอันเป็นโจรสลัด อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และอาชญากรรมคอมพิวเตอร์มีแนวโน้มที่จะขยายตัวและควบคุมได้ยาก โดยมีการพัฒนารูปแบบและวิธีการที่ซับซ้อนจากการใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย ทำให้การก่ออาชญากรรมข้ามชาติทำได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

มีการพัฒนาเครือข่ายที่เข้มแข็งและมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังพบว่าความเชื่อมโยงระหว่างการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติมีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้นและมีขีดความสามารถสูงขึ้น โดยคาดการณ์ว่าภัยคุกคามทั้งจากการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเมื่อมีการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ เนื่องจากการเปิดเสรีด้านการเดินทาง การขยายการท่องเที่ยว การแพร่ขยายแนวความคิดหัวรุนแรงและการรวมกลุ่มบุคคลที่มีความคิดดังกล่าว ในขณะที่ประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายของประเทศสมาชิกยังมีความแตกต่างกัน และการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงเป็นไปอย่างล่าช้า

๔.๒ บริบทการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ภัยคุกคามรูปแบบใหม่อื่นๆ ปัจจุบัน ภัยคุกคาม ความมั่นคงมีขอบเขตที่กว้างขวาง มีความเชื่อมโยง ชับซ้อน และส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงมากขึ้น ภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ประกอบด้วยสิ่งที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่เชื่อมโยงกับบริบทโลกมิติต่างๆ ทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศของโลก และผลจากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาประกอบกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยขาดความสมดุล ได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์ ปัญหาด้านความมั่นคงทางอาหาร ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติของสิ่งแวดล้อม และปัญหาด้านความขัดแย้งแย่งชิงทรัพยากรที่ส่งผลต่อเนื่องเป็นความขัดแย้งระหว่างประชาชนและความขัดแย้งกับหน่วยงานภาครัฐ นอกจากนี้ ความต้องการพลังงานของโลกที่เพิ่มสูงขึ้นส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางพลังงานของไทยในการแข่งขันแสวงหาแหล่งพลังงาน โดยเฉพาะการที่ประเทศไทยต้องพึ่งพิงแหล่งพลังงานจากภายนอกในสัดส่วนที่สูง

กระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้การเชื่อมโยงในมิติต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้มีโอกาสเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ ในขณะที่ความมั่นคงที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายมีแนวโน้มจะเป็นประเด็นที่มีความเสี่ยง ทั้งการโจมตีและการจารกรรมทางไซเบอร์ เนื่องจากการกำหนดมาตรการป้องกันทำได้ยากและไม่ทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทั้งนี้ ประเทศกำลังพัฒนาจะตกเป็นเป้าหมายการโจมตีมากขึ้น เพราะมีความล่าช้าทางเทคโนโลยีและขาดความรู้ในการกำหนดมาตรการป้องกันที่ต้องใช้ผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะทาง นอกจากนี้ อิทธิพลของสื่อประเภทเครือข่ายสังคมเป็นเครื่องมือสำคัญของประชาชนในการรวมตัวดำเนินกิจกรรมทางสาธารณะและการเคลื่อนไหวกิจกรรมทางการเมือง สื่อดังกล่าวมีโอกาสถูกนำมาใช้ในทางที่ผิดเพื่อโจมตี บ่อนทำลาย หรือบิดเบือนข้อเท็จจริง รวมถึงการแพร่กระจายข้อมูลร้ายที่สร้างความเกลียดชังที่มีฐานมาจากอคติและการเลือกปฏิบัติ ซึ่งอาจทำให้เกิดความเกลียดชังและปัญหาความแตกแยกภายในประเทศ รวมถึงส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในกรณีที่มีการใช้สื่อประเภทนี้โจมตีหรือบ่อนทำลายประเทศอื่น

๕. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔

- ๕.๑ ส่วนที่ ๑ นโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ ประกอบด้วย
- ๕.๑.๑ นโยบายที่ ๑ เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- ๕.๑.๒ นโยบายที่ ๒ สร้างความเป็นธรรมความปรองดอง และความสมานฉันท์ในชาติ
- ๕.๑.๓ นโยบายที่ ๓ ป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้
- ๕.๒ ส่วนที่ ๒ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป ประกอบด้วย
- ๕.๒.๑ นโยบายที่ ๔ จัดระบบการบริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดน
- ๕.๒.๒ นโยบายที่ ๕ สร้างเสริมศักยภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ
- ๕.๒.๓ นโยบายที่ ๖ ปกป้อง รักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล
- ๕.๒.๔ นโยบายที่ ๗ จัดระบบ ป้องกัน และแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง
- ๕.๒.๕ นโยบายที่ ๘ เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันความมั่นคงภายใน
- ๕.๒.๖ นโยบายที่ ๙ เสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยการทุจริตคอร์รัปชัน
- ๕.๒.๗ นโยบายที่ ๑๐ เสริมสร้างความมั่นคงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและไซเบอร์
- ๕.๒.๘ นโยบายที่ ๑๑ รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๕.๒.๙ นโยบายที่ ๑๒ เสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร
- ๕.๒.๑๐ นโยบายที่ ๑๓ พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ
- ๕.๒.๑๑ นโยบายที่ ๑๔ เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ
- ๕.๒.๑๒ นโยบายที่ ๑๕ พัฒนาระบบงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ
- ๕.๒.๑๓ นโยบายที่ ๑๖ เสริมสร้างคุณภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

๕.๓ แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

๕.๓.๑ พัฒนาระบบ กลไก กฎหมาย กฎ ระเบียบ และการบริหารจัดการ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ การพัฒนาระบบแผนและระบบงบประมาณ ตลอดจนพัฒนาฐานข้อมูล ด้านความมั่นคงให้เกื้อหนุนต่อการขับเคลื่อนนโยบาย การกำหนดหน่วยรับผิดชอบอย่างชัดเจน การกำหนดประเด็นมุ่งเน้นที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนนโยบายและการจัดทำยุทธศาสตร์ที่สำคัญ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามทีนโยบายกำหนดไว้

๕.๓.๒ สร้างความเชื่อมโยงระหว่างนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ นโยบาย รัฐบาล แผนการบริหารราชการแผ่นดิน แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ การจัดสรรงบประมาณ ยุทธศาสตร์และแผนที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

๕.๓.๓ พัฒนาระบบการติดตามประเมินผลในระดับนโยบายอย่างต่อเนื่อง โดย สมช. เป็นหน่วยรับผิดชอบในการกำกับ อำนวยการ ติดตามและประสานเชิงนโยบายเพื่อให้มีการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและให้มีกลไกติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานและการประเมินผลสำเร็จและผลกระทบ รวมถึงการกำหนดดัชนีชี้วัดที่สำคัญและมีการตรวจสอบประเมินสถานการณ์ ที่ส่งผลกระทบต่อนโยบายความมั่นคงแห่งชาติฯ

๕.๓.๔ เสริมสร้างบทบาทภาคีความมั่นคง รวมถึงภาคีนอกภาครัฐสนับสนุน การดำเนินงานตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ โดยการประสานความร่วมมือและพัฒนาระบบ การเชื่อมโยงเครือข่ายประชาคมความมั่นคงให้ครอบคลุมหน่วยงานและองค์กรนอกภาครัฐทั้งใน และต่างประเทศอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับบริบท ความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไป

๕.๔ การแบ่งมอบหน่วยรับผิดชอบหลัก/เจ้าภาพบูรณาการนโยบาย

ภาพรวมของการขับเคลื่อนนโยบายฯ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเป็น กรอบทิศทางหลักที่ทุกส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนำไปกำหนดหรือบูรณาการ ให้สอดคล้องกับ นโยบาย/แผนยุทธศาสตร์ของกระทรวง/ กรม รวมถึงการกำหนดคนนโยบาย/ ยุทธศาสตร์เฉพาะเรื่อง/ แนวทาง/ มาตรการ กรณีที่มีความสำคัญรองรับการดำเนินการตามนโยบายฯ ตลอดจนการจัดทำ แผนงานโครงการรองรับ โดย สมช. รับผิดชอบภาพรวม ในการอำนวยการ กำกับ ติดตามและ ขับเคลื่อนนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ให้ประสานสอดคล้องกัน รวมทั้งการประเมินสถานการณ์ และประเมินผลการดำเนินการ

การกำหนดเจ้าภาพ/การแบ่งมอบหน่วยรับผิดชอบ เพื่อให้การดำเนินการ ตามนโยบายฯ มีเจ้าภาพหลักรับผิดชอบและมีหน่วยสนับสนุนในแต่ละนโยบาย ดังนี้

๕.๔.๑ หน่วยรับผิดชอบหลัก หมายความว่า หน่วยงานที่มีบทบาทและ หน้าที่ตามภารกิจ/ อำนาจหน้าที่ กระทรวง/ กรม ที่เกี่ยวข้องโดยตรงหรือมีภารกิจที่มีสัดส่วน

น้ำหนักในระดับที่สำคัญต่อการดำเนินการตามนโยบายให้บรรลุผล โดยมี ๒ ระดับ ได้แก่ หน่วยรับผิดชอบหลักที่เป็นเจ้าภาพบูรณาการนโยบาย และหน่วยรับผิดชอบหลักตามแนวนโยบายย่อย

๕.๔.๒ หน่วยรับผิดชอบร่วม/องค์กรสถาบันที่เป็นเครือข่าย หมายความว่าหน่วยงานที่มีบทบาทและหน้าที่โดยมีภารกิจ/อำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในบางส่วนหรือภารกิจในลักษณะสนับสนุนให้การดำเนินการตามแนวนโยบายบรรลุผล หรือมีภารกิจที่มีส่วนน้ำหนักในระดับที่สำคัญรองลงมาเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยรับผิดชอบหลัก ทั้งนี้ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร จะเป็นหน่วยรับผิดชอบร่วมในทุกนโยบาย

๕.๕ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔ ในส่วนที่กระทรวงกลาโหม เป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก ประกอบด้วย

๕.๕.๑ นโยบายที่ ๑ ป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นโยบายย่อยที่ ๑ เสริมสร้างสถานะแวดล้อมที่สันติสุข นำยุทธศาสตร์พระราชทานเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งยึดมั่นแนวทางสันติวิธีเป็นบรรทัดฐานการจัดการความขัดแย้ง ความรุนแรง และการสร้างความรัก ความสามัคคี ความสงบสุข และความสมานฉันท์ของประชาชน และลดการใช้ความรุนแรงในพื้นที่ โดยกระทรวงกลาโหม กอ.รมน. และ ศอ.บต. เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักตามแนวนโยบายย่อย

๕.๕.๒ นโยบายที่ ๔ จัดระบบการบริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดน นโยบายย่อยที่ ๑ เสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงและกระชับความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดน อาทิ การลักลอบเข้าเมือง ปัญหาแรงงานข้ามชาติ การก่อการร้าย การค้าสิ่งของผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์ โรคระบาด และโรคติดต่อร้ายแรง รวมถึงร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนาและเสริมสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดน โดยเฉพาะการไม่นำประเด็นเส้นเขตแดนมาเป็นอุปสรรคในการพัฒนาและเสริมสร้างความเจริญเติบโตร่วมกัน บนพื้นฐานการรักษาสมดุลระหว่างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับการรักษาความมั่นคงของชาติ โดยกระทรวงกลาโหม เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักตามแนวนโยบายย่อย

๕.๕.๓ นโยบายที่ ๕ สร้างเสริมศักยภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคาม ข้ามชาติ นโยบายย่อยที่ ๔ เสริมสร้างจิตสำนึก ความตระหนักของภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคประชาสังคม ให้เห็นความสำคัญของปัญหาการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ และสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งในการร่วมมือกับภาครัฐป้องกันภัยคุกคามข้ามชาติทุกรูปแบบ โดยกองบัญชาการกองทัพไทย เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักตามแนวนโยบายย่อย

๕.๕.๔ นโยบายที่ ๑๔ เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ โดยกระทรวงกลาโหม เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักทั้ง ๒ ระดับ คือ หน่วยรับผิดชอบหลักที่เป็น

เจ้าภาพบูรณาการนโยบาย และหน่วยรับผิดชอบหลักตามแนวนโยบายย่อย ทั้งนี้ นโยบายย่อยประกอบด้วย ๕ นโยบาย คือ (๑) เสริมสร้างและพัฒนากองทัพให้มีโครงสร้างกำลังกองทัพ และยุทธโศปกรณ์ที่เหมาะสม ทันสมัย (๒) เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของชาติด้วยการผนึกกำลังจากทุกภาคส่วนในการป้องกันประเทศ และให้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการดำเนินงานของกองทัพ ตั้งแต่ในภาวะปกติ (๓) เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี และความร่วมมือในทุกระดับกับกองทัพประเทศเพื่อนบ้าน (๔) พัฒนาและนำศักยภาพของกองทัพไทยในยามปกติเข้ามาสนับสนุนภารกิจนอกเหนือจากสงคราม และ (๕) ส่งเสริมและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการป้องกันประเทศ และความมั่นคง โดยพัฒนาระบบอาวุธและระบบการแจ้งเตือนภัยทางทหาร ให้มีขีดความสามารถในการป้องปรามทางยุทธศาสตร์ และส่งเสริมการศึกษาวิจัยและพัฒนาการทหารรวมถึงเสริมสร้างขีดความสามารถด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและพลังงานทหาร

๕.๕.๕ นโยบายที่ ๑๖ เสริมสร้างดุลยภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายย่อยที่ ๒ ส่งเสริมบรรยากาศที่นำไปสู่การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนและเส้นเขตแดนทางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้านให้บรรลุผล ในการกำหนดแนวทางและเป้าหมายการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนและเส้นเขตแดนทางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้านแต่ละด้านอย่างชัดเจน และรักษาความต่อเนื่องของคณะเจรจา รวมถึงเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะการสนับสนุนเครื่องมือที่ทันสมัย การเพิ่มมาตรการความปลอดภัยในพื้นที่เสี่ยงจากการสู้รบและกบฏระเบิด การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น โดยกระทรวงกลาโหม และกระทรวงการต่างประเทศ เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักตามแนวนโยบายย่อย สำหรับนโยบายย่อยที่ ๓ เสริมสร้างความพร้อมของประเทศในการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ในการเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรภาครัฐ พัฒนากฎ ระเบียบ ปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานให้ไทยมีความพร้อมในการจัดการผลข้างเคียงที่จะเกิดขึ้นจากการอำนวยความสะดวกให้มีการติดต่อเชื่อมโยงกันมากขึ้นในอาเซียน พร้อมทั้งเสริมสร้างความตระหนักรู้และทัศนคติที่ดีต่อการเป็นประชาคมอาเซียน ประเทศสมาชิกอาเซียน และดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมในการสร้างความคุ้นเคย ความเข้าใจ และความรู้สึกเป็นมิตรกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยกระทรวงกลาโหมเป็นหน่วยรับผิดชอบหลักตามแนวนโยบายย่อย

จากการศึกษา นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔ ทำให้ทราบสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ส่งผลให้ประเทศไทยต้องวางแผนเตรียมการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากภัยคุกคามต่างๆ รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติฯ โดยแบ่งมอบความรับผิดชอบแต่ละนโยบายให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการนำนโยบายไปขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม โดยใช้เป็นแนวทาง

ในการกำหนดยุทธศาสตร์ แผนแม่บท แผนงานโครงการต่างๆ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามนโยบายที่รับผิดชอบ กองทัพบกเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ต้องนำนโยบายในส่วนที่กระทรวงกลาโหมเป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก ไปแปลงเป็นการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามนโยบายที่รับผิดชอบเช่นเดียวกัน

รายงานการศึกษาและเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการตรวจราชการ

จากการศึกษารายงานการศึกษาและเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้ทราบแนวความคิด ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจราชการแบบบูรณาการเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ ความคิดเห็นของบุคลากร สำนักตรวจราชการ ระบบการตรวจราชการที่สอดคล้องกับการปฏิรูประบบราชการ รวมทั้งงานวิจัยของบุคลากรในระบบการตรวจราชการของกองทัพบก ดังนี้

สุมิตตรา อติศัพท์ (๒๕๕๗ : ๖๐ – ๖๖) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการตรวจราชการแบบบูรณาการเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ ได้ใช้กรอบแนวคิดในการศึกษา (Conceptual Framework) โดยใช้ทฤษฎีระบบ และกระบวนการตรวจราชการแบบบูรณาการ พบว่าปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการตรวจราชการแบบบูรณาการ ดังนี้ (๑) อำนาจหน้าที่ในการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการ และศักยภาพของบุคลากรในระบบการตรวจราชการ สรุปได้ว่า ผู้ตรวจราชการมีการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องกำหนด ซึ่งเป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความสอดคล้องกันทั้งในเชิงพื้นที่และเนื้อหาสาระในการดำเนินการที่สามารถส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานของผู้ตรวจราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (๒) กระบวนการตรวจราชการแบบบูรณาการ สรุปได้ว่า กระบวนการตรวจราชการแบบบูรณาการ มีการร่วมคิด ร่วมตรวจ ร่วมให้ข้อเสนอแนะ ร่วมสร้างภาคีภาคประชาชน และร่วมรับประเมิน รวมทั้งสร้างกรอบแนวคิด และแนวทางปฏิบัติสอดคล้องกับการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ คือ การกำหนดยุทธศาสตร์ เป้าหมาย ตัวชี้วัดในการประเมินผล มีการกำหนดความรับผิดชอบในการตรวจราชการที่มีความชัดเจน (๓) ความร่วมมือของหน่วยงานในระดับจังหวัด หน่วยรับตรวจและภาคประชาชน สรุปได้ว่า หน่วยงานในระดับจังหวัดให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ เนื่องจากเป็นคำแนะนำที่ช่วยในการแก้ไขปัญหาในการบริหารงานจังหวัด และหน่วยรับตรวจสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์กับการทำงาน สำหรับความร่วมมือจากภาคประชาชน ซึ่งได้แก่ ที่ปรึกษาผู้ตรวจราชการภาคประชาชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และด้านวิชาการ ในการช่วยให้ข้อมูลในพื้นที่กับผู้ตรวจราชการเกี่ยวกับเรื่องที่มีการตรวจราชการ และเรื่องต่างๆ ที่เป็นข้อมูลเชิงลึกในพื้นที่ ซึ่งภาคส่วนเหล่านี้ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกลไกการตรวจราชการแบบบูรณาการ

แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการตรวจราชการแบบบูรณาการเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีข้อเสนอแนะดังนี้ (๑) ศักยภาพของบุคลากรในระบบการตรวจราชการ ผู้บริหารระดับสูงจะต้องมีความเข้าใจ เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการตรวจราชการ ระบบการตรวจราชการมีความเป็นเอกภาพและมีการบูรณาการที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ผู้ตรวจราชการ โดยเฉพาะในระดับกระทรวงต้องเพิ่มพูนความรู้เพิ่มเติมในเรื่องที่ยังขาดอยู่ หรือเรื่องที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ ควรมีการกำหนดให้ตำแหน่งผู้ตรวจราชการเป็น Career Path ควรมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ตรวจราชการจากขีดความสามารถด้านต่างๆ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ พฤติกรรม และจากความสมัครใจ ควรมีการอบรม สัมมนา หรือประชุมเชิงปฏิบัติการในลักษณะของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงเพื่อพัฒนาบุคลากรในระบบการตรวจราชการ โดยกำหนดหลักสูตรซึ่งเป็นการเพิ่มทักษะในกระบวนการคิด วิเคราะห์ การเขียนรายงานที่เป็นหัวใจสำคัญของการตรวจราชการ (๒) กระบวนการตรวจราชการ ควรมีการกำหนดรูปแบบ เนื้อหาของรายงานให้เหมาะสมสำหรับผู้บริหาร โดยควรแสดงในรูปผลสัมฤทธิ์ของแผนงาน โครงการ หรือนโยบาย ซึ่งมีจุดเน้นที่การรายงานผลสำเร็จของงานและการใช้จ่ายงบประมาณในการดำเนินงานเป็นประจำทุกปี มีการรายงานแบบสั้น กระชับ นำเสนอข้อมูลรูปภาพ กราฟ และมีข้อมูลเชิงอธิบายน้อยที่สุด ควรมีการจัดทำระบบสารสนเทศ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการเก็บรวบรวมองค์ความรู้ต่างๆ ในลักษณะของการจัดการความรู้ที่สามารถเชื่อมโยงได้ทุกกระทรวง รวมทั้งในระดับจังหวัด สามารถรายงานผลการปฏิบัติงานต่างๆ ผ่านระบบ โดยกำหนดให้โปรแกรมมีการประมวลผล นอกจากนั้น ควรมีการพัฒนาตัวชี้วัด โดยเลือกตัวชี้วัดที่จำเป็น ซึ่งควรมีการกำหนดเกณฑ์ในการวัดคุณภาพและประสิทธิภาพ (๓) ความร่วมมือของหน่วยงานในระดับจังหวัด และภาคประชาชน ควรมีการชี้แจงกับหน่วยรับตรวจในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ของผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค ตลอดจนข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ เพื่อให้ผู้ตรวจราชการสามารถให้ความช่วยเหลือแนะนำ และแก้ไขปัญหของหน่วยรับตรวจ นอกจากนี้ ควรมีการชี้แจงทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่กับภาคประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตรวจราชการและจัดอบรมเพิ่มพูนความรู้ให้กับภาคประชาชนดังกล่าว

แกมกาญจน์ อุ๋นนันทาศ (๒๕๕๒ : ๑๘๘ – ๑๘๙) ได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการตรวจราชการแบบบูรณาการเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ ตามนโยบายรัฐบาลของบุคลากรสำนักตรวจราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และได้เสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานตรวจราชการแบบบูรณาการฯ ดังนี้ (๑) บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจราชการแบบบูรณาการฯ ในระดับปานกลาง ถึงแม้จะได้มีการจัดฝึกอบรมแก่บุคลากรแล้วก็ตาม ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการประเมินความรู้ความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับการตรวจราชการแบบบูรณาการฯ ว่า บุคลากรไม่รู้ในเรื่องใด เพื่อจะได้จัดหลักสูตร

ในการฝึกอบรมให้ตรงกับเรื่องนั้นๆ (๒) ควรจัดการฝึกอบรมเชิงวิชาการให้แก่บุคลากรและหน่วยที่เกี่ยวข้องในเรื่อง การบริหารความเสี่ยงตามหลักธรรมาภิบาล เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม การจัดทำผังกระบวนการสร้างคุณค่า (VCP) การจัดทำผัง/ตารางความเชื่อมโยงโครงการ (Project Matrix) ทั้งนี้ ควรมีการอบรมเกี่ยวกับการนำความรู้เหล่านั้นมาปรับใช้กับการตรวจราชการแบบบูรณาการฯ (๓) ผู้บริหารควรผลักดันให้ผลการตรวจราชการแบบบูรณาการฯ ถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยรับตรวจ และประชาชน รวมทั้งผลักดันให้ฝ่ายการเมืองเห็นถึงความสำคัญและนำไปใช้เป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการบริหารและกำหนดนโยบายในการพัฒนาประเทศต่อไป (๔) การตรวจราชการแบบมีส่วนร่วม ควรต้องมีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างหน่วยตรวจ หน่วยรับตรวจ ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน เครือข่ายที่ปรึกษาผู้ตรวจราชการ ภาคเอกชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันและยอมรับผลการตรวจ เปิดเผย และให้ข้อมูลหลักฐานอันมีความจำเป็นต่อกัน

จากร อภิชาติบุตร (๒๕๔๖ : ๕๖ – ๕๘) ได้ศึกษาระบบการตรวจราชการที่สอดคล้องกับการปฏิรูประบบราชการ เมื่อรัฐบาลมีนโยบายปฏิรูประบบราชการตามแนวความคิดในเรื่องการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ซึ่งสาระสำคัญคือ การบริหารจัดการที่เน้นผลสัมฤทธิ์ และเน้นการรับผิดชอบต่อผลงาน โดยการมอบอำนาจในการบริหารทั้งบุคคลและงบประมาณให้แก่ผู้บริหารอย่างเต็มที่ การปฏิรูประบบราชการจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ก็ต่อเมื่อรัฐบาลมีระบบการตรวจสอบ ติดตามผลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการตรวจราชการที่ดีจะเกิดขึ้นได้จำเป็นต้องมีการจัดรูปแบบ กระบวนการตรวจสอบและแผนการตรวจราชการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ รวมทั้งหากสามารถจัดระบบการตรวจให้ผู้ตรวจราชการทุกกระทรวงให้สามารถทำงานกันแบบบูรณาการได้ ก็จะทำให้เกิดประโยชน์มหาศาลแก่ระบบการบริหารราชการของไทย โดยได้เสนอให้ผู้ตรวจราชการต้องมีการทำงานแบบบูรณาการ มีการจัดตั้งประชาคมผู้ตรวจราชการเป็นระบบเครือข่ายที่สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และติดต่อประสานงานกันได้อย่างรวดเร็ว มีการวางแผนการตรวจราชการในงานนโยบายที่สำคัญของรัฐบาล จัดระบบการกำกับติดตามงานและการพัฒนางาน รวมทั้งการรายงานผลการตรวจราชการที่มีประสิทธิภาพ

ฉวีล สุรเชษฐพงษ์ (๒๕๔๕ : ๗๒ - ๗๖) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการตรวจราชการ บทบาทและอำนาจหน้าที่ของสำนักงานจเรตำรวจ รวมทั้งศึกษาถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติงานเพื่อกำหนดมาตรฐานการตรวจราชการของสำนักงานจเรตำรวจ อีกทั้งแนวโน้มในการบริหารราชการเชิงกลยุทธ์หรือมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ดังนั้น การจัดสร้างระบบการตรวจราชการของสำนักงานจเรตำรวจให้มีมาตรฐาน จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญ อันจะทำให้การตรวจราชการของสำนักงานจเรตำรวจได้ปรับตัวให้สอดคล้องกับระบบการบริหารราชการยุคใหม่

การกำหนดมาตรฐานการตรวจราชการของสำนักงานจเรตำรวจได้กำหนดจากองค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการตรวจราชการ มี ๖ มาตรฐาน ได้แก่ (๑) มาตรฐานทางด้านผู้ตรวจราชการ มุ่งเน้นที่จะกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับจำนวนและคุณภาพของผู้ตรวจราชการภายในสำนักงานจเรตำรวจให้เหมาะสม (๒) มาตรฐานการวางแผนการตรวจราชการ ประกอบด้วย การกำหนดยุทธศาสตร์การตรวจราชการระยะ ๕ ปี การวางแผนการตรวจราชการประจำปี การวางแผนการออกตรวจในแต่ละครั้ง และการประชุมสัมมนาผู้ตรวจราชการทั้งก่อนและหลังการตรวจราชการประจำปีเสร็จสิ้น (๓) มาตรฐานแบบและวิธีการตรวจราชการ ได้กำหนดแบบและวิธีการตรวจราชการให้ครอบคลุมงานที่หน่วยรับการตรวจจะต้องปฏิบัติ พร้อมทั้งกำหนดกิจกรรมตัวชี้วัดและวิธีการตรวจไว้อย่างละเอียด ชัดเจน เพื่อให้การตรวจราชการมีประสิทธิภาพและใช้ประสิทธิผลงานได้ (๔) มาตรฐานความถี่ในการตรวจราชการ เนื่องจากหน่วยที่อยู่ในความรับผิดชอบการตรวจราชการมีจำนวนมาก และงบประมาณที่ได้รับจัดสรรมีน้อย หน่วยงานได้รับการตรวจ ๒ ปี ต่อ ๑ ครั้ง (๕) มาตรฐานการประเมินผลการตรวจราชการ ได้กำหนดให้มีเกณฑ์การประเมินผลแบ่งเป็น ๕ ระดับ ได้แก่ ระดับ ๑ หมายถึง ต้องปรับปรุงมาก ระดับ ๒ หมายถึง ต้องปรับปรุง ระดับ ๓ หมายถึง พอใช้ ระดับ ๔ หมายถึง ดี และระดับ ๕ หมายถึง ดีมาก พร้อมทั้งกำหนดให้มีการให้น้ำหนักแก่งานแต่ละด้านตามลำดับความสำคัญของงาน และ (๖) มาตรฐานการติดตามผลการตรวจราชการ กำหนดให้มีการติดตามผลการตรวจราชการ ได้แก่ การแถลงผลการตรวจราชการให้ผู้รับการตรวจได้รับทราบทันที การรายงานผลการตรวจให้จเรตำรวจทราบภายใน ๗ วัน และจเรตำรวจจะต้องรายงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติภายใน ๑๐ วัน รวมทั้งหน่วยที่รับการตรวจจะต้องรายงานผลการแก้ไขให้จเรตำรวจทราบภายใน ๓๐ วัน นับแต่การตรวจเสร็จสิ้น

นุกูล นรพันธ์ (๒๕๕๒ : ๒, ๑๘ - ๔๒ อ้างถึงใน วรวิทย์ วรรณะศักดิ์, ๒๕๕๗ : ๔๕) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการตรวจราชการเพื่อการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้ตรวจราชการกรมจเรทหารบก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการตรวจราชการในปัจจุบันของผู้ตรวจราชการกรมจเรทหารบก ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการตรวจราชการ เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกรมจเรทหารบก ให้สอดคล้องกับการบริหารแนวใหม่เพื่อการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Management for Results) พบว่า แนวทางการตรวจราชการ ความรู้ ความสามารถ และทักษะคุณธรรม จริยธรรมของผู้ตรวจราชการ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีผลต่อประสิทธิภาพการตรวจราชการ จึงมีข้อเสนอแนะให้ดำเนินการเสริมสร้างให้หน่วยงานเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และจัดตั้งศูนย์สารสนเทศพร้อมจัดอัตรากำลังรองรับ และสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ตรวจราชการ หน่วยรับตรวจ และหน่วยในบังคับบัญชาของหน่วยรับตรวจ

เพื่อให้หน่วยรับตรวจยอมรับ และไม่เกิดอคติในผลการตรวจ ทั้งยังส่งผลให้เกิดความเชื่อถือและศรัทธาในผู้ตรวจราชการมากขึ้น

วรวิทย์ วรธนะศักดิ์ (๒๕๕๗ : ๑๐๑ – ๑๐๖) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการตรวจสอบของกองทัพบก โดยเปรียบเทียบกับหน่วยงานตรวจสอบของกองทัพบกประเทศสหรัฐอเมริกา รวมทั้งได้มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่เป็นข้อจำกัดในการปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบของกองทัพบก รวมทั้งวิเคราะห์ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งตัวแปรที่ใช้เป็นหลักในการวิเคราะห์ คือ ยุทธศาสตร์ (Strategy) โครงสร้าง (Structure) ระบบงาน (Systems) และตัวแปรรองที่นำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ คือ บุคลากร (Staff) ทักษะ (Skill) แบบแผนการปฏิบัติงาน (Style) และค่านิยมร่วม (Shared Values) โดยมีเป้าหมายหลัก คือ ทำให้กระบวนการตรวจสอบมีความเป็นอิสระ เที่ยงธรรม และถูกต้อง เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาสามารถนำผลการตรวจสอบมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงาน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ตรงจุด

ทั้งนี้ได้เสนอให้มีการจัดโครงสร้างและระบบการปฏิบัติงานให้เหมาะสม ควบคู่กับการกำหนดโครงสร้างตำแหน่งงาน จัดตั้งกลุ่มงานกรมฝ่ายตรวจสอบและประเมินผล โดยโอนย้ายกรมจเรทหารบก สำนักงานตรวจสอบภายในทหารบก ศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ และกองพัฒนาระบบราชการมาเป็นหน่วยงานในกลุ่มงานใหม่ กำหนดให้มีการรายงานผลการตรวจสอบตรงต่อผู้บัญชาการทหารบก เพื่อพิจารณาและสั่งการ และมีการวางระบบเชื่อมโยงฐานข้อมูล และบูรณาการการปฏิบัติงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดกระบวนการในการกระจายอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบแก่หน่วยงานตรวจสอบในพื้นที่ เพื่อให้การดำเนินการตรวจสอบมีความต่อเนื่อง ครอบคลุมทุกพื้นที่ และทุกหน่วยงานอย่างกว้างขวาง โดยมีกระบวนการสอบทานข้อมูลระหว่างหน่วยงานเพื่อความถูกต้อง และให้การตรวจสอบเป็นไปอย่างโปร่งใส นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะให้พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูล และฐานข้อมูลของการตรวจราชการ รวมทั้งวางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศรองรับการดำเนินการ และการนำระบบประชุมทางไกลมาใช้ในการประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้หน่วยงานดังกล่าวได้รับรู้ รับทราบและร่วมแสดงข้อมูล ความคิดเห็น ได้โดยตรงอย่างทั่วถึง

แนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ

ศุภมิตร อติศัพท์ (๒๕๕๗ : ๔๑ – ๔๒) ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ว่าราชการจังหวัด ในฐานะผู้รับการตรวจ และสัมภาษณ์ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี เกี่ยวกับการตรวจราชการแบบบูรณาการในพื้นที่ ทำให้ทราบแนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบการตรวจราชการ ในปัจจุบัน โดยสรุปได้ดังนี้

จากการสัมภาษณ์ผู้ว่าราชการจังหวัด ในฐานะผู้รับการตรวจได้ให้ข้อคิดเห็นว่า การที่คณะผู้ตรวจราชการซึ่งมีผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นแกนหลัก และผู้ตรวจราชการกระทรวงร่วมคณะไปตรวจบูรณาการในพื้นที่ร่วมกัน เป็นการให้แนวทาง ให้ข้อคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะแก่จังหวัดในฐานะผู้ปฏิบัติที่จะดำเนินแผนงาน/โครงการให้ลุล่วง เมื่อจังหวัดหรือหน่วยรับตรวจ ในฐานะผู้ปฏิบัติมีปัญหาหรือข้อจำกัดในการดำเนินงาน จึงถือว่าผู้บริหารจากส่วนกลางของแต่ละกระทรวงมาให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการแก้ไขหรือสามารถนำปัญหาดังกล่าวกลับไปสะท้อนให้กับหน่วยงานส่วนกลาง หรือรัฐบาลได้โดยตรง อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอแนะในเชิงบูรณาการของคณะผู้ตรวจราชการอาจเป็นข้อจำกัดที่จังหวัดหรือหน่วยงานรับตรวจอาจไม่สามารถดำเนินการได้ทันทีภายในปีงบประมาณ แต่สามารถนำไปบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติราชการปีถัดไป

จากการสัมภาษณ์ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี พบว่า “อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจราชการ สำนักนายกรัฐมนตรีตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจราชการ พ.ศ. ๒๕๔๘ มีความครอบคลุม สามารถทำงานได้อย่างคล่องตัว แตกต่างจากผู้ตรวจราชการกระทรวงที่สามารถตรวจงานได้เฉพาะหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเท่านั้น ในขณะที่ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีสามารถตรวจติดตามงานในภาพรวมของทุกกระทรวง จึงสามารถเห็นภาพรวมของการทำงานในจังหวัด ว่ามีโครงการใดที่ดำเนินการในจังหวัด เกิดปัญหาหรือส่งผลกระทบต่อนโยบาย ในขณะที่เดียวกัน ผู้ตรวจราชการกระทรวงจะมองเห็นภาพในภารกิจของกระทรวงได้ลึกและชัดเจน จึงสามารถหลอมรวมการให้ความเห็นและข้อเสนอแนะแก่หน่วยรับตรวจและจังหวัดได้ชัดเจน ลึกและมองในภาพกว้าง ในเชิงบูรณาการร่วมกันในทุกมิติได้เป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีบางท่านมีความเห็นว่า การที่หน่วยรับตรวจจะปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีหรือไม่ เกิดจากความเห็นพ้องกับข้อเสนอแนะดังกล่าว มากกว่าอำนาจหน้าที่ในการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการ และเห็นว่า สิ่งที่สำคัญที่จะทำให้การตรวจราชการเกิดประสิทธิภาพ คือ การให้ข้อเสนอแนะบูรณาการที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยรับตรวจ หรือการให้ข้อเสนอแนะที่ตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาล”

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าสำนักงานจังหวัด ซึ่งกล่าวว่า จังหวัดมีการดำเนินการตามข้อเสนอแนะ อันเนื่องมาจากผู้ตรวจราชการซึ่งทำหน้าที่สอดส่องดูแลแทนผู้บริหารระดับสูงของประเทศและของกระทรวงที่มีความน่าเชื่อถือ มีความเป็นกลางในการทำงาน มีคุณธรรมจริยธรรม ไม่มีอคติ สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล แผนงานตามระเบียบโครงการและการแนะนำสิ่งที่ถูกต้องให้กับจังหวัด พร้อมให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขข้อขัดข้องในการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์กับจังหวัด อีกทั้งมีความใกล้ชิดกับผู้บริหารระดับสูงของประเทศและของกระทรวง เมื่อพบปัญหาอุปสรรคหรือข้อขัดข้องในการทำงานของจังหวัดจะสามารถนำเสนอข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงรายงานผลและสะท้อนปัญหาต่างๆ ให้ผู้บริหารได้รับทราบ

การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร., ๒๕๕๒ : ๑ – ๑๒) ได้ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบราชการ โดยนำเทคนิคและเครื่องมือบริหารจัดการสมัยใหม่มาใช้ เช่น การลดขั้นตอน และระยะเวลาการปฏิบัติราชการ การประเมินผลการปฏิบัติราชการ เป็นต้น เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของระบบการยกระดับคุณภาพมาตรฐานของหน่วยงานภาครัฐ จึงได้นำเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐมาเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๔๘ ตามข้อเสนอของสำนักงาน ก.พ.ร.

แนวคิดหลักของการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ คือ ต้องการที่จะเห็นหน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญกับการปฏิบัติราชการที่มุ่งเน้นให้การนำองค์กรเป็นไปอย่างมีวิสัยทัศน์ มีความรับผิดชอบต่อสังคม ให้ความสำคัญกับประชาชนผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มีความยืดหยุ่นคล่องตัว ส่งเสริมให้ข้าราชการพัฒนาตนเอง มีความคิดริเริ่ม และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูลสารสนเทศอย่างแท้จริง และทำงานโดยมุ่งเน้นผลลัพธ์เป็นสำคัญ การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วนใหญ่ ดังนี้

๑. ลักษณะสำคัญขององค์กร

เป็นการอธิบายถึงภาพรวมในปัจจุบันของส่วนราชการ สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติภารกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานกับผู้รับบริการ ส่วนราชการอื่น และประชาชนโดยรวม สิ่งสำคัญที่มีผลต่อการดำเนินการและความท้าทายที่สำคัญในเชิงยุทธศาสตร์ที่ส่วนราชการเผชิญอยู่ รวมถึงระบบการปรับปรุงผลการดำเนินการของส่วนราชการ

๒. เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ

เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐประกอบด้วยคำถามต่างๆ ในแต่ละหมวด ซึ่งเป็นแนวทางในการบริหารจัดการที่จะนำส่วนราชการ ไปสู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศได้ และเกณฑ์ในแต่ละหมวดจะมีความเชื่อมโยงกันระหว่างหมวดต่างๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงการบริหารจัดการที่ดี ต้องมีความสอดคล้องและบูรณาการกันอย่างเป็นระบบ สาระสำคัญของเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐในแต่ละหมวด ดังนี้

๒.๑ หมวด ๑ การนำองค์กร เป็นการตรวจประเมินว่าผู้บริหารของส่วนราชการ ดำเนินการอย่างไรในเรื่องวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ระยะสั้นและระยะยาว ค่านิยม และความคาดหวัง ในผลการดำเนินการ รวมถึงการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหลาย การกระจายอำนาจการตัดสินใจ การสร้างนวัตกรรมและการเรียนรู้ในส่วนราชการ รวมทั้งตรวจประเมินว่าส่วนราชการมีการกำกับดูแลตนเองที่ดี และดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม และชุมชนอย่างไร

๒.๒ หมวด ๒ การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ เป็นการตรวจประเมินวิธีการกำหนด ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์หลัก รวมทั้งแผนปฏิบัติราชการของ ส่วนราชการ และการถ่ายทอดเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์หลัก รวมถึงแผนปฏิบัติราชการ ที่ได้จัดทำไว้เพื่อนำไปปฏิบัติและการวัดผลความก้าวหน้า

๒.๓ หมวด ๓ การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นการตรวจประเมินว่า ส่วนราชการกำหนดความต้องการ ความคาดหวัง และความนิยมชมชอบ ของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างไร รวมถึงส่วนราชการมีการดำเนินการอย่างไร ในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การกำหนดปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความพึงพอใจ และนำไปสู่การกล่าวถึงส่วนราชการในทางที่ดี

๒.๔ หมวด ๔ การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ เป็นการตรวจประเมินว่า ส่วนราชการเลือกรวบรวม วิเคราะห์ จัดการและปรับปรุงข้อมูลและสารสนเทศ และจัดการความรู้ อย่างไร

๒.๕ หมวด ๕ การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล เป็นการตรวจประเมินว่า ระบบงาน และระบบการเรียนรู้ของบุคลากรและการสร้างแรงจูงใจ ช่วยให้ผู้บุคลากรพัฒนาตนเองและใช้ศักยภาพ อย่างเต็มที่เพื่อให้มุ่งไปในแนวทางเดียวกันกับเป้าประสงค์และแผนปฏิบัติการ โดยรวมของส่วนราชการ อย่างไร รวมทั้งตรวจประเมินความใส่ใจการสร้างและรักษาสภาพแวดล้อมในการทำงาน สร้างบรรยากาศ ที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร ซึ่งจะนำไปสู่ผลการดำเนินการที่เป็นเลิศและความเจริญก้าวหน้า ของบุคลากรและส่วนราชการ

๒.๖ หมวด ๖ การจัดการกระบวนการ เป็นการตรวจประเมินแง่มุมที่สำคัญทั้งหมดของการจัดการกระบวนการ การให้บริการ และกระบวนการอื่นที่สำคัญที่ช่วยสร้างคุณค่าแก่ผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการบรรลุพันธกิจของส่วนราชการ ตลอดจนกระบวนการสนับสนุนที่สำคัญต่างๆ หมวดนี้ครอบคลุมกระบวนการที่สำคัญและหน่วยงานทั้งหมด

๒.๗ หมวด ๗ ผลลัพธ์การดำเนินการ เป็นการตรวจประเมินผลการดำเนินการและแนวโน้มของส่วนราชการในมิติต่างๆ ได้แก่ มิติด้านประสิทธิผล มิติด้านคุณภาพการให้บริการ มิติด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ และมิติด้านการพัฒนาองค์กร นอกจากนี้ ยังตรวจประเมินผลการดำเนินการของส่วนราชการ โดยเปรียบเทียบกับส่วนราชการ หรือองค์กรอื่นที่มีภารกิจคล้ายคลึงกัน

กระบวนการในการวิจัย

การวิจัยนี้ได้กำหนดกระบวนการในการวิจัย ประกอบด้วย การตั้งสมมติฐานและประเด็นของการวิจัย รวมทั้งกรอบความคิดของการวิจัย เพื่อให้การวิจัยสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. สมมติฐานและประเด็นของการวิจัย

การตรวจราชการมีความสำคัญต่อการบริหารราชการของหน่วยงานภาครัฐ การประเมินผลการตรวจราชการและการจัดทำรายงานผลการตรวจเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญเพื่อนำข้อมูลจากรายงานผลการตรวจที่ได้ไปใช้ประโยชน์ทั้งต่อผู้บริหารและผู้รับการตรวจ การวิจัยนี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า การพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการกองทัพบกให้มีความเหมาะสมมีประสิทธิภาพ และมีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้องกับภารกิจ หน้าที่ และความรับผิดชอบขององค์กร โดยเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามกรอบยุทธศาสตร์ของชาติระยะ ๒๐ ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ จะทำให้รายงานผลการตรวจราชการสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้นทั้งในการติดตามผลการปฏิบัติงานของหน่วยรับตรวจ การกำหนดนโยบายของผู้บริหาร รวมทั้งการเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหที่ตรวจพบของหน่วยรับตรวจ ทำให้มีการบูรณาการการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานของกองทัพบกในภาพรวมมีผลสัมฤทธิ์ตามแนวทางการบริหารราชการในปัจจุบัน

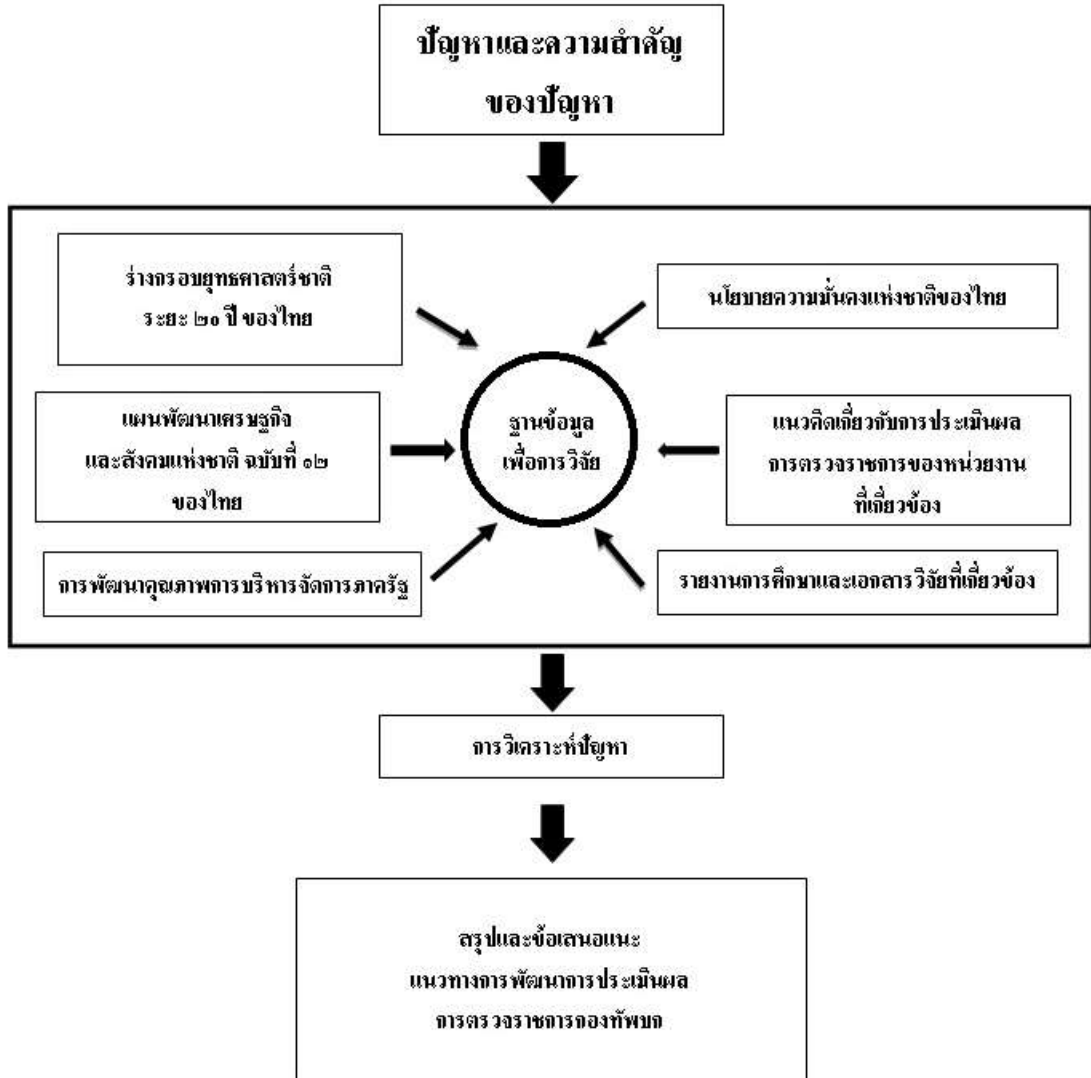
ประเด็นของการวิจัยในครั้งนี้ให้ความสำคัญกับการประเมินผลการตรวจราชการ และการจัดทำรายงานผลการตรวจราชการของหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจในการตรวจราชการ

ซึ่งมุ่งเน้นตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาที่ตรวจพบ และรายงานผลการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัด แผนงาน โครงการ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาล โดยเชื่อมโยงกับข้อมูลกรอบยุทธศาสตร์ชาติ นโยบาย แผนงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการกองทัพบก ทั้งนี้ ได้ทำการประเมินสถานภาพการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบกในปัจจุบัน รวมทั้งวิเคราะห์ปัจจัย ปัญหา ข้อจำกัด ตามกระบวนการประเมินผลการตรวจราชการกองทัพบก เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการกองทัพบก โดยสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ทั้งในด้านการบริหารและการปฏิบัติงานได้มากยิ่งขึ้น

๒. กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลการตรวจราชการของหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจหน้าที่ในการตรวจราชการ รวมทั้งการตรวจราชการแบบบูรณาการเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ นอกจากนี้ได้ศึกษาร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔) โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาท ภารกิจ หน้าที่ และความรับผิดชอบของกองทัพบก เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบก โดยมีกรอบแนวคิดของการวิจัยดังแผนภาพที่ ๒-๕

แผนภาพที่ ๒-๕ กรอบความคิดของการวิจัย

จากกรอบการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยออกเป็น ๓ ขั้นตอน
ดังนี้

๒.๑ ศึกษาสถานภาพการประเมินผลการตรวจราชการของ กทพบก ในปัจจุบัน
เพื่อให้ทราบถึงปัจจัย ปัญหา ข้อจำกัด ตามกระบวนการประเมินผลการตรวจราชการของ กทพบก

๒.๒ ศึกษา ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๕) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔) เพื่อให้ทราบถึงส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาท ภารกิจ หน้าที่ และความรับผิดชอบของกองทัพบก และได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลการตรวจราชการของหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจหน้าที่ในการตรวจราชการ ศึกษาหลักการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ รวมทั้งรายงานการศึกษาและเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการ

๒.๓ เสนอแนวทางการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบก

สรุป

จากการศึกษาทบทวนองค์ความรู้และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้กำหนดกระบวนการในการวิจัย สรุปได้ว่า การวิจัยนี้จะมุ่งเน้นการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบก โดยตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า การพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการกองทัพบกให้มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ มีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้องกับภารกิจ บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยรับตรวจที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิบัติราชการ แผนงาน โครงการต่างๆ โดยเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามร่างกรอบยุทธศาสตร์ของชาติระยะ ๒๐ ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ จะทำให้รายงานผลการตรวจราชการสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้น โดยจะให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหา ข้อจำกัดตามกระบวนการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบกในปัจจุบัน และนำหลักการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐมาใช้ในการพัฒนาองค์กร ทั้งนี้ กระบวนการในการวิจัยแบ่งออกเป็น ๓ ขั้นตอน คือ (๑) ศึกษาสถานการณ์การประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบกในปัจจุบัน (๒) ศึกษา ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ โดยศึกษาเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทัพบก ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลการตรวจราชการของหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจหน้าที่ในการตรวจราชการ รวมทั้งศึกษาการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการตรวจราชการของกองทัพบกให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และ (๓) การเสนอแนวทางการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบก โดยมีเป้าหมายเพื่อให้รายงานผลการตรวจราชการสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้น ทั้งในการติดตามผลการปฏิบัติงานของหน่วยรับตรวจ และการกำหนดนโยบายของผู้บริหาร ซึ่งจะเป็ปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้การปฏิบัติงานในภาพรวมของกองทัพบก มีผลสัมฤทธิ์ตามแนวทางการบริหารราชการในปัจจุบัน

บทที่ ๓

การประเมินผลการตรวจราชการและการจัดทำรายงาน

การประเมินผลการตรวจราชการและการจัดทำรายงานผลการตรวจเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งในระบบการตรวจราชการ เนื่องจากการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการตรวจให้ผู้บังคับบัญชา รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบและนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการองค์กร รวมทั้งการตัดสินใจเชิงนโยบายต่างๆ ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการประเมินผลการตรวจราชการและการจัดทำรายงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โครงสร้างและระบบการตรวจราชการกองทัพบก แผนปฏิบัติการราชการ ๔ ปีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งของกองทัพบก และการประเมิน ผลการตรวจราชการและการจัดทำรายงานของกองทัพบก เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนวทางในการปรับปรุงการประเมินผลการตรวจราชการและการจัดทำรายงานของกองทัพให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

การประเมินผลการตรวจราชการและการจัดทำรายงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยนี้ ได้ทำการศึกษารายงานผลการตรวจราชการแบบบูรณาการของผู้ตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ (Annual Inspection Report : Fiscal Year 2015) ประเด็นนโยบายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดการขยะมูลฝอย รวบรวมโดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และได้ศึกษารายงานผลการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ จัดทำโดยสำนักงานผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย โดยสรุปส่วนที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

๑. รายงานผลการตรวจราชการแบบบูรณาการของผู้ตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ (Annual Inspection Report : Fiscal Year 2015) ประเด็นนโยบายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดการขยะมูลฝอย

ตามที่รัฐบาลได้กำหนดให้การแก้ไขปัญหาขยะเป็นวาระแห่งชาติ โดยมีแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาในพื้นที่วิกฤตที่ต้องเร่งแก้ไขปัญหากำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกต้องและตกค้างสะสม (ระยะเร่งด่วน ๖ เดือน) ซึ่ง Roadmap ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน คือ ๑. การกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่วิกฤต (ขยะมูลฝอยเก่า) ๒. การสร้างรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่เหมาะสม (ขยะมูลฝอยใหม่) เน้นการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง มีการจัดการขยะมูลฝอยแบบรวมศูนย์ กำจัดโดยเทคโนโลยีแบบผสมผสานเน้น

การแปรรูปเป็นพลังงานหรือทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด และส่งเสริมและสนับสนุนเอกชนมาลงทุน หรือร่วมทุนในกระบวนการรวบรวม เก็บและขนย้าย และกำจัดขยะมูลฝอย ๓. การวางระเบียบ มาตรการการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ๔. การสร้างวินัยของคนในชาติมุ่งสู่ การจัดการที่ยั่งยืน

และมีแนวทางการขับเคลื่อนในระยะเร่งด่วน (๖ เดือน) ระยะปานกลาง (๑ ปี) และ ระยะยาว (๑ ปีขึ้นไป) มีเป้าหมายสำคัญที่จะเร่งกำจัดขยะมูลฝอยเก่าสะสมที่มีมากกว่า ๓๐ ล้านตัน โดยเร็วที่สุด และมีพื้นที่เป้าหมายระยะเร่งด่วน ๑๑ จังหวัด ระยะปานกลาง ๒๐ จังหวัด และ ระยะยาว ๔๖ จังหวัด ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี และผู้ตรวจราชการกระทรวงทุกกระทรวง รวมทั้งจเรตำรวจแห่งชาติ ได้กำหนดตรวจติดตามการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดการขยะมูลฝอย แบบบูรณาการร่วมกันในพื้นที่จังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ โดยเน้น การดำเนินการตาม Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ซึ่งได้รายงานผลการตรวจ ติดตาม พร้อมทั้งนำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย นำเรียนให้นายกรัฐมนตรีพิจารณา และได้เห็นชอบ มอบหมายให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับข้อเสนอแนะของผู้ตรวจราชการ ไปพิจารณาดำเนินการแล้ว

รายงานผลการตรวจราชการแบบบูรณาการของผู้ตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ประกอบด้วย ๓ บท โดยสรุปได้ดังนี้

๑.๑ บทนำ ได้กล่าวถึง ความสำคัญของเรื่อง และแนวทางการตรวจราชการ แบบบูรณาการของผู้ตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ สรุปได้ดังนี้

๑.๑.๑ ความสำคัญของเรื่อง นายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒๕๖/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๗ มอบหมายผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ร่วมกับ ผู้ตรวจราชการกระทรวง ตรวจราชการตามแผนการตรวจราชการแบบบูรณาการของผู้ตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ เพื่อสนับสนุนนโยบายรัฐบาลประเด็นนโยบายสำคัญการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑.๑.๒ แนวทางการตรวจราชการแบบบูรณาการของผู้ตรวจราชการ ประจำปี งบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ สรุปได้ดังนี้

เป้าหมายหลักในการตรวจติดตาม เพื่อติดตาม ช่วยเหลือ และเร่งรัด การดำเนินงานแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยให้เป็นไปตามเป้าหมาย Roadmap การจัดการขยะ มูลฝอยและของเสียอันตราย และให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล เพื่อสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้แก่ประชาชน

วัตถุประสงค์ในการตรวจติดตาม เพื่อตรวจติดตามความคืบหน้า การดำเนินงานแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย ให้เป็นไปตามเป้าหมายของ Roadmap การจัดการ ขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย และเพื่อรับทราบปัญหาอุปสรรค ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงาน พร้อมช่วยประสานเพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้ การแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

ประเด็นในการตรวจติดตาม โดยตรวจติดตามการดำเนินการตาม Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ในระยะเร่งด่วน (๖ เดือน) ระยะปานกลาง (๑ ปี) และระยะยาว (๑ ปีขึ้นไป) ขอบเขตในการตรวจติดตาม ใช้การตรวจติดตามร่วมกันในพื้นที่ โดยผู้ตรวจ ราชการ สำนักนายกรัฐมนตรีและผู้ตรวจราชการกระทรวง ร่วมกันคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายเพื่อ ลงตรวจราชการแบบบูรณาการร่วมกัน ในพื้นที่อย่างน้อยเขตตรวจราชการละ ๑ จังหวัด และร่วมกัน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากพื้นที่และหน่วยรับตรวจ เพื่อนำมาประกอบการกำกับ เร่งรัดติดตาม สอบทานการดำเนินการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ ตาม Roadmap การจัดการขยะ มูลฝอยและของเสียอันตราย หรือร่วมกันแก้ไขปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดที่พบในแต่ละพื้นที่ สำหรับผู้ตรวจราชการกระทรวง ดำเนินการตรวจติดตามแผนงาน/โครงการ กฎหมาย และภารกิจ ที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงตาม Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย และส่งให้ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ระยะเวลาในการตรวจติดตาม รอบที่ ๑ (Project and Progress Reviews) ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ – มีนาคม ๒๕๕๘ เพื่อติดตามความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ และให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการ รอบที่ ๒ (Monitoring/Evaluation) ช่วงเดือนสิงหาคม – กันยายน ๒๕๕๘ เพื่อติดตามประเมินผลความก้าวหน้าการดำเนินการ และการดำเนินการตามข้อเสนอแนะในภาพรวม พร้อมทั้งประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินการแก้ไขปัญหา การจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัด

๑.๒ บทที่ ๒ การขับเคลื่อนการดำเนินการประเด็นนโยบายการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดการขยะมูลฝอย ได้กล่าวถึงผลการตรวจติดตาม ปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัดในการดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอย ความคิดเห็นของที่ปรึกษาผู้ตรวจราชการภาคประชาชน ข้อเสนอแนะเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนประเด็นนโยบายในระดับพื้นที่ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพิ่มเติม สรุปผลการดำเนินการในภาพรวม โดยมีคณะผู้ตรวจราชการ ประกอบด้วย ผู้ตรวจราชการ สำนักนายกรัฐมนตรี ผู้ตรวจราชการกระทรวงทุกกระทรวง ผู้แทนจเรตำรวจแห่งชาติ ที่ปรึกษา ผู้ตรวจราชการภาคประชาชนด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวิชาการ และด้านสิ่งแวดล้อม และ คณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด ได้ดำเนินการตรวจราชการแบบบูรณาการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการ

แก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยให้เป็นไปตามเป้าหมายของ Roadmap การจัดการขยะมูลฝอย และของเสียอันตรายร่วมกันทุกจังหวัดทั่วประเทศ จำนวน ๒ รอบการตรวจ คือ ช่วงเดือน กุมภาพันธ์ – มีนาคม ๒๕๕๘ และช่วงเดือนสิงหาคม – กันยายน ๒๕๕๘ โดยสรุปส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนประเด็นนโยบายในระดับพื้นที่ จากการตรวจติดตามการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัดต่างๆ คณะผู้ตรวจราชการได้พบ ปัญหาอุปสรรคส่งผลต่อการขับเคลื่อนการจัดการขยะมูลฝอยในระดับพื้นที่ ซึ่งคณะผู้ตรวจราชการ จึงได้ให้ข้อเสนอแนะกับหน่วยรับตรวจในพื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาดังกล่าว และหน่วยงานต่างๆ ได้มีการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจราชการ

สรุปผลการดำเนินการในภาพรวม ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้ตรวจราชการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้ตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข ผู้ตรวจราชการกระทรวงอุตสาหกรรม ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ลงพื้นที่ตรวจติดตามการดำเนินการตาม Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายในจังหวัดต่างๆ ทั้ง ๒ รอบ และผู้ตรวจราชการกรุงเทพมหานคร ตรวจติดตามในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม พบว่า ในส่วนของหน่วยงานที่รับผิดชอบ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดได้ดำเนินการตาม Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ จากข้อเสนอแนะในระดับพื้นที่และระดับนโยบายของผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีและผู้ตรวจราชการกระทรวงที่ร่วมให้ไว้ในการตรวจราชการแบบบูรณาการประเด็นนโยบายสำคัญการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดการขยะมูลฝอย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปเป็นแนวทางปรับปรุงและแก้ไขปัญหาการดำเนินการด้านต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาและนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๓ บทที่ ๓ ผลการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะที่ส่งผลกระทบต่อขับเคลื่อนนโยบาย จากการตรวจราชการแบบบูรณาการร่วมกันของผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้ตรวจราชการกระทรวง และจเรตำรวจแห่งชาติ ตามประเด็นนโยบายสำคัญการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดการขยะมูลฝอย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้พบปัญหาอุปสรรค และมีข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายและกรอบแนวทางการปฏิบัติเพื่อขับเคลื่อนนโยบาย ซึ่งผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้ตรวจราชการกระทรวง จเรตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการร่วมกันระดมความคิดเห็น และประมวลข้อเสนอแนะระดับนโยบาย และข้อเสนอแนะส่วนกลางร่วมกัน และนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรี พิจารณาข้อเสนอแนะของผู้ตรวจราชการ และการมอบหมายให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับข้อเสนอแนะ

ไปพิจารณาคำเนินการ ในกรณีนี้ หน่วยงานที่รับผิดชอบ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลัง กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แจ้งผลการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะระดับนโยบายของผู้ตรวจราชการ

จากการศึกษารายงานผลการตรวจราชการแบบบูรณาการของผู้ตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ทำให้ทราบถึงกระบวนการตรวจราชการแบบบูรณาการ ซึ่งประกอบด้วย ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีและผู้ตรวจราชการกระทรวง ร่วมกันตรวจติดตามการดำเนินการตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล โดยทำการตรวจติดตาม ๒ รอบ รอบที่ ๑ ได้รับทราบปัญหา อุปสรรคที่ตรวจพบ และผู้ตรวจราชการกระทรวงที่เกี่ยวข้องได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้หน่วยรับตรวจดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ตรวจพบ รอบที่ ๒ ได้ตรวจติดตามผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะ และเมื่อทำการตรวจเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ตรวจราชการได้ร่วมกันระดมความคิดเห็นสรุปนำเสนอให้นายกรัฐมนตรีได้รับทราบเพื่อพิจารณาสั่งการต่อไป ทั้งนี้ รายงานผลการตรวจราชการดังกล่าว ได้จัดทำในรูปแบบการอธิบายข้อเท็จจริงที่ตรวจพบ พร้อมภาพประกอบ ทำให้เข้าใจผลการตรวจได้ง่าย และสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการบริหารงานของรัฐบาลได้อย่างแท้จริง

๒. รายงานผลการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๘

รายงานผลการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ผลงาน การกิจ ผลการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย ประจำปี ๒๕๕๘ ทั้ง ๑๘ เขตตรวจราชการ ซึ่งในปี ๒๕๕๘ กระทรวงมหาดไทยได้จัดทำแผนการตรวจราชการให้ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีจำนวน ๑๒ คน ใช้เป็นกรอบ/แนวทางในการตรวจราชการจำนวน ๕ ประเด็นหลัก ประกอบด้วย การตรวจราชการตามนโยบายของรัฐบาลและนโยบายของกระทรวงมหาดไทย การตรวจราชการกรณีพิเศษตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมายเฉพาะเรื่อง การตรวจราชการตามคำรับรอง การปฏิบัติราชการประจำปี ตามมติคณะรัฐมนตรีและตามตัวชี้วัดที่ ก.พ.ร. กำหนด และการตรวจราชการ เรื่องอื่นๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย ซึ่งผลการตรวจราชการเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการติดตามผล ความก้าวหน้าการดำเนินงาน การรับทราบปัญหา อุปสรรค การเข้าถึงปัญหาและการแก้ไขปัญหาอย่างทันที่ โดยในการตรวจราชการเมื่อผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย พบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการหากเป็นปัญหาอุปสรรคที่สามารถ ดำเนินการแก้ไขปัญหาให้ยุติได้ในระดับพื้นที่ ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทยก็จะให้ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะแก่หน่วยรับตรวจ เพื่อให้หน่วยรับตรวจนำไปพิจารณาคำเนินการตามอำนาจ

หน้าที่ เพื่อแก้ไขปัญหาให้ยุติในพื้นที่และหากเป็นปัญหา เชนนโยบายก็จะรับทราบปัญหาเหล่านั้น
มานำเสนอผู้บังคับบัญชาพิจารณาดำเนินการในระดับนโยบายเพื่อการแก้ไขปัญหาต่อไป

รายงานผลการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย ประจำปี
งบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๘ ประกอบด้วย ส่วนที่ ๑ การตรวจราชการตามนโยบายของรัฐบาลและ
กระทรวงมหาดไทย ส่วนที่ ๒ การตรวจราชการกรณีพิเศษตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมายเฉพาะ
เรื่อง และส่วนที่ ๓ การตรวจราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการประจำปี ตามมติ
คณะรัฐมนตรีและตามตัวชี้วัดที่ ก.พ.ร. กำหนด สรุปได้ดังนี้

๒.๑ ส่วนที่ ๑ การตรวจราชการตามนโยบายของรัฐบาลและนโยบายของ
กระทรวงมหาดไทย ประกอบด้วยเรื่อง การปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ การรักษา
ความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศ การลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาส
การเข้าถึงบริการของรัฐ การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ การส่งเสริมบทบาทและการใช้
โอกาสในประชาคมอาเซียน การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรและการสร้างสมดุลระหว่าง
การอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน การส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาล
และการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ การติดตามเร่งรัดการใช้จ่าย
งบประมาณประจำปี

๒.๒ ส่วนที่ ๒ การตรวจราชการกรณีพิเศษตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย
โดยเฉพาะเรื่อง ประกอบด้วย การติดตามการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่
จังหวัดต่างๆ การติดตาม ตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีประชาชนทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา เรื่องที่เกี่ยวกับ
เหตุการณ์ไม่ปกติ โรคระบาดและสาธารณภัยต่างๆ ตาม พ.ร.บ. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งจำเป็นที่กระทรวงมหาดไทยจะต้องเข้าไปช่วยเหลือสนับสนุนในการแก้ไขปัญหา
อย่างทันทั่วทั้งที่ และการติดตามโครงการเน้นหนักตามนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

๒.๓ ส่วนที่ ๓ การตรวจราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการประจำปี
ตามมติคณะรัฐมนตรี และตามตัวชี้วัดที่ ก.พ.ร. กำหนด เกี่ยวกับระดับความสำเร็จในการขับเคลื่อน
ระบบการตรวจราชการเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของ
สำนักนายกรัฐมนตรีร่วมกับทุกกระทรวง เป็นแผนการตรวจราชการแบบบูรณาการเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์
ตามนโยบายรัฐบาล ประกอบด้วย การส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาชนบทเชิงพื้นที่ประยุกต์
ตามพระราชดำริ (โครงการปิดทองหลังพระ) การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน
เรื่องร้องเรียนของศูนย์ดำรงธรรม การดำเนินการตามกรอบประชาคมอาเซียน การจัดการทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (การจัดการขยะมูลฝอย) ปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์

บทบาทและหน้าที่ของผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทยได้ปฏิบัติหน้าที่ตรวจติดตามและกำกับดูแล การดำเนินงานของส่วนราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงมหาดไทย หน่วยงานส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนให้การปฏิบัติงานจากทุกส่วนต่างๆ ขับเคลื่อนและบรรลุผลเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงมหาดไทย

จากการศึกษารายงานผลการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๘ ทำให้ทราบถึงรูปแบบการจัดทำรายงานผลการตรวจราชการของสำนักงานผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งได้รวบรวมผลการตรวจราชการประจำปีในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ จากการตรวจราชการตามแผนที่กำหนดไว้ เพื่อติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานต่างๆ โดยใช้วิธีการอธิบายและมีแผนภาพประกอบ ทำให้เข้าใจง่าย โดยส่วนใหญ่แต่ละเรื่องจะประกอบด้วยผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมาย มีการให้ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะของผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย รวมทั้งมีการรายงานความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะของที่ปรึกษาผู้ตรวจราชการภาคประชาชน

โครงสร้างและระบบการตรวจราชการกองทัพบก

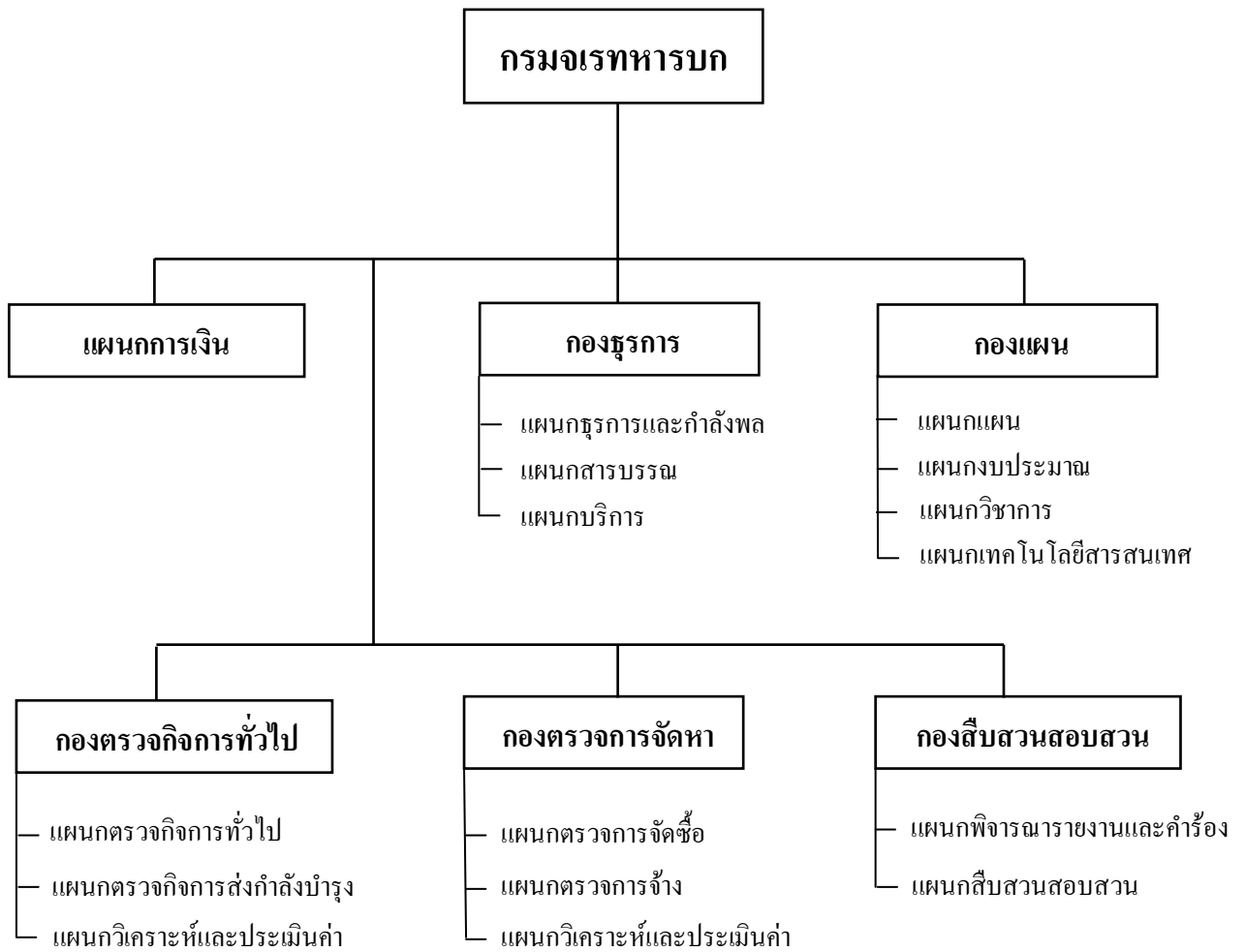
การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้มุ่งเน้นศึกษาเฉพาะการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกซึ่งมีพันธกิจ หรือหน้าที่หลัก คือ ๑. ดำเนินการตรวจราชการ เพื่อให้การปฏิบัติงานของหน่วยเป็นไปด้วยความถูกต้อง ประหยัด มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อทางราชการ ๒. ดำเนินการสืบสวนสอบสวนด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเสนอผู้บังคับบัญชา ได้อย่างถูกต้องและทันเวลา และ ๓. พัฒนาคณาจารย์ในสายงานจเรและผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความสามารถที่ทันสมัยสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน มีคุณธรรมและอุดมการณ์

เป้าประสงค์หลักของกรมจเรทหารบก คือ เพื่อให้กองทัพบกมีความพร้อมรบ และมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ และเป็นเครื่องมือในการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพของผู้บังคับบัญชา โดยมีระเบียบที่กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจราชการกองทัพบก คือ ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการตรวจในหน้าที่นายทหารจเร พ.ศ. ๒๕๕๒ ระเบียบนี้กำหนดขึ้นเพื่อให้ นายทหารจเรซึ่งมีหน้าที่ในการตรวจราชการกองทัพบก และหน่วยที่เกี่ยวข้องทราบ นโยบายอำนาจ ขอบเขตความรับผิดชอบ การรายงานและการปฏิบัติ การตรวจ เพื่อใช้เป็นหลักปฏิบัติให้สอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

๑. โครงสร้างหน่วย กรมจเรทหารบก

โครงสร้างหน่วย กรมจเรทหารบก ประกอบด้วย แผนกการเงิน กองธุรการ กองแผน กองตรวจกิจการทั่วไป กองตรวจการจัดหา และ กองสืบสวนสอบสวน ดังแผนภาพที่ ๓ - ๑

แผนภาพที่ ๓ - ๑ โครงสร้างหน่วย กรมจเรทหารบก

ที่มา : กรมจเรทหารบก (ออนไลน์, ๒๕๖๐)

๑.๑ แผนการเงิน มีหน้าที่

๑.๑.๑ ดำเนินการเบิก รับ จ่าย เก็บรักษาเงิน และการบัญชีของหน่วย ให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ

๑.๑.๒ เสนอแนะ ให้คำปรึกษาทางด้านการเงิน และการบัญชีแก่ผู้บังคับบัญชา

๑.๑.๓ บันทึกและรายงานสถิติผลงานตามหน้าที่

๑.๒ กองธุรการ มีหน้าที่

๑.๒.๑ ดำเนินการเกี่ยวกับการธุรการ การกำลังพล การสารบรรณ และการบริการทั่วไปของกรมจเรทหารบก

๑.๒.๒ บันทึกและรายงานสถิติผลงานตามหน้าที่

๑.๓ กองแผน มีหน้าที่

๑.๓.๑ กำหนดนโยบาย วางแผน อำนาจการ ประสานงาน และกำกับการเกี่ยวกับการตรวจราชการและ การสืบสวนสอบสวน และให้คำแนะนำในการปฏิบัติหน้าที่แก่นายทหารจเรของหน่วยในกองทัพบก

๑.๓.๒ จัดทำแผนงานเกี่ยวกับการตรวจราชการ และการสืบสวนสอบสวน กำหนด ความต้องการงบประมาณ และควบคุมการใช้งบประมาณให้เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ

๑.๓.๓ วางแผน ดำเนินการ และกำกับการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาหลักสูตรในสายงานจเร รวมทั้งพิจารณา หลักการในการเข้ารับการศึกษาหลักสูตรต่างๆ ทั้งในกองทัพบก และนอกกองทัพบก

๑.๓.๔ วางแผน อำนาจการ ประสานงาน กำกับดูแล และดำเนินการเกี่ยวกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของกรมจเรทหารบก

๑.๓.๕ บันทึกและรายงานสถิติผลงานตามหน้าที่

๑.๔ กองตรวจกิจการทั่วไป มีหน้าที่

๑.๔.๑ รวบรวมข่าวสาร หลักฐาน ตลอดจนระเบียบและคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการ

๑.๔.๒ ดำเนินการตรวจราชการของหน่วยในกองทัพบกเกี่ยวกับกิจการทั่วไป และกิจการส่งกำลังบำรุง ยกเว้นการตรวจในเรื่องการฝึกกิจการที่เกี่ยวกับนายทหารพระธรรมนูญ และการจัดหา

๑.๔.๓ วิเคราะห์ผลการตรวจราชการ ประเมินค่าประสิทธิภาพของหน่วย จัดทำข้อเสนอในการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติราชการ และรายงานเพื่อผู้บังคับบัญชาจะได้ทราบ และสั่งการได้ถูกต้อง

๑.๔.๔ บันทึกและรายงานสถิติผลงานตามหน้าที่

๑.๕ กองตรวจการเจ้าหน้าที่

๑.๕.๑ รวบรวมข่าวสาร หลักฐาน ตลอดจนระเบียบและคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการ

๑.๕.๒ ดำเนินการตรวจราชการของหน่วยในกองทัพบกเกี่ยวกับการเจ้าหน้าที่

๑.๕.๓ รวบรวมข้อมูล แผนและงบประมาณการเจ้าหน้าที่ ข้อมูลการซื้อและจ้างการรายงานการตรวจและติดตามผลการตรวจ

๑.๕.๔ วิเคราะห์ผลการตรวจราชการ ประเมินค่าประสิทธิภาพของหน่วยจัดทำข้อเสนอ ในการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติราชการ และรายงานเพื่อผู้บังคับบัญชาจะได้ทราบ และสั่งการ ได้ถูกต้องที่เกี่ยวข้องกับการตรวจการเจ้าหน้าที่ทั้งปวง

๑.๕.๕ ปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจพิเศษ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

๑.๕.๖ บันทึกและรายงานสถิติผลงานตามหน้าที่

๑.๖ กองสืบสวนสอบสวน มีหน้าที่

๑.๖.๑ ดำเนินการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติราชการของหน่วย และกำลังพลในกองทัพบก รวมทั้งเรื่องอื่นๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

๑.๖.๒ รายงานการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับข้อเท็จจริง หลักฐานความเห็นว่ามีผู้ใดมีความผิดพลาด บกพร่อง หรือไม่เหมาะสม รวมถึงพฤติกรรมและสาเหตุแห่งความผิดพลาด บกพร่อง หรือความไม่เหมาะสม ตลอดจนความเห็นและข้อเสนอ เพื่อผู้บังคับบัญชาจะได้สั่งการต่อไปได้ถูกต้อง

๑.๖.๓ บันทึกและรายงานสถิติผลงานตามหน้าที่

๒. ระบบการตรวจราชการกองทัพบก

กรมจเรทหารบก ได้ออกคำสั่งการตรวจราชการในแต่ละปี โดยกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการตรวจราชการไว้ ประกอบด้วย เรื่องที่ทำการตรวจ กำหนดการตรวจ หน่วยรับตรวจ จำนวนชุดตรวจ และรายชื่อผู้ตรวจ ในปัจจุบันมี ชุดตรวจกิจการทั่วไป จำนวน ๒ ชุด ชุดตรวจกิจการทั่วไป หน่วยทหารพราน จำนวน ๑ ชุด ชุดตรวจสายงานสวัสดิและเรือนจำทหาร จำนวน ๑ ชุด ชุดตรวจการเจ้าหน้าที่ จำนวน ๑ ชุด ชุดตรวจพิเศษสังเกตการณ์การตรวจรับพัสดุ ชุดตรวจพิเศษงานก่อสร้าง (งานสนาม) และมีการจัดชุดตรวจเยี่ยม โดยผู้บังคับบัญชา จำนวน ๑ ชุด นอกจากนั้นกรมจเรทหารบก ได้รับการกิจการตรวจตามนโยบายของผู้บังคับบัญชา ให้ดำเนินการจัดคณะกรรมการตรวจสอบ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตกำลังพลและครอบครัว และประสิทธิภาพหน่วยทหาร ทบ. และจัดคณะกรรมการตรวจสอบการบริหารงานกองทุนชุมชน ทบ. ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยในกองทัพบกที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ งบประมาณที่ได้รับในการตรวจราชการ

กรมจเรทหารบกได้รับงบประมาณประจำปีเพื่อใช้ในการตรวจราชการ ตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๕๗ – ๒๕๖๐ มีจำนวนใกล้เคียงกัน ต่างกันไม่เกินร้อยละ ๑๕.๒ ดังตารางที่ ๓ – ๑ ขึ้นอยู่กับการจัดสรรงบประมาณของ ทบ. ในแต่ละปี ซึ่งกำหนดกรอบเกณฑ์การจัดสรรไว้ตามงบประมาณที่ได้รับในปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยข้อจำกัดในเรื่องของจำนวนผู้ตรวจราชการในแต่ละชุดตรวจ ดังตารางที่ ๓ – ๒ และ ตารางที่ ๓ – ๓ แสดงจำนวนผู้ตรวจราชการในแต่ละชุดตรวจของ จบ. ปีงบประมาณ ๒๕๕๗ – ๒๕๖๐ มีจำนวนมากกว่าจำนวนผู้ตรวจราชการที่บรรจุจริง เนื่องจากผู้ตรวจราชการบางคนต้องตรวจหลายเรื่อง จึงมีรายชื่ออยู่ในชุดตรวจมากกว่าหนึ่งชุด

ตารางที่ ๓ – ๑ สถานภาพงบประมาณที่ได้รับ ปีงบประมาณ ๒๕๕๗ – ๒๕๖๐

ลำดับ	รายการ	งบประมาณที่ได้รับในปีงบประมาณ			
		๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐
๑	รายการตรวจกิจการทั่วไป	๒,๐๕๘,๕๒๓.-	๒,๑๕๘,๔๘๓.-	๒,๑๕๘,๔๘๓.-	๒,๑๕๘,๔๘๓.-
๒	รายการสืบสวนสอบสวน	๒๗๗,๕๘๐.-	๒๗๗,๕๘๐.-	๒๗๗,๕๘๐.-	๒๗๗,๕๘๐.-
๓	รายการตรวจแนะนำ	๒๒๕,๗๗๑.-	๒๒๕,๗๗๑.-	๒๒๕,๗๗๑.-	๒๒๕,๗๗๑.-
๔	รายการตรวจสอบและประเมินผล การพัฒนาคุณภาพชีวิตกำลังพล และครอบครัว และประสิทธิภาพ หน่วยทหาร ทบ.	๑,๕๖๕,๖๑๑.-	๑,๗๖๕,๖๑๑.-	๑,๗๖๖,๒๑๘.-	๑,๗๖๖,๒๑๘.-
๕	รายการตรวจการจัดหา	๕๔๕,๕๖๖.-	๕๔๕,๕๑๑.-	๕๗๒,๕๗๑.-	๕๗๕,๕๒๕.-
๖	รายการการสัมมนาวิชาการสายงานจเร	๔๗๕,๓๓๗.-	๕๑๑,๔๗๓.-	๕๑๑,๔๗๓.-	๕๑๑,๔๗๓.-
๗	รายการตรวจสอบการบริหารงาน กองทุนชุมชน ทบ.	-	๔๑๖,๔๕๔.-	๔๑๗,๔๕๘.-	๔๑๗,๔๕๘.-
	รวมเป็นเงินทั้งสิ้น (บาท)	๕,๑๕๖,๗๘๗.-	๕,๕๐๕,๓๒๓.-	๕,๕๓๐,๐๐๐.-	๕,๕๓๕,๕๔๗.-

ตารางที่ ๓ – ๒ จำนวนผู้ตรวจราชการแต่ละชุดตรวจของ จบ. ปีงบประมาณ ๒๕๕๗ – ๒๕๖๐

ลำดับ	รายการ	จำนวนผู้ตรวจราชการแต่ละชุดตรวจของ จบ. ในปีงบประมาณ			
		๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐
๑	ชุดตรวจกิจการทั่วไป ชุดที่ ๑	๖	๖	๘	๗
๒	ชุดตรวจกิจการทั่วไป ชุดที่ ๒	๖	๖	๘	๖
๓	ชุดตรวจกิจการทั่วไป หน่วยทหารพราน	๕	๑๑	๗	๗
๔	ชุดตรวจการจัดทา	๗	๘	๘	๖
๕	ชุดตรวจสายงานสถิติและเวียนจำหน่าย	๕	๖	๔	๓
๖	ชุดตรวจพิเศษงานก่อสร้าง (งานสนาม)	๔	๕	๓	๖
๗	ชุดตรวจพิเศษสังเกตการณ์การตรวจรับพัสดุ	-	๖	๔	๓
๘	ชุดสืบสวนสอบสวน	๖	๕	๗	๗
๙	ชุดตรวจพิเศษอื่นๆ	๑๐	๑๒	๑๖	๑๘
	รวมทั้งสิ้น (คน)	๔๕	๖๕	๖๕	๖๓

ตารางที่ ๓ – ๓ จำนวนผู้ตรวจราชการของ จบ. ปีงบประมาณ ๒๕๕๗ – ๒๕๖๐

รายการ	ปีงบประมาณ			
	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐
จำนวนผู้ตรวจราชการที่บรรจุจริง (คน)	๓๕	๔๔	๔๗	๔๑

๒.๒ จำนวนวันในการตรวจและจำนวนหน่วยรับตรวจ

การตรวจราชการของ จบ. ในปีงบประมาณ ๒๕๕๗ – ๒๕๖๐ มีจำนวนวันในการตรวจใกล้เคียงกัน ต่างกันไม่เกินร้อยละ ๑๓.๖๐ ดังตารางที่ ๓ – ๓ แต่จำนวนหน่วยในการตรวจต่างกันสูงสุดถึงร้อยละ ๔๒.๗๖ ดังตารางที่ ๓ – ๔ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจำนวนวันและจำนวนหน่วยในการตรวจขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น งบประมาณที่ได้รับ เวลาที่ใช้ในการเดินทาง เรื่องที่ทำการตรวจ การปรับเปลี่ยนรูปแบบการตรวจ เป็นต้น

ตารางที่ ๓ – ๔ จำนวนวันในการตรวจราชการของ จบ. ปีงบประมาณ ๒๕๕๗ – ๒๕๖๐

ลำดับ	รายการ	จำนวนวันในการตรวจ แต่ละปีงบประมาณ			
		๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐
๑	ชุดตรวจกิจการทั่วไป ชุดที่ ๑	๑๒๔	๑๒๖	๑๓๘	๑๓๙
๒	ชุดตรวจกิจการทั่วไป ชุดที่ ๒	๑๕๑	๑๓๒	๗๒	๑๑๕
๓	ชุดตรวจกิจการทั่วไป หน่วยทหารพราน	๒๐	๑๙	๒๒	๒๗
๔	ชุดตรวจการจัดหา	๑๑๕	๑๐๒	๙๓	๙๙
๕	ชุดตรวจสายงานสวัสดิและเรือนจำทหาร	๖๙	๗๔	๗๒	๕๖
๖	ชุดตรวจพิเศษงานก่อสร้าง (งานสนาม)	๔๘	๒๔	๑๐๘	๒๘
	รวมจำนวนวันในการตรวจ (วัน)	๕๒๗	๔๗๗	๕๐๕	๔๖๔

ตารางที่ ๓ – ๕ จำนวนหน่วยในการตรวจราชการของ จบ. ปีงบประมาณ ๒๕๕๗ – ๒๕๖๐

ลำดับ	รายการ	จำนวนหน่วยในการตรวจ แต่ละปีงบประมาณ			
		๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐
๑	ชุดตรวจกิจการทั่วไป ชุดที่ ๑	๑๓๒	๑๒๘	๑๐๙	๑๑๕
๒	ชุดตรวจกิจการทั่วไป ชุดที่ ๒	๑๕๗	๑๑๕	๖๕	๙๕
๓	ชุดตรวจกิจการทั่วไป หน่วยทหารพราน	๑๒	๑๒	๑๑	๑๑
๔	ชุดตรวจการจัดหา	๕๐	๖๑	๔๓	๕๔
๕	ชุดตรวจสายงานสวัสดิและเรือนจำทหาร	๔๗	๒๙	๒๖	๓๖
๖	ชุดตรวจพิเศษงานก่อสร้าง (งานสนาม)	๑๖	๘	๓๖	๑๑
	รวมจำนวนหน่วยในการตรวจ (หน่วย)	๔๑๔	๓๕๓	๒๖๐	๓๒๒

จากการศึกษาโครงสร้างและระบบการตรวจราชการกองทัพบก ในส่วนของกรมจเรทหารบก มีโครงสร้างการจัดหน่วยที่เหมาะสมกับภารกิจที่ได้รับในเรื่องการตรวจราชการและการสืบสวนสอบสวน โดยมีแผนกที่ทำหน้าที่วิเคราะห์และประเมินค่าผลการตรวจ ทำให้ได้ข้อมูลนำเสนอให้ผู้บังคับบัญชาได้รับทราบ เพื่อพิจารณาสั่งการ รวมทั้งเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ นอกจากนี้ ยังมีการรวบรวมข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขข้อบกพร่องที่ตรวจพบให้หน่วยรับตรวจได้นำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ในระบบการตรวจราชการกองทัพบก ผู้ตรวจราชการต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่ทำการตรวจ และสำหรับงานด้านการสืบสวนสอบสวน ผู้ตรวจราชการต้องมีความรู้ความสามารถในด้านการสืบสวนสอบสวนโดยเป็นไปตามหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ สิ่งสำคัญในระบบการตรวจราชการคือการนำผลการตรวจมาสรุป วิเคราะห์และประเมินค่า เพื่อจัดทำรายงาน

ผลการตรวจนำเรียนให้ผู้บังคับบัญชาได้รับทราบและใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในด้านการบริหารงาน รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ต่อไป

แผนปฏิบัติการ ๔ ปี ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในระบบการตรวจราชการกองทัพบก ต้องมีการวางแผนการตรวจล่วงหน้าอย่างน้อย ๑ ปี ยกเว้นกรณีเร่งด่วนที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้ดำเนินการตรวจพิเศษ โดยการจัดประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณาเพื่อกำหนดแผนการตรวจราชการประจำปี ซึ่งมีวงรอบการตรวจครบทุกหน่วยประมาณ ๒ – ๓ ปี การวางแผนการตรวจจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลให้ครอบคลุมในด้านยุทธศาสตร์ เป้าหมาย นโยบายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้มีการแปลงเป็นแผนปฏิบัติการของแต่ละหน่วยงานในงานวิจัยนี้ จึงได้ศึกษาแผนปฏิบัติการ ๔ ปี ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. แผนปฏิบัติการ ๔ ปี กระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๖๒

ตามแผนปฏิบัติการ ๔ ปี กระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๖๒ (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๑) (กระทรวงกลาโหม, ออนไลน์, ๒๕๖๐) กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ จำนวน ๖ ประเด็น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทัพบก มีจำนวน ๕ ประเด็น สรุปได้ดังนี้

๑.๑ ประเด็นยุทธศาสตร์การพิทักษ์รักษาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

นโยบายการปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ เป้าหมายการให้บริการ/ เป้าประสงค์ คือ สถาบันพระมหากษัตริย์มีความปลอดภัยสูงสุดและได้รับการเทิดทูนอย่างสมพระเกียรติ ตัวชี้วัด คือ ร้อยละความสำเร็จของการเตรียมความพร้อมในการถวายความปลอดภัย การถวายพระเกียรติ การปฏิบัติตามพระราชประสงค์ และการเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ กลยุทธ์ที่ ๑ คือ พัฒนาระบบถวายความปลอดภัย พิทักษ์รักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ผลผลิต คือ การถวายความปลอดภัย การถวายพระเกียรติ และปฏิบัติตามพระราชประสงค์ กลยุทธ์ที่ ๒ คือ ส่งเสริมเทิดทูน และเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์และพระราชกรณียกิจเพื่อประชาชน รวมทั้งพิทักษ์และปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ ผลผลิต/โครงการ คือ โครงการ การเทิดทูน ป้องกัน รวมทั้งตอบโต้และทำความเข้าใจมิให้มีการล่วงละเมิดสถาบันพระมหากษัตริย์

๑.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ

นโยบายการรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศ เป้าหมายการให้บริการ/ เป้าประสงค์กระทรวง คือ ประเทศมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยคุกคามทางทหาร ตัวชี้วัด คือ ร้อยละความสำเร็จในการเตรียมความพร้อมของกองทัพไทยเพื่อเผชิญภัยคุกคามทางทหาร กลยุทธ์ คือ จัดเตรียมกำลัง เสริมสร้างพัฒนาให้กองทัพมีความพร้อมในการใช้กำลังเพื่อการป้องกัน ป้องปราม

แก้ไข และยุติความขัดแย้ง รวมทั้งให้ความสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมของกองทัพในการเผชิญกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ของประเทศ การวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการทหาร และความมั่นคง และอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ผลผลิต/โครงการ คือ การเสริมสร้างศักยภาพกองทัพและระบบป้องกันประเทศ และโครงการพัฒนาขีดความสามารถของกองทัพ

๑.๓ ประเด็นยุทธศาสตร์การรักษาความมั่นคงของรัฐ

นโยบายการรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศ เป้าหมายการให้บริการ/ เป้าประสงค์กระทรวง คือ สถานการณ์ความมั่นคงภายในประเทศอยู่ในระดับปกติ ตัวชี้วัด คือ ร้อยละความสำเร็จในการสนับสนุนการรักษาความมั่นคงของรัฐ กลยุทธ์ คือ การดำเนินงานและการสนับสนุนการรักษาความมั่นคงของรัฐภายใต้กรอบของกฎหมาย ผลผลิต/โครงการ คือ โครงการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๑.๔ ประเด็นยุทธศาสตร์การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับต่างประเทศ

นโยบายการรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศ เป้าหมายการให้บริการ/ เป้าประสงค์กระทรวง คือ ความสัมพันธ์ทางทหารที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศสมาชิกอาเซียน มิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ เพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ และเวทีระหว่างประเทศ ตัวชี้วัด คือ ร้อยละความสำเร็จของการรักษาและเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางทหารกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศสมาชิกอาเซียน มิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ รวมทั้งการพัฒนาบทบาทในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ และเวทีระหว่างประเทศ ตามแผนที่กำหนด กลยุทธ์ คือ รักษาและเสริมสร้างความสัมพันธ์ ความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศสมาชิกอาเซียน มิตรประเทศ องค์การระหว่างประเทศ และบทบาทในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ และเวทีระหว่างประเทศ เพื่อเผชิญภัยคุกคามและความท้าทายร่วมกัน โดยให้ความสำคัญกับการดำเนินการในกรอบประชาคมอาเซียน ตามแนวทางการปฏิบัติของกระทรวงกลาโหม เพื่อรองรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียน และการรักษาสมดุลของความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ รวมทั้งพัฒนากลไกในการดำเนินการพัฒนาองค์กรและบุคลากรให้มีประสิทธิภาพสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง ผลผลิต/โครงการ คือ การเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางทหารที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน มิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ และโครงการความร่วมมือด้านความมั่นคงในกรอบอาเซียน

๑.๕ ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน

นโยบายการรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศ เป้าหมายการให้บริการ/ เป้าประสงค์กระทรวง คือ คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ตัวชี้วัด คือ ร้อยละความสำเร็จของการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติและฟื้นฟูประชาธิปไตย สังคมมีความปลอดภัย

และได้รับผลกระทบจากปัญหาเสพติดลดลง ตัวชี้วัด คือ ร้อยละของความสำเร็จของการแก้ไข ปัญหาเสพติด ประชาชนในพื้นที่ดำเนินการที่กระทรวงกลาโหมรับผิดชอบมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตัวชี้วัด คือ ร้อยละความสำเร็จของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและช่วยเหลือประชาชน กลยุทธ์ คือ พัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน โดยใช้ศักยภาพของกระทรวงกลาโหม รวมทั้งพัฒนา กลไกในการดำเนินการ พัฒนาองค์กรและบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาใช้ประโยชน์จากความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้งในประเทศและนอกประเทศ ผลผลิต/โครงการ คือ โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โครงการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติด โครงการปราบปรามยาเสพติด โครงการบำบัด รักษาผู้ติดยาเสพติด โครงการพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานและช่วยเหลือประชาชน และโครงการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดกาญจนบุรี

๒. ยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการกองทัพบก พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๒

ตามยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการกองทัพบก พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๒ (กองทัพบก, ออนไลน์, ๒๕๖๐) กองทัพบกมีพันธกิจในการเตรียมกำลังและการใช้กำลัง โดยการเตรียมกำลัง หมายถึง จัดเตรียมและเสริมสร้างกำลังทั้งปวงในส่วนของกองทัพ และช่วยเหลือ สนับสนุน การจัดเตรียมกำลังทางบกของส่วนราชการอื่น ให้มีความพร้อมตั้งแต่ยามปกติ เพื่อให้มีความเพียงพอ และพร้อมที่จะเผชิญภัยคุกคามทั้งจากภายในและภายนอกประเทศรวมทั้งมีขีดความสามารถ ที่จะปฏิบัติการทางทหารและภารกิจทางทหารนอกเหนือสงคราม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการพัฒนา การเสริมสร้างกำลังตามยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม และแผนการพัฒนา เสริมสร้าง กำลังกองทัพ ทั้งในด้านโครงสร้างกำลัง ความพร้อมรบ ความต่อเนื่องในการรบและ ความทันสมัย การใช้กำลัง หมายถึง ใช้กำลังที่ได้จัดเตรียมไว้หรือที่จะระดมสรรพกำลัง เพื่อป้องกัน ราชอาณาจักรจากภัยคุกคามภายในและภายนอกประเทศ การป้องกัน พิทักษ์ และเทิดทูนสถาบัน พระมหากษัตริย์ การคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของชาติ การรักษาความมั่นคงภายใน การรักษา ความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การช่วยพัฒนาประเทศ ตลอดจนการสนับสนุนรัฐบาลและ ประชาชนในการแก้ไขปัญหาสำคัญของชาติในรูปแบบต่างๆ

ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ ผลผลิต/โครงการ ตามแผนปฏิบัติการ กองทัพบก พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๒ สรุปได้ดังนี้

๒.๑ ประเด็นยุทธศาสตร์การพิทักษ์รักษาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยมีเป้าประสงค์ สถาบันพระมหากษัตริย์มีความปลอดภัยสูงสุดและได้รับการเทิดทูนอย่างสมพระเกียรติ กลยุทธ์ คือ ๑. พัฒนาระบบความปลอดภัย และถวายพระเกียรติให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ๒. เทิดทูน ป้องกันมิให้มีการล่วงละเมิดสถาบันพระมหากษัตริย์ และสนองงานตามพระราชประสงค์โดยใช้ ศักยภาพของ ทบ. อย่างเต็มขีดความสามารถ ผลผลิต/โครงการ คือ ๑. การถวายความปลอดภัย

การถวายพระเกียรติ และปฏิบัติตามพระราชประสงค์ ๒. การเทิดทูนป้องกัน รวมทั้งตอบโต้และ
 ทำความเข้าใจมิให้มีการล่วงละเมิดสถาบันพระมหากษัตริย์

๒.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ เป้าประสงค์คือ กองทัพบกมีการพัฒนา
 กำลังทางบกเพื่อให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามทางทหาร กลยุทธ์ คือ ๑. การจัดเตรียมกำลัง เสริมสร้าง
 พัฒนา และบริหารจัดการให้กองทัพบกมีความพร้อมในการใช้กำลังเพื่อการป้องกัน ป้อมปราง แก้วไข
 และยุคความขัดแย้งต่างๆ ๒. พัฒนาและเสริมสร้างขีดความสามารถด้านกำลังพล การข่าว การฝึก
 ศึกษา ยุทธวิธี การส่งกำลังบำรุง และระบบกำลังสำรอง ให้สามารถเผชิญภัยคุกคามทางทหาร
 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๓. การเตรียมสนามรบด้านกิจการพลเรือนให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามทางทหาร
 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๔. การจัดระเบียบหมู่บ้านในพื้นที่ชายแดนให้เอื้อต่อการปฏิบัติการทางทหาร
 ๕. พัฒนาและปรับปรุงหน่วยงานเพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง บุคลากรมีความพร้อม
 และความสามารถในการเรียนรู้ คิดริเริ่ม และมุ่งมั่นในการปฏิบัติราชการ ผลผลิต/โครงการ คือ
 ๑. การเตรียมกำลังและการใช้กำลังในการป้องกันประเทศ และรักษาความมั่นคงภายในโดยใช้กำลัง
 กองทัพบก ๒. การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ของคนในชาติและฟื้นฟูประชาธิปไตย

๒.๓ ประเด็นยุทธศาสตร์การรักษาความมั่นคงของรัฐ เป้าประสงค์ คือ สถานการณ์
 ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในพื้นที่รับผิดชอบมีแนวโน้มที่ดีขึ้น กลยุทธ์ คือ ๑. ปรับปรุง
 และเสริมสร้างหน่วยทหารให้มีขีดความสามารถในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัด
 ชายแดนภาคใต้ ๒. เสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้กับ
 เจ้าหน้าที่ของรัฐโดยนำหลักยุทธศาสตร์พระราชทาน เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา มาเป็นหลักปฏิบัติในการแก้ไข
 ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ๓. พัฒนาประสิทธิภาพการรักษาความสงบเรียบร้อย
 และสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
 ผลผลิต/โครงการ คือ การแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๒.๔ ประเด็นยุทธศาสตร์การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับต่างประเทศ
 เป้าประสงค์ คือ ความสัมพันธ์ทางทหารที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศสมาชิกอาเซียน มิตรประเทศ
 และองค์การระหว่างประเทศ รวมทั้งมีบทบาทในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ
 และเวทีระหว่างประเทศ กลยุทธ์ คือ ๑. พัฒนาความสัมพันธ์และเสริมสร้างความร่วมมือทางทหาร
 กับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศสมาชิกอาเซียน มิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศในทุกมิติ
 ๒. พัฒนาและเสริมสร้างขีดความสามารถกำลังกองทัพบกให้พร้อมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพใน
 กรอบสหประชาชาติ และเวทีระหว่างประเทศ ผลผลิต/โครงการ คือ ๑. การสร้างความร่วมมือด้าน
 ความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน มิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ ๒. การดำเนินงาน
 ความร่วมมือด้านความมั่นคงในกรอบอาเซียน

๒.๕ ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน เป้าประสงค์ คือ ประชาชนในพื้นที่ดำเนินการของกองทัพบก มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น กลยุทธ์ คือ ๑. เสริมสร้างขีดความสามารถของหน่วยทหารในการพัฒนาประเทศและสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ รวมทั้งการรักษาความมั่นคงในพื้นที่รับผิดชอบของกองทัพบก ๒. เสริมสร้างความพร้อมของกองทัพ ให้สามารถเผชิญสถานการณ์วิกฤติและสามารถสนับสนุนหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งช่วยเหลือประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๓. เสริมสร้างจิตสำนึกความรักชาติและสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ของคนในชาติ ๔. เสริมสร้างความร่วมมือในการป้องกัน สกัดกั้น และปราบปรามปัญหาอาชญากรรมร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ผลผลิต/โครงการ คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการช่วยเหลือประชาชน

จากการศึกษาแผนปฏิบัติการ ๔ ปี กระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๖๒ (ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ ๑) และยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการกองทัพบก พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๖๒ ทำให้ทราบว่า ประเด็นยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการกระทรวงกลาโหม ได้ถ่ายทอดสู่ยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของกองทัพบก เมื่อมีการปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนด จะส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการบริหารประเทศในภาพรวมต่อไป

การประเมินผลการตรวจราชการและการจัดทำรายงานของกองทัพบก

การประเมินผลการตรวจราชการและการจัดทำรายงานของกองทัพบก ยึดถือปฏิบัติ ตามระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการตรวจในหน้าที่นายทหารจเร พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยแบ่งเป็นรายงานผลการตรวจของชุดตรวจต่างๆ ดังนี้

๑. การประเมินผลการตรวจราชการตามระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการตรวจในหน้าที่นายทหารจเร พ.ศ. ๒๕๕๒

ตามระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการตรวจในหน้าที่นายทหารจเร พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๓ การประเมินผล ข้อ ๑๗ กำหนดให้ เมื่อมีการตรวจต่อส่วนราชการต่างๆ นายทหารจเร จะต้องประเมินผลการปฏิบัติของหน่วยรับตรวจในเรื่องที่ตรวจให้ผู้บังคับบัญชาทราบในรายงานการตรวจด้วย และในข้อ ๑๘ การประเมินผลการปฏิบัติแต่ละเรื่องและเป็นส่วนรวม ถ้ามิได้มีการกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้กำหนดไว้เป็น ๔ ระดับ คือ ดีมาก ดี พอใช้และยังไม่พอใช้ ทั้งนี้ ดีมาก หมายถึง ผลการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์สูง คิดเป็นคะแนนร้อยละ ๕๐ ขึ้นไป และไม่ปรากฏข้อบกพร่องสำคัญมาก ข้อบกพร่องสำคัญ ข้อบกพร่องซ้ำ ดี หมายถึง ผลการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง คิดเป็นคะแนนร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป และไม่ปรากฏข้อบกพร่องสำคัญมาก พอใช้ หมายถึง ผลการปฏิบัติ

สำเร็จลุล่วงสมความมุ่งหมายในขั้นต่ำ คิดเป็นคะแนนร้อยละ ๗๐ ขึ้นไป ยังไม่พอใช้ หมายถึง ผลการปฏิบัติยังไม่ถึงขั้นความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในขั้นต่ำ คิดเป็นคะแนนต่ำกว่าร้อยละ ๗๐

การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบก ใช้วิธีการประเมินขั้นต้น โดยนายทหารจเรซึ่งมีหน้าที่ตรวจราชการหน่วยในกองทัพบก แต่ละชุดตรวจได้กำหนดเกณฑ์ น้ำหนักคะแนนแต่ละหัวข้อย่อยในเรื่องที่ตรวจ แล้วนำมารวมคิดเป็นร้อยละ ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึง ข้อบกพร่อง ที่ตรวจพบประกอบด้วย สำหรับการกำหนดหัวข้อการตรวจ มีจัดประชุมผู้ตรวจเพื่อ ร่วมกันพิจารณาปรับปรุงหัวข้อการตรวจในแต่ละปี เนื่องจากระเบียบ คำสั่ง ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ตรวจ มีการเปลี่ยนแปลง

๒. การจัดทำรายงานผลการตรวจตามระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการตรวจ ในหน้าที่นายทหารจเร พ.ศ. ๒๕๕๒

ตามระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการตรวจในหน้าที่นายทหารจเร พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๔ การรายงานผลและการปฏิบัติต่อรายงานผลการตรวจ ข้อ ๑๕ กำหนดไว้ว่า รายงานการตรวจ จัดทำขึ้นด้วยความมุ่งหมายที่จะให้ผู้บังคับบัญชาได้ทราบในเรื่องต่างๆ ดังนี้ ๑. สถานภาพของหน่วย ในเรื่องที่ทำการตรวจเช่น สถานภาพของขวัญและวินัย สถานภาพความพร้อมรบ เป็นต้น ๒. ประสิทธิภาพ ของหน่วยในการปฏิบัติภารกิจ และ ๓. ข้อขัดข้อง ข้อบกพร่อง และข้อเสนอแนะในการแก้ไข สำหรับการปฏิบัติต่อรายงานผลการตรวจมีความมุ่งหมายเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นของ หน่วยรับตรวจได้รับทราบข้อบกพร่องและสั่งการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตามอำนาจหน้าที่ของตน และให้รายงานผลการแก้ไขข้อบกพร่อง พร้อมปัญหาที่เกิดขีดความสามารถ และ/หรืออยู่นอกเหนือ อำนาจ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้นๆ พิจารณาแก้ไขและสรุปรายงานตามสายงานให้ ผู้บังคับบัญชาทราบและ/หรือสั่งการ

การจัดทำรายงานผลการตรวจของกรมจเรทหารบก นำเรียนให้ผู้บังคับบัญชา ได้รับทราบ หรือพิจารณาสั่งการ เป็นไปตามระเบียบที่กำหนด โดยส่วนใหญ่รายงานผลการตรวจ ประกอบด้วย ผลการประเมินหน่วยรับตรวจคิดเป็นร้อยละ ข้อบกพร่องที่ตรวจพบ ข้อสังเกตและ ข้อเสนอแนะ ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันในรายละเอียดของแต่ละชุดตรวจ การกำหนดหัวข้อการตรวจ มุ่งเน้นถึงการปฏิบัติตามระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้องเป็นหลักจึงอาจสามารถตรวจสอบได้เพียงประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านเวลาและจำนวนชุดตรวจ ทำให้การตรวจถึงผลที่ได้รับ จากการปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ นั้น ไม่สามารถทำได้ไม่เต็มที่

สรุป

จากการศึกษาการจัดทำรายงานผลการตรวจราชการของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และรายงานผลการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย ทำให้ทราบแนวทางการจัดทำรายงานผลการตรวจราชการ ทั้งในรูปแบบการตรวจราชการแบบบูรณาการและการตรวจราชการประจำปี ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยการตรวจราชการของทั้งสองหน่วยงานเป็นการตรวจติดตามผลการปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่ทั่วประเทศ ทั้งในระดับนโยบายของรัฐบาล และนโยบายของกระทรวง รายงานผลการตรวจราชการดังกล่าว ได้จัดทำในรูปแบบการอธิบายผลการดำเนินงานตามนโยบาย ปัญหาอุปสรรค ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน และแนวทางในการแก้ไขปัญหา การตรวจราชการแบบบูรณาการประกอบด้วยผู้ตรวจราชการจากกระทรวงต่างๆ ที่ปรึกษาผู้ตรวจราชการ ภาคประชาชนด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวิชาการ และด้านสิ่งแวดล้อม และคณะกรรมการธรรมาภิบาล จังหวัด โดยดำเนินการตรวจ ๒ รอบ ในรอบที่ ๒ เป็นการตรวจติดตามผลการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจราชการ ทำให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมส่วนที่เกี่ยวข้อง และช่วยให้การแก้ไขปัญหาอุปสรรค เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กรมจเรทหารบกเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการตรวจราชการหน่วยในกองทัพบก มีโครงสร้างการจัดหน่วยที่เหมาะสมกับภารกิจที่ได้รับในเรื่องการตรวจราชการ ซึ่งมีแผนกที่ทำหน้าที่วิเคราะห์และประเมินค่าผลการตรวจ เป้าประสงค์หลักของหน่วย คือ เพื่อให้กองทัพบกมีความพร้อมรบ และมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ และเป็นเครื่องมือในการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพของผู้บังคับบัญชา การวางแผนการตรวจราชการต้องคำนึงถึงแผนการปฏิบัติราชการ ในส่วนของกองทัพบก ต้องวางแผนการตรวจให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และแผนการปฏิบัติราชการกองทัพบก ซึ่งได้ถ่ายทอดมาจากยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติราชการกระทรวงกลาโหม เพื่อให้การตรวจราชการสามารถสนับสนุน ติดตามความก้าวหน้า ผลการปฏิบัติของหน่วยในกองทัพบกให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ที่กำหนด รวมทั้งรับทราบปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกในปีงบประมาณ ๒๕๕๗ – ๒๕๖๐ ทำให้ทราบว่า งบประมาณที่ได้รับในแต่ละปี จำนวนผู้ตรวจราชการ การจัดชุดตรวจ และจำนวนวันในการตรวจมีความใกล้เคียงกัน แต่จำนวนหน่วยรับตรวจมีความแตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ดังนั้น การวางแผนการตรวจราชการ จึงควรพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน ทั้งนี้ต้องมีการรวบรวมข้อมูลสถิติเกี่ยวกับการตรวจราชการที่ผ่านมาอย่างเป็นระบบ เพื่อนำมาพัฒนาการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการนำหลักการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐมาใช้ เพื่อให้มีการพัฒนาระบบการตรวจราชการอย่างต่อเนื่อง

การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบก มีระเบียบที่กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจราชการกองทัพบก คือ ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการตรวจในหน้าที่นายทหารจเร พ.ศ. ๒๕๕๒ การประเมินขั้นต้นโดยนายทหารจเรซึ่งมีหน้าที่ตรวจราชการหน่วยในกองทัพบก แต่ละชุดตรวจได้กำหนดเกณฑ์ น้ำหนักคะแนนแต่ละหัวข้อย่อยในเรื่องที่ตรวจ นำมารวมคิดเป็นร้อยละเป็นภาพรวมของหน่วย การกำหนดหัวข้อการตรวจ มุ่งเน้นถึงการปฏิบัติตามระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวข้องเป็นหลักจึงอาจสามารถตรวจสอบได้เพียงประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านเวลาและจำนวนชุดตรวจ ทำให้การตรวจถึงผลที่ได้รับจากการปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่นั้น ไม่สามารถทำได้ไม่เต็มที่ จึงควรมีการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการให้สามารถตรวจสอบผลที่ได้รับจากการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง

บทที่ ๔

แนวทางการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการ ของกองทัพบก

ในบทนี้ได้ทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการตรวจราชการของกรมจเรทหารบก ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหน้าที่ในการตรวจราชการของกองทัพบก เพื่อทราบถึง สถานภาพ การประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบกในปัจจุบัน รวมทั้งปัจจัย ปัญหา ข้อจำกัดตามกระบวนการ ประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบก ทั้งนี้ ได้นำข้อมูล ความรู้ แนวคิดที่ได้รับจากการศึกษาในบทที่ผ่านมา นำมาใช้ในการพิจารณาหาข้อสรุป และนำเสนอแนวทางการพัฒนาการ ประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบก

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการตรวจราชการของกรมจเรทหารบก

การเสนอแนวทางในการพัฒนาขั้นตอนหรือกระบวนการทำงานภายในหน่วยงาน จำเป็นต้องทราบถึงสภาพแวดล้อมของหน่วยงานนั้นๆ ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ของกรมจเรทหารบก เพื่อทราบถึงสภาพแวดล้อมภายในและ ภายนอกองค์กร ดังนี้

๑. การวิเคราะห์สภาพภายในองค์กร (7S Framework)

๑.๑ จุดแข็ง (Strengths)

๑.๑.๑ ยุทธศาสตร์ (Strategy) กรมจเรทหารบกมีภารกิจที่ชัดเจน มีหน้าที่ ดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจราชการ สืบสวนและสอบสวนในเรื่องที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพและ ราชการของหน่วยต่างๆ ของกองทัพบก การสืบสวน สอบสวน และพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์และ การร้องเรียนที่เกี่ยวกับราชการ หรือทหาร หรือข้าราชการของกองทัพบก

การกำหนดแผนการปฏิบัติงานของกรมจเรทหารบก ยึดถือตามนโยบาย เจตนารมณ์ และการสั่งการของผู้บัญชาการทหารบก ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยรับตรวจ โดยหน่วย ทุกระดับ ต้องยึดถือ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับและสายการบังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ผลการปฏิบัติงาน ในภาพรวมของกองทัพบกเป็นไปตามเป้าประสงค์ของประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับกองทัพบก

๑.๑.๒ โครงสร้าง (Structure) กรมจเรทหารบก มีการจัดโครงสร้างแบบอัตราเฉพาะกิจ เป็นส่วนราชการขึ้นตรงกองทัพบก มีการแบ่งส่วนราชการและหน้าที่อย่างชัดเจน ประกอบด้วยส่วนงานด้านธุรการสนับสนุนการตรวจราชการ และผู้ตรวจราชการหรือตำแหน่งนายทหารจเรประจำกรม

๑.๑.๓ ระบบองค์กร (System) กรมจเรทหารบก ยึดถือปฏิบัติตามระเบียบวินัย และแบบธรรมเนียมทหาร มีผังการจัดองค์กร และสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน มีการกำหนดแผนการปฏิบัติงานของกรมจเรทหารบก โดยยึดถือตามนโยบายของผู้บังคับบัญชา ภารกิจและหน้าที่ ทั้งนี้ งานที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย การตรวจทั่วไป การตรวจพิเศษ การตรวจแนะนำ การสืบสวนสอบสวน การพัฒนาองค์กร และการพัฒนาบุคลากร โดยสรุปได้ดังนี้

การตรวจทั่วไป มีวัตถุประสงค์ให้หน่วยทหารในกองทัพบกมีการบริหารงานที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพ ผู้บังคับหน่วยดูแลกำลังพล ยุทธโศภกรณ์ การรักษาความปลอดภัยที่ตั้ง การปฏิบัติงานให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีความพร้อมในการปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมาย หน่วยรับตรวจสามารถนำผลการตรวจของนายทหารจเรไปพัฒนาหน่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพและสะท้อนภาพความพร้อมในการปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยตามความเป็นจริงให้ผู้บังคับบัญชาได้รับทราบ การตรวจทั่วไป ประกอบด้วย การตรวจกิจการทั่วไป การตรวจการจัดหา และการตรวจกิจการที่ได้รับมอบหมาย โดยการตรวจกิจการทั่วไป จัดชุดตรวจ จำนวน ๓ ชุด ทำการตรวจครบทุกหน่วยในวงรอบ ๒-๓ ปี การตรวจการจัดหา จัดชุดตรวจ จำนวน ๓ ชุด ทำการตรวจครบทุกหน่วยในวงรอบ ๒ ปี การตรวจกิจการที่ได้รับมอบหมายและการตรวจติดตามผล จัดกำลังพลเข้าร่วมการปฏิบัติหรือจัดชุดตรวจสนับสนุนการปฏิบัติ แล้วแต่กรณี

การตรวจพิเศษ มีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบข้อเท็จจริงเพิ่มเติม หรือติดตามผลการตรวจในเรื่อง การตรวจกิจการทั่วไป การตรวจการจัดหา การตรวจรับพัสดุ การตรวจงานก่อสร้าง (งานสนาม) และการตรวจสายงานสวัสดิและเรือนจำ ว่าหน่วยได้ดำเนินการโดยสุจริตเปิดเผยและเที่ยงธรรม เป็นไปตามนโยบายของ ทบ. โดยพิจารณาถึง คุณภาพ วัตถุประสงค์ที่จะใช้ ราคา และคำนึงถึงประโยชน์ระยะยาวของหน่วย และ ทบ. ป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงสามารถรายงานข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่องให้ผู้บังคับบัญชารับทราบ

การตรวจแนะนำ มีวัตถุประสงค์ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติราชการที่ถูกต้อง สร้างเสริมกำลังพลให้ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม เครื่องครัดต่อระเบียบวินัย ชุดตรวจแนะนำทำการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเคลื่อนที่ จำนวน ๒ ชุด เดินทางไปให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในระดับผู้ปฏิบัติที่จะต้องรับตรวจจากกรมจเรทหารบก ณ ที่ตั้งหน่วยที่เป็น

ศูนย์กลางของแต่ละภูมิภาค เพื่อชักชวนความเข้าใจโดยลดการปฏิบัติที่ผิดพลาดลงให้กับเจ้าหน้าที่ รับผิดชอบของหน่วย

การสืบสวนสอบสวน กรณีที่จะต้องทำการสืบสวน คือ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับ ประสิทธิภาพและการประหยัดของส่วนราชการต่างๆ ใน ทบ. เรื่องราวร้องทุกข์ การร้องเรียน และ เรื่องที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย โดยรายงานการสืบสวนสอบสวน จัดทำขึ้นด้วยความมุ่งหมาย ที่จะให้ผู้บังคับบัญชาได้ทราบข้อเท็จจริง และหลักฐานในเรื่องที่สั่งให้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนนั้น โดยถูกต้อง รวมทั้งได้ทราบพฤติกรรม พร้อมด้วยสาเหตุแห่งความผิดพลาดบกพร่องหรือ ความไม่เหมาะสม ในเรื่องนั้นๆ โดยถูกต้องชัดเจน

การพัฒนาองค์กร โดยจัดการสัมมนาพัฒนาระบบราชการ ดำเนินการ จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ และ โครงการหน่วยทหารสีขาว ในการดำเนินการพัฒนา บุคลากร ได้เปิดหลักสูตรนายทหารจเรกองทัพบก หลักสูตรกิจการจเรสำหรับนายทหารใหม่และ หลักสูตรเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจการจเร นอกจากนี้ได้ส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนภายในหน่วย (Unit School) และจัดการสัมมนาทางวิชาการสายงานจเร

๑.๑.๔ ทักษะของบุคลากร (Skill) กรมจเรทหารบก ได้ส่งเสริมให้กำลังพล ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม มีการฝึกทบทวนในตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ ให้กำลังพลได้เข้ารับการศึกษาน ในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

๑.๑.๕ คุณค่าร่วมในองค์กร (Shared Values) กำลังพลมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ในการปฏิบัติภารกิจให้สำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย มีความรักและผูกพันในองค์กร รวมทั้งร่วมกัน ผลักดันให้องค์กรบรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนด คือ กรมจเรทหาร บกเป็นหน่วยตรวจราชการ และ สืบสวนสอบสวนที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส สุจริต ยุติธรรม เป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชา หน่วยทหาร กำลังพลของกองทัพบก และประชาชน

๑.๑.๖ บุคลากร (Staff) มีระเบียบวินัย ยึดถือปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมทหาร สามารถปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ กระบวนการปฏิบัติงานให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

๑.๑.๗ รูปแบบการนำองค์กร (Style) มีสายการบังคับบัญชา การแบ่งมอบภารกิจ อำนาจหน้าที่อย่างชัดเจน และมีการกำกับดูแลตนเองของหน่วยที่มีการดำเนินการใน ๕ ลักษณะ คือ การกำกับดูแลทางสายการบังคับบัญชา ดำเนินการ โดยให้ผู้บังคับบัญชา ของหน่วยในทุกระดับชั้น เป็นผู้รับผิดชอบในการกำกับดูแลการปฏิบัติงานภายในหน่วยในความรับผิดชอบ ของตน

การกำกับดูแลทางฝ่ายอำนวยการ เพื่อให้แน่ใจว่าหน่วยขึ้นตรงและเจ้าหน้าที่ทั้งปวง เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ แนะนำ หน่วยขึ้นตรงและเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติตามคำสั่ง หรือเจตนารมณ์ของผู้บังคับบัญชา พร้อมให้ข้อเสนอแนะแก้ไขหรือเพิ่มเติม

การกำกับดูแลทางการรายงาน ดำเนินการ โดยให้หน่วยขึ้นตรงรายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยตามห้วงระยะเวลาที่กำหนด, ให้ชุดตรวจราชการ, ชุดสืบสวนสอบสวน, ชุดอบรม รายงานผลการปฏิบัติงานประจำวันให้ เจ้ากรมจเรทหารบก ทราบ และจัดทำสรุปรายงานผลการปฏิบัติงาน เป็นลายลักษณ์อักษรเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจ

การกำกับดูแลด้วยการตรวจเยี่ยมของผู้บังคับบัญชา จัดคณะตรวจเยี่ยม การปฏิบัติงานของหน่วยขึ้นตรงกรมจเรทหารบก ชุดตรวจ, ชุดสืบสวนสอบสวน และชุดฝึกอบรม อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง

การจัดการประชุมประจำเดือน หน่วยได้จัดการประชุมหน่วยขึ้นตรง และกำลังพล เพื่อสรุปรายงานผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมาและกำหนดแผนการปฏิบัติในเดือนต่อไป โดยให้แต่ละส่วนเสนอปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ที่ประชุมร่วมรับทราบและพิจารณาหาแนวทางแก้ไข

๑.๒ จุดอ่อน (Weaknesses)

๑.๒.๑ ยุทธศาสตร์ (Strategy) กรมจเรทหารบก ได้จัดทำร่างยุทธศาสตร์ขององค์กร ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญที่จะทำให้องค์กรมีจุดมุ่งหมายและทิศทางในการก้าวไปข้างหน้า ในเชิงการพัฒนาศักยภาพความพร้อมกองทัพไปสู่อนาคต โดยร่างยุทธศาสตร์ดังกล่าวต้องพัฒนาปรับปรุงให้สอดคล้องกับร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔) รวมทั้งยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของกองทัพบกและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑.๒.๒ โครงสร้าง (Structure) กรมจเรทหารบก เป็นหน่วยงานขนาดเล็ก มีจำนวนผู้ตรวจราชการไม่เพียงพอในการจัดชุดตรวจ รวมทั้งมีการตรวจหลายเรื่อง ทำให้บางชุดตรวจไม่สามารถตรวจหน่วยได้ครบภายใน ๑ ปี

๑.๒.๓ ระบบองค์กร (System) การวางแผนการตรวจราชการยังไม่มีมีการพิจารณาปัจจัยผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติการของหน่วยรับตรวจ รวมทั้งไม่มีการรวบรวมข้อมูลสถิติเกี่ยวกับการตรวจราชการอย่างเป็นระบบเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาระบบการตรวจราชการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้รูปแบบการจัดทำรายงานผลการตรวจราชการยังไม่ได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

๑.๒.๔ ทักษะของบุคลากร (Skill) ยังมีข้อจำกัดในการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการสนับสนุนการปฏิบัติงานและการตรวจราชการเนื่องจากมีข้อจำกัดด้านงบประมาณรวมทั้งขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถโดยตรงในด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

๑.๒.๕ คุณค่าร่วมในองค์กร (Shared Values) ยังไม่มีการทำความเข้าใจให้กับกำลังพลในเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติงานเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ในภาพรวมขององค์กร ยังไม่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการตรวจราชการของแต่ละส่วนงานภายในองค์กร

๑.๒.๖ บุคลากร (Staff) การปฏิบัติงานของกำลังพลในบางตำแหน่งยังไม่สามารถทดแทนกันได้ ผู้ตรวจราชการและเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง จึงส่งผลกระทบต่อในการหาผู้ที่ปฏิบัติงานแทนกำลังพลซึ่งต้องเข้ารับการศึกษา การฝึกอบรม การเข้าร่วมสัมมนา หรือในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอื่นๆ

๑.๒.๗ รูปแบบการนำองค์กร (Style) การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารหน่วย ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายและแนวทางการปฏิบัติงานบ่อยครั้ง การดำเนินการบางเรื่องขาดความต่อเนื่องไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

๒. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (C – PEST)

๒.๑ โอกาส (Opportunities)

๒.๑.๑ ผู้รับบริการ (Customer) การรายงานผลการตรวจราชการมีผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ ทั้งหน่วยรับตรวจ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ผู้บังคับบัญชาตามสายงาน ผลการตรวจราชการจึงเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญช่วยในการบริหาร การตัดสินใจในเชิงนโยบายของผู้บริหาร ป้องกันโอกาสที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อหน่วยรับตรวจ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมายของกองทัพบก การจัดทำรายงานผลการตรวจราชการที่นำเสนอข้อมูลที่เป็นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ตามเป้าประสงค์ จะทำให้การตรวจราชการของกรมจเรทหารบกเป็นที่ยอมรับของผู้รับบริการที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๒ สถานการณ์ด้านการเมือง (Politics) ระบบการตรวจสอบมีความสำคัญในสังคมปัจจุบัน ตามนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ หน่วยงานภาครัฐผู้บริหารองค์กร จึงต้องมีการมุ่งเน้นการบริหารองค์กรตามแนวทางดังกล่าว รวมทั้งระบบการตรวจราชการต้องปรับแนวทางให้เป็นการตรวจราชการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ การประเมินผลการตรวจราชการควรมุ่งเน้นผลการปฏิบัติงานหรือผลสัมฤทธิ์เป็นหลัก โดยผลสัมฤทธิ์ คือ ผลที่ได้จากการปฏิบัติงานหรือการทำงานเป็นไปตามเป้าหมายตรงตามวัตถุประสงค์ ผลผลิตนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจ นอกจากนั้น สำนักงาน ก.พ.ร. ได้นำเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาระบบราชการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๔๘ ตามข้อเสนอของสำนักงาน ก.พ.ร.

๒.๑.๓ สภาพแวดล้อม/สภาพเศรษฐกิจ (Environment/Economics) สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจโลกชะลอตัว ส่งผลให้ภาครัฐและภาคเอกชนต้องปรับตัวเพื่อบริหารความเสี่ยงโดยยึดถือตามแนวทางการบริหารจัดการที่ดี การดำเนินงานและการบริหารจัดการภาครัฐจำเป็นต้องมีการบูรณาการเพื่อลดการสิ้นเปลืองงบประมาณ มีความโปร่งใส ลดปัญหาคอร์รัปชัน ระบบการตรวจสอบจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสนับสนุนให้การบริหารจัดการทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การตรวจราชการเป็นส่วนหนึ่งของระบบการตรวจสอบ และได้รับความคาดหวังจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการเป็นเครื่องมือช่วยให้การบริหารงานขององค์กรให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

๒.๑.๔ สภาพสังคม (Society) กระแสสังคมโลกในปัจจุบันมีความเชื่อมโยงและมีการรวมกลุ่มกันมากขึ้น เพื่อสร้างอำนาจต่อรองในเวทีโลก ประเทศไทยได้เข้าร่วมกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จัดตั้งประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ทำให้สังคมไทยมีความตื่นตัวและจำเป็นต้องเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ให้มากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านความหลากหลายของเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา กฎหมาย เพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สังคมไทยต้องปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ต่างๆ ทั้งนี้รัฐบาลได้กำหนดให้มีการร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี เพื่อให้มีแนวทางที่ชัดเจนในการบริหารประเทศ รวมทั้งกำหนดมาตรการป้องกันปัญหาความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น การรวมกันเป็นประชาคมอาเซียน ทำให้มีการเคลื่อนย้ายของเงินทุน ฐานการผลิต และแรงงาน การบังคับใช้กฎหมาย ข้อบังคับจึงต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ระบบการตรวจสอบเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนสนับสนุนในการป้องกันปัญหาความเสียหายต่างๆ โดยต้องมีการพัฒนา ปรับปรุงให้ทันสมัย เพื่อรองรับต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

๒.๑.๕ เทคโนโลยี (Technology) การพัฒนาของเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ช่วยอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ได้อย่างมากมาย โดยเฉพาะเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร การรับ-ส่งข้อมูล การเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต โดยมีการพัฒนาอุปกรณ์สื่อสารแบบไร้สาย โดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือที่ปัจจุบันสามารถใช้งานได้หลายรูปแบบ การตรวจราชการเป็นงานที่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับข้อมูลต่างๆ ทั้งข้อมูลในการตรวจราชการและเอกสารหลักฐาน กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบันช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจราชการ และลดเวลาในงานที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลต่างๆ ได้มากยิ่งขึ้น

๒.๒ อุปสรรค (Threats)

๒.๒.๑ ผู้รับบริการ (Customer) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการ ทั้งในส่วนของผู้บังคับบัญชา และเจ้าหน้าที่ของหน่วยรับตรวจ รวมทั้งผู้บังคับบัญชาตามสายงานมีการปรับเปลี่ยน

ตามห้วงระยะเวลา ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการรับทราบปัญหา และกำหนดมาตรการ แนวทาง ในการแก้ไขปัญหา ในกรณีที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องไม่มีการถ่ายทอดข้อมูลให้กับผู้ที่มารับหน้าที่ใหม่ เจ้าหน้าที่ของหน่วยรับตรวจไม่เพียงพอ บางหน่วยเจ้าหน้าที่คนเดียวต้องรับตรวจหลายเรื่อง การค้นหา เอกสารหลักฐานแต่ละเรื่องต้องใช้เวลา ทำให้การตรวจราชการไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

๒.๒.๒ สถานการณ์ด้านการเมือง (Politics) เนื่องจากสถานการณ์ด้านการเมืองของประเทศไทยยังไม่มีเสถียรภาพเท่าที่ควร มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้ง รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านต่างๆ ของรัฐบาล ทำให้ระบบการตรวจสอบต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับนโยบายหรือเรื่องที่รัฐบาลให้ความสนใจ บางเรื่องที่อยู่ระหว่างการตรวจสอบหรือยังไม่ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องที่ตรวจพบ จึงไม่ได้ดำเนินการต่อและต้องถูกระงับหรือยกเลิกไป

๒.๒.๓ สภาพแวดล้อม/สภาพเศรษฐกิจ (Environment/Economics) เนื่องจากหน่วยรับตรวจมีจำนวนมากอยู่ทั่วประเทศ ทำให้การตรวจราชการในบางชุดตรวจ ต้องใช้เวลา ๒ – ๓ ปี จึงจะตรวจครบทุกหน่วย นอกจากนี้ การเดินทางไปตรวจราชการในพื้นที่ต่างจังหวัดที่มีระยะทางไกล ต้องใช้การโดยสารรถไฟหรือรถโดยสารประจำทางปรับอากาศ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลานานพอสมควร บางชุดตรวจต้องทำการตรวจต่อเนื่อง ๒ – ๓ สัปดาห์ โดยต้องรีบดำเนินการตรวจให้เสร็จทันตามแผนที่กำหนด เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ ทำให้มีผลต่อความเหนื่อยล้าของผู้ตรวจราชการ และส่งผลต่อประสิทธิภาพในการตรวจราชการ

๒.๒.๔ สภาพสังคม (Society) ที่ผ่านสังคมไทยในปัจจุบันเกิดความแตกแยกทางความคิดอย่างรุนแรง ถึงแม้ว่าปัจจุบันสถานการณ์เริ่มคลี่คลาย แต่ต้องเร่งฟื้นฟูส่งเสริมให้เกิดความปรองดองสมานฉันท์ ทำให้หน่วยรับตรวจมีภารกิจเพิ่มขึ้นในการสนับสนุนการดำเนินการดังกล่าว ส่งผลต่อการปฏิบัติภารกิจประจำ หรือทำให้เจ้าหน้าที่รับตรวจไม่เพียงพอ นอกจากนี้ ในระยะเวลา ๑๕ ถึง ๒๐ ปีต่อจากนี้ โครงสร้างประชากรของประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ จำเป็นต้องมีการวางแผนทดแทนกำลังพลที่ปฏิบัติงานของหน่วยรับตรวจ จึงต้องเตรียมการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่ถูกต้องให้กับกำลังพลรุ่นใหม่

๒.๒.๕ เทคโนโลยี (Technology) ในปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย มาสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานด้านต่างๆ จำนวนมาก โดยเฉพาะการใช้คอมพิวเตอร์ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบอินเทอร์เน็ตในการจัดเก็บข้อมูล รับ-ส่งข้อมูล และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความรู้ แต่มีสิ่งที่จะต้องระมัดระวังอย่างยิ่งคือ การรักษาความปลอดภัยของข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากปัจจุบันอาชญากรรมคอมพิวเตอร์มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นและป้องกันได้ยาก มีการพัฒนารูปแบบและวิธีการที่ซับซ้อนมากขึ้น ทำให้มีความเสี่ยงจากการถูกโจมตี และการจารกรรมทางไซเบอร์ หน่วยงานภาครัฐต้องมีการฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ

เกี่ยวกับภัยที่เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และต้องมีการกำหนดมาตรการป้องกันความเสี่ยงที่เกิดจากอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ รวมทั้งจัดให้มีระบบป้องกันการก่อการร้ายในยุคสงครามไซเบอร์ การตรวจราชการมีความเกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานภาครัฐ จึงต้องมีการกำหนดมาตรการป้องกันความเสี่ยงที่เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเช่นเดียวกัน

กรมจเรทหารบกเป็นหน่วยขึ้นตรงกองทัพบก มีโครงสร้างการจัดหน่วยที่สอดคล้องกับภารกิจในการตรวจราชการและการสืบสวนสอบสวนต่อหน่วยต่างๆ ในกองทัพบก เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการตรวจ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ของหน่วยรับตรวจ และจัดทำรายงานผลการตรวจราชการให้ผู้บังคับบัญชาของหน่วยรับตรวจได้รับทราบผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขในกรณีที่ตรวจพบข้อบกพร่อง นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลให้ผู้บังคับบัญชาตามสายงานได้ใช้ประโยชน์ประกอบการตัดสินใจในด้านการบริหารงานอย่างไรก็ตาม เนื่องจากสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงไป การบริหารงานภาครัฐที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทำให้ระบบการตรวจราชการต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการทั้งในด้านการวางแผนการตรวจ การกำหนดหัวข้อการตรวจ และที่สำคัญคือการประเมินผลการตรวจราชการต้องมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ โดยพิจารณาถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมาย ตัวชี้วัดตามยุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์ของหน่วยเหนือที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เกี่ยวข้องจะได้รับจากการรายงานผลการตรวจราชการ ซึ่งจะทำให้หน่วยรับตรวจมีทัศนคติที่ดีต่อการตรวจราชการของกรมจเรทหารบก

ปัจจัย ปัญหา ข้อจำกัด ตามกระบวนการประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบก

กระบวนการประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกปัจจุบันยึดถือปฏิบัติตามระเบียบกองทัพบกกว่าด้วย การตรวจในหน้าที่นายทหารจเร พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยกำหนดผลการประเมินหน่วยรับตรวจเป็น ๔ ระดับ ตามเกณฑ์คะแนนที่ได้ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้มุ่งเน้นถึงการพัฒนาแนวทางการประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกให้มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เนื่องจากรัฐบาลได้กำหนดให้มีการจัดทำร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔) รวมทั้งการกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐดำเนินการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ การตรวจราชการของหน่วยต่างๆ ในกองทัพบก จึงต้องพัฒนาปรับปรุง รูปแบบ วิธีการดำเนินการ โดยเฉพาะการประเมินผลการตรวจราชการให้สอดคล้อง เชื่อมโยงถึงเป้าประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ แผนงาน นโยบาย และแนวคิดในการบริหารงานในปัจจุบัน

ดังกล่าวข้างต้น การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้วิเคราะห์ถึงปัจจัย ปัญหา ข้อจำกัด ตามกระบวนการประเมินผล การตรวจราชการของกรมจเรทหารบก โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกยังไม่มีความเชื่อมโยงถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร

ในงานวิจัยนี้ได้ศึกษาถึงการประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบก ซึ่งควรมีการพัฒนา ปรับปรุง ให้ทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยกำหนดให้มีการพิจารณาถึงเป้าประสงค์ ที่ถ่ายทอดจากยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมถึงนโยบายความมั่นคง แห่งชาติ ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำรายงานผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกสามารถนำเสนอข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ในการบริหารองค์กร และเป็นเครื่องมือในการช่วยติดตาม ตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน ของหน่วยต่างๆ ในกองทัพบกกว่าเป็นไปตามแนวทางที่รัฐบาลกำหนดไว้หรือไม่ โดยการประเมินผล การตรวจราชการของกรมจเรทหารบกควรมีความเชื่อมโยงถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องดังนี้

๑.๑ การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกโดยพิจารณาถึงร่างกรอบ ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของกองทัพบก

กองทัพบกได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ของกองทัพบก โดยถ่ายทอดมาจาก ยุทธศาสตร์ของกองทัพไทย และกระทรวงกลาโหม ปัจจุบันรัฐบาลได้กำหนดให้มีการร่างกรอบ ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) เป็นเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศต่อไป ในอนาคต รวมทั้งเพื่อให้ประเทศชาติมีความมั่นคงเจริญก้าวหน้าเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว การกำหนด แผนงาน โครงการของหน่วยงานภาครัฐจึงต้องมีเป้าประสงค์ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าว การตรวจราชการต่อหน่วยต่างๆ ภายในกองทัพบกจึงต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการตรวจและ การประเมินผลการตรวจราชการเพื่อให้สามารถแสดงถึงข้อมูลผลการปฏิบัติงานของหน่วยต่างๆ รวมทั้ง ปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไข เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้

ยุทธศาสตร์ชาติที่จะใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาในระยะ ๒๐ ปีต่อจากนี้ไป จะประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ โดยกองทัพบกมีความเกี่ยวข้องโดยตรง คือ ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง โดยมีภารกิจสำคัญในการรักษาความมั่นคงและป้องกันประเทศ กองทัพบกจึงต้องกำหนดแผนงาน โครงการต่างๆ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ดังกล่าว การตรวจราชการของกองทัพบกต้องวางแผน การตรวจราชการโดยมุ่งเน้นการตรวจผลการปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายและผลการดำเนินงาน ตามแผนการปฏิบัติราชการของหน่วยรับตรวจ ซึ่งต้องมีความเชื่อมโยงกับเป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์ ด้านความมั่นคง รวมทั้งต้องรายงานผลการปฏิบัติตามตัวชี้วัดผลสำเร็จของภารกิจให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้รับทราบ

๑.๒ การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกโดยพิจารณาถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของกองทัพบก

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนไทยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ประเทศไทยมีเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง มีเสถียรภาพ มีการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ทันสมัย และมีการทำงานเชิงบูรณาการ รวมทั้งผลักดันให้ประเทศไทยมีความเชื่อมโยงกับประเทศต่างๆ ได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ ยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ มีทั้งหมด ๑๐ ยุทธศาสตร์ โดยมี ๖ ยุทธศาสตร์ ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และอีก ๔ ยุทธศาสตร์ที่เป็นปัจจัยสนับสนุน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทัพบกคือ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน

ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่ง และยั่งยืน มีแนวทางการพัฒนาสำคัญ ประกอบด้วย (๑) การรักษาความมั่นคงภายใน เพื่อให้เกิดความสงบในสังคมและธำรงไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ (๒) การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการป้องกันประเทศเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือภัยคุกคามทั้งการทหารและภัยคุกคามอื่นๆ (๓) การส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศด้านความมั่นคง เพื่อบูรณาการความร่วมมือกับมิตรประเทศเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการป้องกันภัยคุกคามข้ามชาติ (๔) การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเลเพื่อคงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตยและสิทธิอธิปไตยในเขตทะเล และ (๕) การบริหารจัดการความมั่นคงเพื่อการพัฒนา เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกันระหว่างแผนงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงการพัฒนาภายใต้การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน จะเห็นได้ว่าแนวทางการพัฒนาที่กล่าวมาส่วนใหญ่เป็นภารกิจหลักของกองทัพบก การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกจะต้องแสดงผลการปฏิบัติงานของหน่วยรับตรวจโดยเชื่อมโยงกับแนวทางการพัฒนาดังกล่าว เพื่อติดตามผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน

๑.๓ การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกโดยพิจารณาถึงนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของกองทัพบก

รัฐบาลได้กำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔ เพื่อเป็นกรอบด้านความมั่นคงของชาติ ซึ่งได้ยึดแนวทางตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔) โดยกำหนดแบ่งมอบความรับผิดชอบให้กับหน่วยงานต่างๆ และมอบหมายให้ส่วนราชการรวมทั้งหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นกรอบแนวทางกำหนดยุทธศาสตร์หรือแผนงาน โครงการ และงบประมาณ ดำเนินการตามภารกิจที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔ ประกอบด้วย ๑๖ ประเด็น นโยบาย กำหนดเป็นสองส่วน คือ ส่วนที่ ๑ นโยบายสำคัญเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ ๓ นโยบาย มุ่งการเสริมสร้างฐานรากความมั่นคงและเสริมสร้างสถานะแวดล้อมที่สันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และส่วนที่ ๒ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป ๑๓ นโยบาย มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันของสังคมในทุกระดับ ให้พร้อมเผชิญปัญหาและภัยคุกคามต่างๆ รวมถึงการลดความเสี่ยงจากผลกระทบของภัยคุกคามดังกล่าว ตลอดจนการเตรียมพร้อมเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาความมั่นคงอย่างรอบด้าน มีความเข้มแข็งในการป้องกันประเทศและการเสริมสร้างสถานะแวดล้อมระหว่างประเทศที่เอื้อต่อการรักษาผลประโยชน์ของชาติ

กองทัพบกเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ต้องนำนโยบายในส่วนที่กระทรวงกลาโหม เป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก ไปแปลงเป็นการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามนโยบายที่รับผิดชอบ ทั้งนี้ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔ ในส่วนที่กระทรวงกลาโหม เป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก ประกอบด้วย นโยบายที่ ๑ ป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นโยบายที่ ๔ จัดระบบการบริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดน นโยบายที่ ๕ สร้างเสริมศักยภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ นโยบายที่ ๑๔ เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ และนโยบายที่ ๑๖ เสริมสร้างคุณภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จากที่กล่าวมา ทำให้ทราบถึงนโยบายความมั่นคงแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับกองทัพบก การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกจะต้องพิจารณาถึงแผนงาน โครงการ รวมทั้งแผนการปฏิบัติราชการของหน่วยรับตรวจ โดยจะต้องมีความสอดคล้องกับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ในส่วนที่กระทรวงกลาโหมรับผิดชอบ

๒. การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกส่วนใหญ่เป็นการประเมินผลเฉพาะด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

จากการศึกษารูปแบบการ ประเมินผลซึ่งมีทั้งการประเมินกระบวนการ หรือ การประเมินประสิทธิภาพ โดยการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการดำเนินงาน และการประเมินผลที่ได้รับจากการให้บริการ โดยการวิเคราะห์ประสิทธิผล เน้นการพิจารณาถึงผลผลิตที่ได้ นั้นสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของเป้าหมายที่กำหนด และเกิดประโยชน์ตามเป้าประสงค์ รวมทั้งผู้ที่ได้รับบริการ มีความพึงพอใจ การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกในปัจจุบันมีข้อจำกัดในด้านจำนวน ผู้ตรวจราชการ และระยะเวลาในการตรวจไม่เพียงพอ ส่วนใหญ่จึงเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบว่า มีการปฏิบัติที่ถูกต้องตามระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับที่กำหนด และ

มีการตรวจนับจำนวนของสิ่งอุปกรณ์ที่อยู่ในความรับผิดชอบว่าถูกต้อง ครบถ้วนตามบัญชีคุม มีการปรรณินับดีบำรุงอาวश्यकุโพรกรณ์ตามวงรอบหรือไม่

ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผลการตรวจราชการมีความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง เนื่องจากมีการแจ้งกำหนดการตรวจราชการให้หน่วยรับตรวจทราบล่วงหน้า ทำให้หน่วยรับตรวจมีเวลา เตรียมการด้านต่างๆ เพื่อรับตรวจ โดยที่การปฏิบัติจริงแตกต่างจากการเตรียมการ ทำให้ผลการประเมิน ไม่สามารถแสดงถึงการปฏิบัติที่แท้จริงของเจ้าหน้าที่ การตรวจราชการในปัจจุบัน เป็นการตรวจสอบ และประเมินผลเฉพาะกระบวนการหรือการประเมินประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ โดยไม่ได้ติดตาม ตรวจสอบ ผลการนำสิ่งอุปกรณ์เหล่านั้นไปใช้งานโดยผู้ปฏิบัติงานโดยตรง หรือไม่ได้มีการพิจารณาถึงผลที่ได้รับจากการปฏิบัติภารกิจของหน่วยรับตรวจว่า เป็นไปตามเป้าหมาย แผนการปฏิบัติราชการของหน่วยรับตรวจที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้ การตรวจราชการในรูปแบบดังกล่าวจำเป็นต้องใช้เวลาในการตรวจพอสมควร แต่หน่วยรับตรวจในกองทัพบกมีจำนวนมาก โดยปกติมีวงรอบในการตรวจ ๒ - ๓ ปีต่อหนึ่งครั้ง

การวางแผนการตรวจราชการแบบบูรณาการมุ่งผลสัมฤทธิ์ จะต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดหน่วยรับตรวจ โดยจัดลำดับความเร่งด่วนในการตรวจ กำหนดระยะเวลาในการตรวจให้เพียงพอที่จะสามารถทำการตรวจและประเมินผลการปฏิบัติงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ซึ่งทำการประเมินทั้งด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของหน่วยรับตรวจ การกำหนดหน่วยรับตรวจ ต้องพิจารณาถึงหน่วยที่มีการปฏิบัติภารกิจจำเป็นเร่งด่วน สอดคล้องกับเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์กองทัพบก นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล การวางแผนการตรวจราชการ จึงเป็นขั้นตอนสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุนให้การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบก สามารถนำเสนอข้อมูลผลการตรวจที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องมากยิ่งขึ้น และแสดงให้เห็นถึงผลการปฏิบัติงานในภาพรวมของกองทัพบก ในการดำเนินการตามแนวทางที่กำหนดตามยุทธศาสตร์ชาติ และนโยบายของรัฐบาล

๓. การรวบรวมข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการยังไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน

ข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการ เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาระบบการตรวจราชการ การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการตรวจราชการแต่ละปี การวางแผนการตรวจโดยพิจารณาจากผลการตรวจครั้งที่ผ่านมา เป็นต้น จากการวิจัยทำให้ทราบว่า การรวบรวมข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการในแต่ละปี ยังไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ถึงแม้ว่าจะมีการรายงานผลการปฏิบัติงานตามวงรอบแต่ไม่ได้มีการรวบรวมเป็นฐานข้อมูลเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาระบบการตรวจราชการ หรือใช้เป็นข้อมูลเปรียบเทียบผลการดำเนินการ

ครั้งที่ผ่านมา โดยการจัดเก็บข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการ ควรกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในแต่ละส่วนงาน และมีศูนย์รวมข้อมูลดังกล่าวไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อความสะดวกในการนำมาใช้ รวมทั้งการสนับสนุนข้อมูลให้กับผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เนื่องจากเป็นข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง การจัดเก็บข้อมูลจะต้องมีความถูกต้องและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการตรวจราชการอาจไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ บางครั้งจำเป็นต้องงดการตรวจ โดยหน่วยรับตรวจหรือชุดตรวจติดตามภารกิจสำคัญ รวมทั้งมีเหตุจำเป็นอื่นๆ

การรวบรวมข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการ เป็นการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ หมวด การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ โดยเป็นส่วนที่เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ได้นอกจากการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวแล้ว เพื่อให้มีการพัฒนาระบบการตรวจราชการของกองทัพบกอย่างต่อเนื่อง ยกระดับคุณภาพมาตรฐานการทำงาน จึงควรนำเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารจัดการองค์กร ซึ่งประกอบด้วย ๗ หมวด คือ (๑) การนำองค์กร (๒) การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ (๓) การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (๔) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (๕) การมุ่งเน้นทรัพยากร (๖) การจัดการกระบวนการ และ (๗) ผลลัพธ์การดำเนินการ

สรุป

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ของกรมจเรทหารบก ทั้งสภาพภายในองค์กร (7S Framework) และสภาพแวดล้อมภายนอก (C – PEST) ทำให้สรุปได้ว่า กรมจเรทหารบกมีโครงสร้างการจัดองค์กรที่ชัดเจนและเหมาะสมต่อการปฏิบัติการกิจการตรวจราชการต่อหน่วยต่างๆ ในกองทัพบก แต่ก็มีข้อจำกัดเกี่ยวกับจำนวนหน่วยรับตรวจซึ่งมีจำนวนมาก และการตรวจราชการมีเรื่องที่จะตรวจหลายรายการ ประกอบกับจำนวนผู้ตรวจราชการมีไม่เพียงพอ ทำให้วงรอบการตรวจครบทุกหน่วยต้องใช้เวลา ๒ – ๓ ปี นอกจากนั้นยังส่งผลกระทบต่อข้อกำหนดรูปแบบการตรวจเนื่องจากมีเวลาจำกัด อย่างไรก็ตาม จากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ปัจจุบันในด้านต่างๆ ทั้งด้านการบริหารงานภาครัฐแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ การจัดทำร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔) นอกจากนั้น กระแสโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้การติดต่อสื่อสาร การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว แต่ก็มีผลเสียที่ตามมา คือ ก่อให้เกิดภัยคุกคามหลายรูปแบบ

มากขึ้น อาทิเช่น อาชกรรรมคอมพิวเตอร์ การก่อการร้าย สงครามไซเบอร์ โรคระบาด ส่งผลให้ทุกประเทศต้องปรับตัวเตรียมพร้อมเพื่อป้องกันภัยคุกคามรูปแบบต่างๆ และต้องพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคงในทุกด้าน ระบบการตรวจราชการเป็นเครื่องมือสำคัญในการ ช่วยตรวจสอบ ติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่กำหนดและนำเสนอข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการบริหารงาน และกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น กรมจเรทหารบกเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในการตรวจราชการเป็นหลัก จึงต้องปรับปรุง พัฒนา รูปแบบวิธีการตรวจ การประเมินผลการตรวจ รวมทั้งการจัดทำรายงานผลการตรวจราชการ ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

การวิเคราะห์ปัจจัย ปัญหา ข้อจำกัดตามกระบวนการประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบก สรุปได้ว่า ปัจจุบันการประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบก ยังไม่มีความเชื่อมโยงถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร จึงควรกำหนดให้มีการพิจารณาถึงเป้าประสงค์ที่ถ่ายทอดจากยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมถึงนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ชาติที่จะใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาในระยะ ๒๐ ปีต่อจากนี้ไป ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ กองทัพบกมีความเกี่ยวข้องโดยตรง คือ ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง โดยมีภารกิจสำคัญในการรักษาความมั่นคงและป้องกันประเทศ สำหรับยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ มีทั้งหมด ๑๐ ยุทธศาสตร์ โดยมี ๖ ยุทธศาสตร์ ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และอีก ๔ ยุทธศาสตร์เป็นปัจจัยสนับสนุน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทัพบกคือ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืนในด้านนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ กองทัพบกเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ต้องน่านโยบายที่กระทรวงกลาโหมเป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก ถ่ายทอดไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนด โดยประกอบด้วยนโยบายป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นโยบายจัดระบบการบริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดน นโยบายสร้างเสริมศักยภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ นโยบายเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ และนโยบายเสริมสร้างคุณภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จากที่กล่าวมา การพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ควรแสดงความเชื่อมโยงของผลการปฏิบัติงานของหน่วยรับตรวจกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมถึงนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

ปัจจัย ปัญหา ข้อจำกัดตามกระบวนการประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบก อีกประการหนึ่ง คือ การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกส่วนใหญ่เป็นการประเมินผลเฉพาะด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เนื่องจากมีข้อจำกัดในด้านจำนวนผู้ตรวจราชการ และระยะเวลาในการตรวจไม่เพียงพอ ส่วนใหญ่จึงเป็นตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องว่า

มีการปฏิบัติที่ถูกต้องตามระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับที่กำหนด และมีการตรวจนับจำนวนของสิ่งอุปกรณ์ที่อยู่ในความรับผิดชอบว่าถูกต้อง ครบถ้วนตามบัญชีคุม มีการปรนนิบัติบำรุงอาวุธยุทโธปกรณ์ตามวงรอบหรือไม่ การพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการ จึงควรมีการวางแผนการตรวจราชการแบบบูรณาการมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดหน่วยรับตรวจ และจัดลำดับความเร่งด่วนในการตรวจ กำหนดระยะเวลาในการตรวจให้เพียงพอ ที่จะสามารถทำการตรวจและประเมินผลการปฏิบัติงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยทำการประเมินผลทั้งด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของหน่วยรับตรวจ ทำให้สามารถนำเสนอข้อมูลผลการตรวจที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องมากยิ่งขึ้น

การรวบรวมข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการในแต่ละปี ยังไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ถึงแม้ว่าจะมีการรายงานผลการปฏิบัติงานตามวงรอบ แต่ไม่ได้มีการรวบรวมเป็นฐานข้อมูลเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาระบบการตรวจราชการ หรือใช้เป็นข้อมูลเปรียบเทียบผลการดำเนินการครั้งที่ผ่านมา โดยการจัดเก็บข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการ ควรกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในแต่ละส่วนงาน และมีศูนย์รวมข้อมูลดังกล่าวไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อความสะดวกในการนำมาใช้ รวมทั้งการสนับสนุนข้อมูลให้กับผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง นอกจากการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวแล้ว เพื่อให้มีการพัฒนาระบบการตรวจราชการของกองทัพก อย่างต่อเนื่องยกระดับคุณภาพมาตรฐานการทำงาน จึงควรนำเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารจัดการองค์กร

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการกองทัพบก” ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้คือ เพื่อประเมินสถานภาพการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบกในปัจจุบัน และวิเคราะห์ปัจจัย ปัญหา ข้อจำกัด ตามกระบวนการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบก รวมทั้งเสนอแนวทางการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบก เนื่องจากสถานการณ์ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไป การวิจัยนี้ได้ทำการศึกษา ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔) เพื่อกำหนดแนวทางการตรวจราชการกองทัพบก ให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับเป้าประสงค์ที่กำหนด รวมทั้งได้ทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ของกรมจเรทหารบก ทำให้ทราบถึงสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร ปัญหา ข้อจำกัด ตามกระบวนการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบก จากการศึกษาวิจัยดังกล่าว ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการกองทัพบก โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๑. สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของกรมจเรทหารบก

๑.๑ จุดแข็งและโอกาสในการตรวจราชการของกรมจเรทหารบก

จากการวิเคราะห์พบว่า กรมจเรทหารบก มีโครงสร้างการจัดหน่วยที่สอดคล้องกับภารกิจในการตรวจราชการและการสืบสวนสอบสวนต่อหน่วยต่างๆ ในกองทัพบก เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการตรวจ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ของหน่วยรับตรวจ รวมทั้งรายงานผลการตรวจให้ผู้บังคับบัญชาได้รับทราบ ในปัจจุบันระบบการตรวจราชการต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ การประเมินผลการตรวจราชการจึงต้องมีความเชื่อมโยงกับเป้าหมาย ตัวชี้วัดตามยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายของรัฐบาล ยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติราชการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เกี่ยวข้องจะได้รับจากรายงานผลการตรวจราชการ

๑.๒ จุดอ่อนและอุปสรรคในการตรวจราชการของกรมจเรทหารบก

จากการวิเคราะห์พบว่า กรมจเรทหารบก เป็นหน่วยงานที่มีขนาดเล็ก มีกำลังพลจำนวนไม่เกิน ๑๒๐ นาย และมีจำนวนชุดตรวจไม่เพียงพอ บางชุดตรวจไม่สามารถตรวจหน่วยได้ครบภายใน ๑ ปี เนื่องจากมีการตรวจหลายรายการ และหน่วยรับตรวจมีจำนวนมาก การประเมินผลการตรวจราชการยังไม่ได้พิจารณาถึงผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติภารกิจของหน่วยรับตรวจ รวมทั้งมีข้อจำกัดด้านงบประมาณในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยให้มีความทันสมัย ซึ่งในปัจจุบันอากาศยานคอมพิวเตอร์มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นและป้องกันได้ยาก ทำให้มีความเสี่ยงจากการถูกโจมตี และการจารกรรมทางไซเบอร์

๒. สถานภาพการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบกในปัจจุบัน

การประเมินผลการตรวจราชการและการจัดทำรายงานของกองทัพบก ในส่วนที่เป็นภารกิจของกรมจเรทหารบก ยึดถือปฏิบัติตามระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการตรวจในหน้าที่นายทหารจเร พ.ศ. ๒๕๕๒ การประเมินผลการตรวจกำหนดไว้ ๔ ระดับ คือ ดีมาก ดี พอใช้ และยังไม่พอใช้ การจัดทำรายงานผลการตรวจของกรมจเรทหารบก นำเรียนให้ผู้บังคับบัญชาได้รับทราบในเรื่อง สถานภาพและประสิทธิภาพของหน่วย ข้อขัดข้อง ข้อบกพร่อง และข้อเสนอแนะในการแก้ไข การประเมินผลการตรวจส่วนใหญ่เป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ไม่สามารถทำการตรวจผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านเวลาและจำนวนชุดตรวจไม่เพียงพอ

๓. ปัจจัย ปัญหา ข้อจำกัด ตามกระบวนการประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบก

จากการวิเคราะห์พบว่า การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบก ในปัจจุบัน มีปัญหาและข้อจำกัดบางประการเนื่องจากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยสรุปได้ดังนี้

๓.๑ การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกยังไม่มี ความเชื่อมโยงถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร

การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบก ยึดถือปฏิบัติตามระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการตรวจในหน้าที่นายทหารจเร พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งไม่มีข้อกำหนดให้ต้องพิจารณาถึงข้อมูลเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ในปัจจุบันรัฐบาลกำหนดแนวทางการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกจึงควรมีการพิจารณาถึงเป้าประสงค์ที่ถ่ายทอดจากยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๕) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) รวมถึงนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔ โดยพิจารณาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกองทัพบก

๓.๒ การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกส่วนใหญ่เป็นการประเมินผลเฉพาะด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

การตรวจราชการของกรมจเรทหารบกในปัจจุบันมีข้อจำกัดในด้านจำนวนผู้ตรวจราชการ และระยะเวลาในการตรวจไม่เพียงพอ จึงเป็นการตรวจสอบและประเมินผลเฉพาะกระบวนการหรือการประเมินประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยตรวจสอบการปฏิบัติตามระเบียบคำสั่ง ข้อบังคับที่กำหนด ตรวจนับจำนวนสิ่งอุปกรณ์ตามบัญชีคุม ตรวจการปรนนิบัติบำรุงอาวุธยุทโธปกรณ์ โดยไม่ได้ติดตามผลการนำสิ่งอุปกรณ์ไปใช้งานหรือไม่ได้มีการพิจารณาถึงผลที่ได้รับจากการปฏิบัติการกิจของหน่วยรับตรวจว่า เป็นไปตามเป้าหมาย แผนการปฏิบัติราชการของหน่วยรับตรวจหรือไม่

๓.๓ การรวบรวมข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการยังไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน

ข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการ เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาระบบการตรวจราชการ การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการตรวจราชการแต่ละปี การวางแผนการตรวจโดยพิจารณาจากผลการตรวจครั้งที่ผ่านมา เป็นต้น จากการวิจัยทำให้ทราบว่า การรวบรวมข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการในแต่ละปี ยังไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ถึงแม้ว่าจะมีการรายงานผลการปฏิบัติงานตามวงรอบแต่ไม่ได้มีการรวบรวมเป็นฐานข้อมูล เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาระบบการตรวจราชการ หรือใช้เป็นข้อมูลเปรียบเทียบผลการดำเนินการครั้งที่ผ่านมา

๔. แนวทางการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบก

การประเมินผลการตรวจราชการกองทัพบก ในส่วนที่เป็นภารกิจของกรมจเรทหารบก ยึดถือปฏิบัติตามระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการตรวจในหน้าที่นายทหารจเร พ.ศ.๒๕๕๒ การประเมินผลการตรวจแบ่งเป็น ๔ ระดับ ตามเกณฑ์คะแนนที่ได้ ทำให้รายงานผลการตรวจมีข้อมูลไม่เพียงพอที่จะนำไปใช้ประโยชน์ด้านการบริหารงานให้บรรลุเป้าประสงค์ตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง จึงควรมีการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการกองทัพบก โดยมีแนวทางดำเนินการสรุปได้ดังนี้

๔.๑ การประเมินผลการตรวจราชการกองทัพบก ควรพัฒนารูปแบบการประเมินผลให้มีทั้งการประเมินกระบวนการหรือการประเมินประสิทธิภาพ โดยการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการดำเนินงาน และการประเมินผลที่ได้รับจากการปฏิบัติงาน โดยการวิเคราะห์ประสิทธิผลเน้นการพิจารณาถึงผลผลิตที่ได้ ซึ่งจะต้องมีความเชื่อมโยงสอดคล้องกับเป้าหมาย ตัวชี้วัดตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการราชการของหน่วยเหนือที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เกี่ยวข้องจะได้รับจากรายงานผลการตรวจราชการ

๔.๒ การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกโดยพิจารณาถึงร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ โดยกองทัพบกมีความเกี่ยวข้องโดยตรง คือ ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง กองทัพบกจึงต้องกำหนดแผนงาน โครงการต่างๆ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ดังกล่าว การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกจึงต้องประเมินผลการปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย และผลการดำเนินงานตามแผนการปฏิบัติการของหน่วยรับตรวจ โดยมีความเชื่อมโยงกับเป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี

๔.๓ การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกโดยพิจารณาถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ มีทั้งหมด ๑๐ ยุทธศาสตร์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทัพบก คือ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน ประกอบด้วย (๑) การรักษาความมั่นคงภายใน เพื่อให้เกิดความสงบในสังคมและธำรงไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ (๒) การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการป้องกันประเทศเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือภัยคุกคามทั้งการทหารและภัยคุกคามอื่นๆ (๓) การส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศด้านความมั่นคง เพื่อบูรณาการความร่วมมือกับมิตรประเทศ เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการป้องกันภัยคุกคามข้ามชาติ (๔) การรักษาความมั่นคงและ ผลประโยชน์ของชาติทางทะเลเพื่อคงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตยและสิทธิอธิปไตยในเขตทะเล และ (๕) การบริหารจัดการความมั่นคงเพื่อการพัฒนา เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกันระหว่างแผนงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง การพัฒนาภายใต้การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ดังนั้น การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกจะต้องแสดงผลการปฏิบัติงานของหน่วยรับตรวจโดยเชื่อมโยงกับแนวทางการพัฒนาดังกล่าว เพื่อติดตามผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน

๔.๔ การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกโดยพิจารณาถึงนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๔) ซึ่งได้กำหนดแบ่งมอบความรับผิดชอบให้กับหน่วยงานต่างๆ และมอบหมายให้ส่วนราชการรวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นกรอบแนวทางกำหนดยุทธศาสตร์ หรือแผนงาน โครงการ และงบประมาณดำเนินการตามภารกิจที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ๑๖ ประเด็นนโยบาย กองทัพบกเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ต้องนำนโยบายในส่วนที่กระทรวงกลาโหมเป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก ถ่ายทอดไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามนโยบายที่รับผิดชอบ ทั้งนี้ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๔ ในส่วนที่กระทรวงกลาโหม

เป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก ประกอบด้วย นโยบายที่ ๓ ป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นโยบายที่ ๔ จัดระบบการบริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดน นโยบายที่ ๕ สร้างเสริมศักยภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ นโยบายที่ ๑๔ เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ และนโยบายที่ ๑๖ เสริมสร้างคุณภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ดังนั้น การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบก จะต้องมีความเชื่อมโยงกับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ในส่วนที่กระทรวงกลาโหมรับผิดชอบดังกล่าว

๔.๕ การจัดเก็บข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการควรกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในแต่ละส่วนงาน และมีศูนย์รวมข้อมูลดังกล่าวไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อความสะดวกในการนำมาใช้ รวมทั้งการสนับสนุนข้อมูลให้กับผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เนื่องจากเป็นข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาระบบการตรวจราชการ การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการตรวจราชการแต่ละปี การวางแผนการตรวจ โดยพิจารณาจากผลการตรวจครั้งที่ผ่านมา เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนี้

๑. หน่วยรับตรวจทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่กำหนดให้มีผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานจเร ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจราชการของหน่วยในพื้นที่รับผิดชอบ รวมทั้งเป็นผู้ประสานงานเมื่อชุดตรวจของกรมจเรทหารบกเข้าทำการตรวจ จึงเปรียบเสมือนเป็นผู้ตรวจราชการในพื้นที่ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานจเรดังกล่าวควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการกองทัพบก และสามารถถ่ายทอดให้หน่วยรับตรวจได้มีความเข้าใจในกระบวนการตรวจราชการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ เพื่อให้เจ้าหน้าที่รับตรวจได้ดำเนินการเตรียมข้อมูลในการรับตรวจได้อย่างถูกต้อง

๒. การตรวจราชการของกองทัพบกควรกำหนดให้มีการตรวจติดตามผลการปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่ทั่วประเทศ ทั้งในระดับนโยบายของรัฐบาล นโยบายของกระทรวง และนโยบายของผู้บัญชาการทหารบก โดยใช้การตรวจราชการแบบบูรณาการประกอบด้วยผู้แทนหน่วยขึ้นตรงกองทัพบกที่เกี่ยวข้อง และจัดทำรายงานในรูปแบบการอธิบายผลการดำเนินงานตามนโยบาย ปัญหาอุปสรรค ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน รวมทั้งแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายที่สำคัญประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

๓. การพัฒนาของเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ช่วยอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ โดยเฉพาะเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร การรับ-ส่งข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต โดยมีการพัฒนาอุปกรณ์สื่อสารที่ทันสมัย จึงควรนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้สนับสนุนในระบบการตรวจราชการ ทั้งในการวางแผนการตรวจ การดำเนินการตรวจ การประเมินผล และการรายงานผลการตรวจ ซึ่งจะส่งผลให้ระบบการตรวจราชการมีความทันสมัยก้าวทันกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน

๔. การพัฒนาการวางแผนการตรวจราชการแบบบูรณาการมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดหน่วยรับตรวจ จัดลำดับความเร่งด่วนในการตรวจ กำหนดระยะเวลาในการตรวจให้เพียงพอที่จะสามารถทำการตรวจและประเมินผลการปฏิบัติงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ซึ่งทำการประเมินทั้งด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของหน่วยรับตรวจ การกำหนดหน่วยรับตรวจควรพิจารณาถึงหน่วยที่มีการปฏิบัติการกิจจำเป็นเร่งด่วน การวางแผนการตรวจราชการจึงเป็นขั้นตอนสำคัญที่ส่งผลให้การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบก แสดงให้เห็นถึงผลการดำเนินงานตามเป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนปฏิบัติราชการที่กำหนดไว้

๕. การพัฒนาระบบการตรวจราชการของกองทัพกองอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานการทำงาน จึงควรนำเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารจัดการองค์กร ซึ่งประกอบด้วย ๗ หมวด คือ (๑) การนำองค์กร (๒) การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ (๓) การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (๔) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (๕) การมุ่งเน้นทรัพยากร (๖) การจัดการกระบวนการ และ (๗) ผลลัพธ์การดำเนินการ

บรรณานุกรม

หนังสือ

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๐.

คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, สำนักงาน. คู่มือคำอธิบายตัวชี้วัดการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๒. กรุงเทพฯ : บริษัท ซีโน พับลิชชิง (ประเทศไทย) จำกัด, 2551.

ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงาน. คู่มือการตรวจราชการแบบบูรณาการของผู้ตรวจราชการประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๕. กรุงเทพฯ : สำนักตรวจราชการ, ๒๕๕๕.

สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงาน. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๘.

วารสาร

สุพจน์ ทรายแก้ว. “การพัฒนาระบบบริหารการตรวจราชการของประเทศไทย”, สถาบันพระปกเกล้า. ๓ (๓), กันยายน – ธันวาคม ๒๕๕๒. หน้า ๗๖ – ๘๕.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

แกมกาญจน์ อุ่นนันทาศ. “ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตรวจราชการแบบบูรณาการเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามนโยบายรัฐบาลของบุคลากรสำนักตรวจราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี”. เอกสารการศึกษาค้นคว้าอิสระ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๒.

จาดูร์ อภิชาติบุตร. “ระบบการตรวจราชการที่สอดคล้องการปฏิรูประบบราชการ”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๖.

ถวิล สุรเชษฐพงษ์, พลตำรวจตรี. “มาตรฐานการตรวจราชการของสำนักงานจเรตำรวจ”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๕.

วรวิทย์ วรรณะศักดิ์, พลตรี. “แนวทางการพัฒนาระบบการตรวจสอบของกองทัพบก”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๖.

สุมิตรา อติศัพท์. “การศึกษาประสิทธิภาพการตรวจราชการแบบบูรณาการเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์”.

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล, สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา, ๒๕๕๓.

บรรยาย ปาฐกถา

ปรเมธี วิมลศิริ, เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. บรรยายเรื่อง “ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี อนาคตไทยเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”. ณ ห้องประชุม สถาบันวิทยาการประจักษ์ระดับสูง สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประจักษ์, ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๕.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

กำกับและพัฒนาการตรวจสอบภาครัฐ, สำนัก, กรมบัญชีกลาง. “แนวทางการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตภาครัฐ”. ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๖.

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, สำนักงาน. “ยุทธศาสตร์ชาติ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)”. ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๕.

นายกรัฐมนตรี, สำนัก. “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการตรวจราชการ พ.ศ. ๒๕๔๘”. ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๘.

มหาดไทย, กระทรวง. “ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๔๕”. ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๕.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

กองทัพบก. “ยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการราชการกองทัพบก พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๖๒”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.rta.mi.th/stdrta/information/rta_strategic.htm, ๒๕๖๐.

กองบัญชาการกองทัพไทย. “แผนปฏิบัติการราชการ ๔ ปี กองทัพไทยและกองบัญชาการกองทัพไทย พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๖๒”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.rtarf.mi.th/index.php/th/2016-06-23-07-14-52/2016-06-23-07-36-47>, ๒๕๖๐.

- กองบัญชาการกองทัพไทย. “แผนปฏิบัติราชการกองทัพไทย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.rtarf.mi.th/index.php/th/2016-06-23-07-14-52/2016-06-23-07-36-47>, ๒๕๖๐.
- กลาโหม, กระทรวง. “แผนปฏิบัติราชการ ๔ ปี กท. พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๖๒”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.mod.go.th/home.aspx>, ๒๕๖๐.
- จเรทหารบก, กรม. “ผังการจัดกรมจเรทหารบก”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.inspectorrrta.org/inspector/structure.html>, ๒๕๖๐
- ตำรวจแห่งชาติ, สำนักงาน. “ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.royalthaipolice.go.th/downloads/ยุทธศาสตร์ระยะ20ปี60-79.pdf>, ๒๕๖๐.
- นายกรัฐมนตรี, สำนัก. “สำนักตรวจราชการ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.opm.go.th/opmportal/index.asp?pageid=1427&parent=1232>, ๒๕๖๐.
- มหาดไทย, กระทรวง. “สำนักตรวจราชการและเรื่องราวร้องทุกข์ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.ins.moi.go.th/home.html>, ๒๕๖๐.
- มหาดไทย, กระทรวง. “สำนักงานผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.ins.moi.go.th/home.html>, ๒๕๖๐.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. “ประเมินผล”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://th.wikipedia.org/wiki/ประเมินผล>, ๒๕๖๐.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พันเอกประธาน นิลพัฒน์
วัน เดือน ปีเกิด	๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๐๓
การศึกษา	โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ ๒๑ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รุ่นที่ ๓๒ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำ ชุดที่ ๗๒ วิทยาลัยการทัพบก หลักสูตรหลักประจำ ชุดที่ ๕๔
ประวัติการทำงาน โดยย่อ	ผู้บังคับกองร้อยอาวุธเบา กองพันทหารราบที่ ๑ ศูนย์การทหารราบ ในพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ผู้บังคับกองพัน โรงเรียนนายสิบทหารบก หัวหน้ากองการศึกษา โรงเรียนนายสิบทหารบก ผู้บังคับการกรมนักเรียน โรงเรียนนายสิบทหารบก หัวหน้ากองบริการ โรงเรียนนายสิบทหารบก ผู้อำนวยการกองตรวจกิจการทั่วไป กรมจเรทหารบก ผู้อำนวยการกองตรวจการเจ้าหน้าที่ กรมจเรทหารบก ผู้อำนวยการกองแผนและโครงการ กรมจเรทหารบก
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองเจ้ากรมจเรทหารบก

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การทหาร

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการกองทัพบก
ศึกษากรณีกรมจเรทหารบก

ผู้วิจัย พันเอก ประธาน นิลพัฒน์ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๕

ตำแหน่ง รองเจ้ากรมจเรทหารบก

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารราชการแผ่นดินจำเป็นต้องมีการตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การตรวจราชการเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญในการตรวจสอบผลการปฏิบัติราชการของหน่วยงานต่างๆ ซึ่งต้องมีการปรับปรุง พัฒนาให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนที่มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยในปัจจุบันมีการร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๕) เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” รวมทั้งการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ในด้านความมั่นคงของประเทศ มีการกำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔) ด้วยเหตุนี้หน่วยงานภาครัฐจึงต้องเตรียมพร้อมเพื่อจัดทำแผนการปฏิบัติราชการ และพัฒนาระบบการตรวจราชการ เพื่อให้สามารถบรรลุผลตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งนโยบายความมั่นคงแห่งชาติดังกล่าว

การตรวจราชการของกองทัพบกในปัจจุบัน จะทำการตรวจกระบวนการ (Process) ซึ่งผลของการตรวจทำให้ทราบเพียงหน่วยรับตรวจได้ปฏิบัติตามระเบียบหรือไม่ อย่างไร จึงไม่สามารถนำผลการตรวจมาประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลหน่วยรับตรวจได้ อีกทั้งยังไม่ได้มุ่งเน้นถึงผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน และไม่มีความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนากองทัพบก และยุทธศาสตร์กองทัพบก นอกจากนี้ การตรวจราชการของกองทัพบกในปัจจุบันยังมีข้อจำกัดในด้านระยะเวลาในการตรวจไม่เพียงพอ บางชุดตรวจไม่สามารถตรวจหน่วยได้ครบภายใน ๑ ปี เนื่องจากมีการตรวจหลายเรื่อง และหน่วยรับตรวจมีจำนวนมาก ดังนั้น การพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ได้รายงานผลการตรวจที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการใช้เป็นข้อมูลให้หัวหน้าส่วนราชการสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว รวมทั้งป้องกันความเสียหายและแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นได้อย่างทันเวลา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อประเมินสถานการณ์ภาพการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบกในปัจจุบัน
๒. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัย ปัญหา ข้อจำกัด ตามกระบวนการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบก
๓. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบก

ขอบเขตของการวิจัย

๑. เน้นการวิจัยเฉพาะกระบวนการและรูปแบบการประเมินผลการตรวจราชการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๒. การศึกษาร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๕) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔) จะศึกษาเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้อง
๓. การเสนอแนวทางการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบก จะเป็นเพียงการเสนอแนวคิดหรือหลักการกว้างๆ โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติราชการเป็นปัจจัยสำคัญ รวมทั้งนำหลักการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐมาใช้ในการพัฒนาการตรวจราชการของกองทัพบกให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัย บทความ เอกสารต่างๆ รวมทั้งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและการประเมินผลการตรวจราชการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องการตรวจราชการนำมารวบรวมประมวล วิเคราะห์ เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบก

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๕) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔) รวมทั้ง ได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ของกรมจเรทหารบก ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการกองทัพบก โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๑. สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของกรมจเรทหารบก

๑.๑ ระบบการตรวจราชการกองทัพบก

กรมจเรทหารบก ได้ออกคำสั่งการตรวจราชการในแต่ละปี โดยกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการตรวจราชการไว้ ประกอบด้วย เรื่องที่ทำการตรวจ กำหนดการตรวจ หน่วยรับตรวจ จำนวน ชุดตรวจ และรายชื่อผู้ตรวจ ในปัจจุบันมี ชุดตรวจกิจการทั่วไป จำนวน ๒ ชุด ชุดตรวจกิจการทั่วไป หน่วยทหารพราน จำนวน ๑ ชุด ชุดตรวจสายงานสวัสดิและเรือนจำทหาร จำนวน ๑ ชุด ชุดตรวจ การจัดหา จำนวน ๑ ชุด ชุดตรวจพิเศษสังเกตการณ์การตรวจรับพัสดุ ชุดตรวจพิเศษงานก่อสร้าง (งานสนาม) และมีการจัดชุดตรวจเยี่ยมโดยผู้บังคับบัญชา จำนวน ๑ ชุด นอกจากนี้กรมจเรทหารบก ได้รับการพิจารณาตามนโยบายของผู้บังคับบัญชา ให้ดำเนินการจัดคณะกรรมการตรวจสอบ การพัฒนาคุณภาพชีวิตกำลังพลและครอบครัว และประสิทธิภาพหน่วยทหาร ทบ. และจัดคณะกรรมการ ตรวจสอบการบริหารงานกองทุนชุมชน ทบ. ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยในกองทัพบกที่เกี่ยวข้อง

๑.๑.๑ งบประมาณที่ได้รับในการตรวจราชการ

กรมจเรทหารบกได้รับงบประมาณประจำปีเพื่อใช้ในการตรวจราชการ ตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๕๗ – ๒๕๖๐ มีจำนวนใกล้เคียงกัน ต่างกันไม่เกินร้อยละ ๑๕.๒ ขึ้นอยู่กับการจัดสรรงบประมาณของ ทบ. ในแต่ละปี ซึ่งกำหนดกรอบเกณฑ์การจัดสรรไว้ตามงบประมาณที่ได้รับ ในปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยข้อจำกัดในเรื่องของจำนวนผู้ตรวจราชการในแต่ละชุดตรวจ โดยจำนวนผู้ตรวจราชการในแต่ละชุดตรวจของ จบ. ในปีงบประมาณ ๒๕๕๗ – ๒๕๖๐ มีจำนวนมากกว่าจำนวนผู้ตรวจราชการที่บรรจุจริง เนื่องจากผู้ตรวจราชการบางคนต้องตรวจหลายเรื่อง จึงมีรายชื่ออยู่ในชุดตรวจมากกว่าหนึ่งชุด

๑.๑.๒ จำนวนวันในการตรวจและจำนวนหน่วยรับตรวจ

การตรวจราชการของ จบ. ในปีงบประมาณ ๒๕๕๗ – ๒๕๖๐ มีจำนวนวัน ในการตรวจใกล้เคียงกัน ต่างกันไม่เกินร้อยละ ๑๓.๖๐ แต่จำนวนหน่วยในการตรวจ ต่างกันสูงสุด ถึงร้อยละ ๔๒.๗๖ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจำนวนวันและจำนวนหน่วยในการตรวจขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น งบประมาณที่ได้รับ เวลาที่ใช้ในการเดินทาง เรื่องที่ทำการตรวจ การปรับเปลี่ยนรูปแบบ การตรวจ เป็นต้น

๑.๒ จุดแข็งและโอกาสในการตรวจราชการของกรมจเรทหารบก

จากการวิเคราะห์พบว่า กรมจเรทหารบก มีโครงสร้างการจัดหน่วยที่สอดคล้อง กับการกิจในการตรวจราชการ เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการตรวจ ติดตาม และประเมินผล การปฏิบัติด้านต่างๆ ของหน่วยรับตรวจ รวมทั้งรายงานผลการตรวจให้ผู้บังคับบัญชาได้รับทราบ ในปัจจุบันระบบการตรวจราชการต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

การประเมินผลการตรวจราชการ จึงต้องมีความเชื่อมโยงกับเป้าหมาย ตัวชี้วัดตามยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผน รวมทั้งต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เกี่ยวข้องจะได้รับ

๑.๓ จุดอ่อนและอุปสรรคในการตรวจราชการของกรมจเรทหารบก

จากการวิเคราะห์พบว่า กรมจเรทหารบก เป็นหน่วยงานที่มีขนาดเล็ก มีกำลังพล จำนวนไม่เกิน ๑๒๐ นาย และมีจำนวนชุดตรวจไม่เพียงพอ บางชุดตรวจไม่สามารถตรวจหน่วยได้ครบ ภายใน ๑ ปี เนื่องจากมีการตรวจหลายเรื่อง และหน่วยรับตรวจมีจำนวนมาก การประเมินผลการตรวจราชการยังไม่ได้พิจารณาถึงผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติภารกิจของหน่วยรับตรวจ รวมทั้งมีข้อจำกัดด้านงบประมาณในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยให้มีความทันสมัย ซึ่งในปัจจุบันอาชญากรรมคอมพิวเตอร์มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีความเสี่ยงจากการถูกโจมตี และการจารกรรมทางไซเบอร์

๒. สถานภาพการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบกในปัจจุบัน

การประเมินผลการตรวจราชการและการจัดทำรายงานของกองทัพบก ในส่วนที่เป็นภารกิจของกรมจเรทหารบก ยึดถือปฏิบัติตามระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการตรวจในหน้าที่นายทหารจเร พ.ศ.๒๕๕๒ การประเมินผลการตรวจกำหนดไว้ ๔ ระดับ คือ ดีมาก ดี พอใช้ และยังไม่พอใช้ การจัดทำรายงานผลการตรวจของกรมจเรทหารบก นำเรียนให้ผู้บังคับบัญชาได้รับทราบในเรื่อง สถานภาพและประสิทธิภาพของหน่วย ข้อขัดข้อง ข้อบกพร่อง และข้อเสนอแนะในการแก้ไข การประเมินผลการตรวจส่วนใหญ่เป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

๓. ปัจจัย ปัญหา ข้อจำกัด ตามกระบวนการประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบก

๓.๑ การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกยังไม่มีเชื่อมโยงถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร ไม่มีข้อกำหนดให้ต้องพิจารณาถึงข้อมูลเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ในปัจจุบันรัฐบาลกำหนดแนวทางการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกจึงควรมีการพิจารณาถึงเป้าประสงค์ที่ถ่ายทอดจากยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) รวมถึงนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๕๙ – ๒๕๖๔) โดยพิจารณาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกองทัพบก

๓.๒ การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบก ส่วนใหญ่เป็นการประเมินผลเฉพาะด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เนื่องจากการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกมีข้อจำกัดในด้านจำนวนผู้ตรวจราชการ และระยะเวลาในการตรวจไม่เพียงพอ จึงเป็นการตรวจสอบและประเมินผลเฉพาะกระบวนการหรือการประเมินประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยตรวจสอบการปฏิบัติตามระเบียบคำสั่ง ข้อบังคับที่กำหนด ตรวจนับจำนวนสิ่งอุปกรณ์ตามบัญชีคุม และตรวจการปรนนิบัติบำรุงอาวุธ

ยุทธศาสตร์ โดยไม่ได้ติดตามผลการนำสิ่งอุปกรณ์ไปใช้งานหรือไม่ได้มีการพิจารณาถึงผลที่ได้รับจากการปฏิบัติการของหน่วยรับตรวจว่าเป็นไปตามเป้าหมาย แผนการปฏิบัติราชการของหน่วยรับตรวจหรือไม่

๓.๓ การรวบรวมข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการยังไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ทั้งนี้ ข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการ เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาระบบการตรวจราชการ การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการตรวจราชการแต่ละปี การวางแผนการตรวจโดยพิจารณาจากผลการตรวจครั้งที่ผ่านมา เป็นต้น จากการวิจัยทำให้ทราบว่า การรวบรวมข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการในแต่ละปี ยังไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ถึงแม้ว่าจะมีการรายงานผลการปฏิบัติงานตามวงรอบ แต่ไม่ได้มีการรวบรวมเป็นฐานข้อมูลเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาระบบการตรวจราชการ หรือใช้เป็นข้อมูลเปรียบเทียบผลการดำเนินการครั้งที่ผ่านมา

๔. แนวทางการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการของกองทัพบก

๔.๑ การประเมินผลการตรวจราชการกองทัพบกควรพัฒนารูปแบบการประเมินผลให้มีทั้งการประเมินกระบวนการหรือการประเมินประสิทธิภาพ และการประเมินผลที่ได้รับจากการปฏิบัติงาน โดยการวิเคราะห์ประสิทธิผล เน้นการพิจารณาถึงผลผลิตที่ได้ ซึ่งจะต้องมีความเชื่อมโยงสอดคล้องกับเป้าหมาย ตัวชี้วัดตามกรอบ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติราชการของหน่วยเหนือที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เกี่ยวข้องจะได้รับจากรายงานผลการตรวจราชการ

๔.๒ การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกโดยพิจารณาถึงร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ซึ่งกองทัพบกมีความเกี่ยวข้องโดยตรง คือ ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง กองทัพบกจึงต้องกำหนดแผนงาน โครงการต่างๆ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ดังกล่าว การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบก จึงต้องมีความเชื่อมโยงกับเป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี

๔.๓ การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกโดยพิจารณาถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทัพบก คือ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน ประกอบด้วย (๑) การรักษาความมั่นคงภายใน เพื่อให้เกิดความสงบในสังคมและธำรงไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ (๒) การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการป้องกันประเทศเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือภัยคุกคามทั้งการทหารและภัยคุกคามอื่นๆ (๓) การส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศ ด้านความมั่นคง เพื่อบูรณาการความร่วมมือกับมิตรประเทศ เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการป้องกันภัยคุกคามข้ามชาติ และ (๔) การบริหารจัดการความมั่นคงเพื่อการพัฒนา เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกัน

ระหว่างแผนงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง การพัฒนาภายใต้การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ดังนั้น การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบก จะต้องแสดงผลการปฏิบัติงานของหน่วยรับตรวจ โดยเชื่อมโยงกับแนวทางการพัฒนาดังกล่าว

๔.๔ การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกโดยพิจารณาถึงนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔) กองทัพบกเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ต้องนำนโยบายในส่วนที่กระทรวงกลาโหมเป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก ถ่ายทอดไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามนโยบายที่รับผิดชอบ ซึ่งประกอบด้วย นโยบายที่ ๓ ป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นโยบายที่ ๔ จัดระบบการบริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดน นโยบายที่ ๕ สร้างเสริมศักยภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ และนโยบายที่ ๑๔ เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ ดังนั้น การประเมินผลการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกจะต้องมีความเชื่อมโยงกับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติในส่วนที่กระทรวงกลาโหมรับผิดชอบดังกล่าว

๔.๕ การจัดเก็บข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการควรกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในแต่ละส่วนงาน และมีศูนย์รวมข้อมูลดังกล่าวไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อความสะดวกในการนำมาใช้ รวมทั้งการสนับสนุนข้อมูลให้กับผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การจัดเก็บข้อมูลจะต้องมีความถูกต้องและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการตรวจราชการอาจไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ การรวบรวมข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องกับการตรวจราชการ เป็นการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ หมวด การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ โดยเป็นส่วนที่เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ได้

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการตรวจราชการของกรมจเรทหารบกให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนี้

๑. ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานจเรทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการประเมินผลการตรวจราชการกองทัพบก และสามารถถ่ายทอดให้หน่วยรับตรวจได้มีความเข้าใจในกระบวนการตรวจราชการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ เพื่อให้เจ้าหน้าที่รับตรวจได้ดำเนินการเตรียมข้อมูลในการรับตรวจได้อย่างถูกต้อง

๒. การตรวจราชการของกองทัพบกควรกำหนดให้มีการตรวจติดตามผลการปฏิบัติงานตามนโยบายในแต่ละพื้นที่ทั่วทั้งกองทัพบก โดยใช้การตรวจราชการแบบบูรณาการ ประกอบด้วยผู้แทนหน่วยขึ้นตรงกองทัพบกที่เกี่ยวข้อง และจัดทำรายงานในรูปแบบการอธิบายผลการดำเนินงาน เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายที่สำคัญประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

๓. การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยในปัจจุบันมาใช้สนับสนุนในระบบการตรวจราชการ ทั้งในขั้นการวางแผนการตรวจ การดำเนินการตรวจ การประเมินผลและการรายงานผลการตรวจ จะส่งผลให้ระบบการตรวจราชการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๔. การพัฒนาการวางแผนการตรวจราชการแบบบูรณาการมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยพิจารณาถึง ปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดหน่วยรับตรวจ กำหนดระยะเวลาในการตรวจให้เพียงพอที่จะสามารถ ทำการประเมินทั้งด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน จะส่งผลให้การประเมินผล การตรวจราชการของกรมจเรทหารบก แสดงให้เห็นถึงผลการดำเนินงานตามเป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนปฏิบัติราชการที่กำหนดไว้

๕. การพัฒนาระบบการตรวจราชการของกองทัพกองอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพ มาตรฐานการทำงาน จึงควรนำเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ มาเป็นแนวทางในการปรับปรุง การบริหารจัดการองค์กร ซึ่งประกอบด้วย ๗ หมวด คือ (๑) การนำองค์กร (๒) การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ (๓) การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (๔) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการ ความรู้ (๕) การมุ่งเน้นทรัพยากร (๖) การจัดการกระบวนการ และ (๗) ผลลัพธ์การดำเนินการ